

Патоп у Менску

Старонка 5.

№ 28 (386) 30 ліпеня 2004 www.nn.by Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Віктар Бут

Цар кантрабандыстаў зброі.

старонка 6

«Я беларускі Саакашвілі»

Гутарка з Алесем Зарамбюком з сэрэй «пакаленне пехт».

старонка 4

Лаві жнівень!

Дзе варта быць у наступным месяцы.

старонка 12

Скарбы са шляхецкіх скрыняў

Эсэ Вольгі Бабковай з сэрэй «Штодзённая гісторыя Вялікага Княства Літоўскага».

старонка 14

ПАЛІТЫКА

Юры Хадыка аб новай замежнапалітычнай дактрыне

«Безумоўна, гэта сыгнал. І для Захаду, і для Ўсходу, і для апазыцыі. З большасцю яе тэмысаў я гатовы пагадзіцца. Сапраўды, незалежнасць краіны — грунт для нацыянальнай згоды. Сапраўды, галоўная небяспека — у залежнасці эканомікі ад манопольных пастаўшчыкоў сыравіны і энэргарэсурсаў. Шкада толькі дзевяці страчаных гадоў». Артыкул праф.Хадзікі. **Старонка 2.**

ГАСПАДАРКА

Залаты мільярд беларускага Нацбанку

Беларусь з нуля за 13 гадоў назапасіла немалое нацыянальнае багацце. Чыстыя золатавалютныя рэзэрвы Нацбанку за апошнія паўгоддзе выраслі ў паўтара разу — да 636,2 млн даляраў. На пачатку 2005 г. Нацбанк мае давесці валавыя рэзэрвы да 1 млрд дал. Чыстыя замежныя актывы ўраду і Нацбанку павялічыліся за паўгоддзе з 601,3 млн дал. да 682,1 млн дал.. **Старонка 11.**

З УСЕЙ КРАІНЫ

Чэскае піва зь Ліды

На Лідзкім бровары 27 ліпеня зварылі піва па чэскай тэхналогіі, на чэскім абсталяванні ды яшчэ на іхнім соладзе і хмелі. У гэты ж дзень бровар выпускаў у гандаль новыя гатункі — «Тры каралі-1», «Тры каралі-2» і «Тры каралі-3» (10, 11, і 12% шчыльнасці алкавядна). На пачатак восені ў Лідзе заплянаваны выпуск слабаалькагольных медавух (5—6%) паводле старабеларускіх рэцптаў. Паведамлены з усёй краіны — **старонка 5.**

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Больш ня плача песня наша

Моды на сьлэзкі няма, ёсць мода на punk-core. Дзевяць гуртоў-канкурсантаў прывезлі на «Басовішча» ў Гарадок жорсткае, грывотнае гучаньне. Тэксты песень нязьменна заставаліся загадкай, бо за «аранжыроўкамі» слухачам іх не

было чуваць. Справа журы (ў складзе Вячаслава Кораня, Ілены Карпюк, Лявона Тарасевіча і Макса Івашына) падавалася простаі — шукаць сярод канкурсантаў выключэнні.

З шэрагу аднолькавых гуртоў судзьдзі справядліва вылучылі «Гарпач». Калі б у 15-тысячнага фесту была адзіная душа, ёй сталі б музыкі з «Гарпачу». Яны былі скрозь, і паўсюль іх было заўважна.

Працяг на старонцы 8.

ЭГУ капітулявала бяз бою

Кіраўніцтва Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэту распачало працэс пераводу навучэнцаў у іншыя ВНУ. Рэктар ЭГУ паведаміў з Вашынгтону пра падтрымку былымі донарамі ўніверсітэту «новых праектаў», якія будуць «выходзіць з асяроддзья» ЭГУ. Рэктарат загаварыў пра ЭГУ ў мінулым часе, калі студэнты толькі пачалі рыхтаваць першыя акцыі пратэсту.

Студэнты засталіся сам-насам з сваёй праблемай. Яны абураліся: выкладчыкі як быццам пахавалі ЭГУ. «І Міхайлаў, і Дунаеў — чаму яны ня тут?» Студэнты згадваюць прыклад Беларускага ліцэю. На сьценах надпіс: «Памром, але з будынку ня сьдзем!». Каля ўваходу зьбіраюць подпісы да Лукашэнкі і Мінадукацыі. Але высяленне ідзе. На сьценах вісяць абвесткі «Патрэбныя каробкі», бібліятэка (70 тыс. тамоў) ужо пакуецца. Для яе шукаюць склад. Чыноўніка, што прыехаў зь Мінадукацыі, абклалі студэнты і іх бацькі. Яны бароняць першы і апошні ў Беларусі ўніверсітэт эўрапейскага тыпу. Арганізаваць акцыі пратэсту цяжка: Мінадукацыі адклікала ліцэнзію ўніверсітэту 26 ліпеня, у самыя вакацыі.

Лёс ЭГУ мае вырашацца на ўніверсітэцкім Сэнаце 30 ліпеня. Але ўжо прагучалі як эпітафія словы прарэктара па навучальнай працы Тацяны Галкі: «Гэты праект скончыўся. Калі ў нас такія студэнты, мы працавалі недарма». 27 ліпеня выканаўца абавязкаў рэктара Т.Галка прывезла ў Мінадукацыі прапановы рэктарату, скіраваныя адно на зьмякчэньне наступстваў ліквідацыі. Прапанавалася перавесці студэнтаў спецыяльнасцей права, эканоміка, псыхалёгія, тэалёгія ў БДУ, спецыяльнасцей культуралёгія, філязофія, інфарматыка — у Інстытут парлямэнтарызму і прадпрыемальніцтва.

Працяг на старонцы 3.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Загнаня ў паўпадвалы

У аўторак 27 ліпеня, на нязбыты Дзень Незалежнасці, хавалі Дзяніса Б. — 26-гадовага прадпрымальніка, які загінуў падчас нядзельнай залевы ў Менску. Ён патануў у сутарэньні дому, ратуючы ад заталення сваю краму ровараў, свой бізнэс, справу свайго жыцця.

Невялікі 3-павярховы дом №23 стаіць у самай нізіне на вуліцы Кірава, ніжэй за знакамітым Ліфрэм. У сутарэньні недзе з год таму атабарылася крама ровараў фірмы «Вэліэнтгар». Сама фірма існуе ўжо 7 гадоў, але пастаянна мяняла месца: мела свой намет і на рынку ў Ждановічах, і

на стадыёне «Дынама», пакуль не асела ў больш сталым памяшканні. Тутсама месціўся склад і майстэрня. У час залевы двор запаўняўся вадой, якая зьбягала зь дзювоў горак. Калі Дзяніс забег у сутарэньне, каб ратаваць тавар, сталевыя дзверы захлопнула водная плынь, а вада працягвала падымацца. Сябры спрабавалі адмыкнуць дзверы, але не давалі рады пlynні. Выклікалі выратавальнікаў, але тыя прыхалі запозна...

Лёс усяго нашага маладога бізнэсу, загнаннага ў падпадвалы, — у гэтай трагічнай гісторыі.

Менскія тэлеканалы ў дзень залевы не сказалі пра яе ні слова. У нашай краіне няма месца стыхійным бедствам без дазволу з Адміністрацыі прэзідэнта.

Аркадзь Шанкі

Нечуваныя залевы ў Менску — старонка 5.

PHOTO BY MEDIA.NET

ВОЛЯ І ПЯТЛЯ

Лейтнант ня ўбачыў цыннізму

Крымінальная справа супраць непаўналетніх «зуброўцаў» Максіма Громава і Кацярыны Клімко паводле арт.341 («Апаганьванне будынкаў ці іншых збудаванняў цыннічным надпісамі або выявамі») спынена. Падлеткаў затрымалі ў Менску 25 траўня, калі яны пісалі на прыпынку заклік «Свабоду Марынічу!». У пастанове следчы Савецкага РУУС старшы лейтнант міліцыі Дз.Яцкіна зазначыў: «Падзронья Громаў М. і Клімко К. наносілі на будынкі надпісы «Свабоду Марынічу!». Гэты надпіс не зьяўляецца цыннічным і не супярэчыць грамадскім і агульнасацыяльным ідэалам, а таксама не крытыкуе агульнапрынятых культурна-духоўных каштоўнасцяў, таму наяўнасць такіх надпісаў на будынкі і збудаванні не ўтварае складу злачынства, прадугледжанага арт.341 КК Рэспублікі Беларусь». Хроніка рэпрэсій і супраціву — старонка 10.

Г А С П А Д А Р К А

Свой рэйтынг

Кіраўнік Нацбанку Пятро Пракаповіч лічыць, што да канца 2004 г. Беларусь можа атрымаць уласны крэдытны рэйтынг — працэс мае заняць 4 месяцы. Гэты рэйтынг дапаможа прыцягнуць новыя інвестыцыі ў Беларусь і асабліва ў банкаўскі сектар. Раней Мінфінасаў разлічыла на атрыманне ўласнага крэдытнага рэйтынгу для Беларусі ўлетку 2004 г., пасля чаго меркавалі пачаць выпуск з'ўраблагішчэй (з'ўрабондаў).

Болей пра рэйтынгі беларускай эканомікі — у артыкуле Сержука Вінаградва на старонцы 11.

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Аб прэс-канфэрэнцыі

Цяжка згадзіцца зь меркаваннямі аналітыкаў, якія ў прэс-канфэрэнцыі 20 ліпеня ўбачылі толькі «сэнс анэкдатычнага тэлегінозу» ды «гаварыльна». Побач са звыклай лухтой («два цэнтнеры вагі ў галадоўшчыкаў», «расейцы сядзелі на чамаданых і г.д.) праскоквалі здаровае тэзысы. Прагрэсам ёсць, напрыклад, прызнаньне А.Л.: «Я кажу «парламенткія выбары», ён кажа «парламентарыя». Можа, ён (Юрась Карману. — Аўт.) і мае рацыю». Яшчэ ў 2001 г. падчас сустрэчы зь дзеячамі культуры кіраўнік Беларусі б'юсцыі нацыяналістаў, якія разбуралі «нарматыўную, адзіную літаратурную беларускую мову», вяртаюць «забытыя гістарычныя варыянты».

Тэзыс «прэзідэнт ёсць машынай» сьведчыць, на

маю думку, пра вольны або міжвольны адыход ад ірацыянальнага разуменьня палітыкі. Добра, калі першая асоба здольная адчуць стому, усведамляючы пры гэтым, што яна — часовы адміністратар, а не зямное сонца.

Дэмакратычным журналістам варта было б задаць Лукашэнку як мага больш вострых пытаньняў — і пра Ліцый, і пра мову, і пра алегію. Калі не для атрымання поўных і дакладных адказаў, то для напаміну, што ім яшчэ бальч. Калі не для напаміну, то хаця б дзеля самасьцьвярдзеньня.

Максім Доўгі, Шучын

Іншыя лісты ў рэдакцыю, меркаванні і камэнтары — старонкі 10—11.

Школьныя кірмашы

28 ліпеня ў менскіх крамах пачалі працаваць школьныя кірмашы. Поўная экіпіроўка першааляксандра (укамплектаваны запlechнік, школьная форма, падручнікі) абодвудца бацькам у 100—250 тыс. руб., старшааляксандра — у 180—350 тыс. У ГУМе з 1 жніўня дзейнічае 10-працэнтная зніжка на школьныя тавары. Каб атрымаць яе, трэба ўзяць толькі набыты тавараў для пачаткоўца на суму 100 тыс. руб. або на 140 тыс. — для старшааляксандра.

Беларусы сядзяць дома

За першы квартал 2004 г. колькасць грамадзян Беларусі, якія выехалі за мяжу, паменшала ў 3,47 разу ў параўнаньні з такім самым перыядам летась — з 293 069 да 84 366 паездак. Самымі актыўнымі турыстамі засталіся менчучкі: за мяжу выязджалі 52 412 чалавек.

Саўгас «Нацбанк»

Саўгас «Васілішкі» (Шучынскі раён Гарадзеншчыны) стаў падзэфнійна гаспадаркай Нацбанку. Нацбанк гатовы дапамагчы гаспадарцы чым спатрэбіцца, адліная ўмова — захаваць свывагадоўчую спецыялізацыю. Дапамогу ў распрацоўцы найноўшых сельскагаспадарчых тэхналягіяў прапануваў Васілішкіма і Гарадзенскі аграрны ўнівэрсытэт.

Эстонцы абараняюць карэлаў

Эстонія мае ўступіцца ў АБСЭ за карольскую нацменшыню ў Расеі, а таксама іншыя фіна-вугорскія народы суседняй краіны. Пры канцы траўня старшыня кангрэсу карэлаў Анаголь Грыгор'еў кіраваў прэзідэнтам Фінляндыі Тар'е Халанту ліст са скаргай на парушэнне міжнародных нормаў у нацыянальнай палітыцы Расеі.

МВ; БелаПАН, радыё «Свабода»

Дык падпісайся!

«Наша Ніва» — незалежная крыніца інфармацыі і грунтоўны аналітык беларускага і міжнароднага жыцця. «Наша Ніва» — гэта 16 старонак без чужога слова штогодзьдзень. Падпісны індэкс 63125. Цана падпіскі на месяц — 2700 рублёў на поштак або 2500 рублёў на шапкікі «Белсаюздруку». Гэта абодвудца нашмат танней, чым купляць ураздроб.

Самы малады прэм'ер

Новаму прэм'еру Чэхіі Станіславу Гросу ўсяго 34 гады. Прэзідэнт у Чэхіі выконвае толькі прадстаўнічыя функцыі, таму можна казаць, што Чэхіяй кіруе самы малады лідэр у Еўропе.

Нягледзячы на свой малады ўзрост, Станіслаў Грос прысутнічае ў вышэйшай лізе чэшскай палітыкі ўжо звыш за дзесяцігодзьдзе. У двух астатніх урадах, узначальваных сацыял-дэмакратамі, ён быў кіраўніком МУС. Пасля праіграных чэрвеньскіх выбараў у З'ўрапарлямэнт Грос замяніў Уладзімера Шпідлу на пасадзе старшыні партыі, а пасля заняў і яго месца ў канцылярый Рады Міністраў.

Грос абяцае, што ў ягоным урадзе зьявіцца новыя твары, і мае намер замяніць амаль палову міністраў. Ён таксама хоча,

каб ва ўрадзе зьявілася больш жанчын і беспартыйных. Новы чэшскі ўрад абяцае, між іншым, працягваць пачатыя раней эканамічныя рэформы.

Станіслава Гроса часта называюць «чудоўным дзіцем сацыял-дэмакратаў». Шмат тыдняў ён упэўнена трымае ў сацыялігічных апытаннях тытул найпапулярнейшага палітыка. Апошнім часам, паводле звестак цэнтру «Stem», ён карыстаўся даверам 56% чэхаў.

Дарчы, сярэдні ўзрост міністраў беларускага ўраду падбіраецца пад 55 год.

СП

Цуд Беларускі

Юры Хадка

Безумоўна, прмова Лукашэнка перад дыпламатамі 23 ліпеня — гэта сыгнал. І для Захаду, і для Ёсходу, і для апазыцыі. Для Захаду — інфармацыя аб перамене геапалітычных прыярытэтаў. Для Масквы — гарбуз. Варожасьць да дэмакратыі спалучаецца зь незалежніцкай рыторыкай. Такі вось цуд у самым сэрцы Еўропы.

Юры Хадка — намеснік старшыні Партыі БНФ, прафэсар.

Нэрон, рымскі імператар, быў ня толькі лютым прынціпалем і разбэшчанай асобаю. Акрамя таго, ён лічыў сябе вялікім артыстам. Ігнаруючы службовыя абавязкі, ён выступаў на розных мастацкіх конкурсах, дзе заўсёды перамагаў. На думку імператарскага журы. Ёсць нешта нэронаўскае ў любові першага беларускага прэзідэнта да хакею. Нельга без замілавання разглядаць агромністы каларыны здымак на першай старонцы галоўнай беларускай газэты, дзе радасны Лукашэнка трымаецца за кубак Стэнлі разам з расейскім легіянерам НХЛ Хабібун

ліным. Гэты гонар, мабыць, быў заслужаны за перамогу каманды пэнсіянэраў, якую ўзначальваў Аляксандар Рыгоровіч, над чэмпіёнамі Беларусі. Нешта тут ня тое. Альбо чэмпіёны нічога ня вартыя, альбо пэнсіянэры занадта рана перайшлі зь лядовых палёў у кіраўнічыя кабінэты.

Гэты здымак быў надрукаваны ў «СБ» 20 ліпеня. І ў той жа дзень адбылася вялікая прэс-канфэрэнцыя галоўнага чыноўніка Беларусі. Яе сэнс няпроста. З аднаго боку, мінала роўна дзесяць год з таго моманту, як Беларусь набыла сабе прэзідэнта. З другога, паводле разьлікаў А.Р., ягоны другі пяцігадовы тэрмін канчаецца толькі праз два гады. Гэта першая невытлумачальная асаблівасць беларускай палітыкі. Дзе 10 роўна 12. З аднаго боку, Канстытуцыя не дазваляе адной асобе займаць найвышэйшую дзяржаўную пасаду больш чым два тэрміны. З другога, асабіста Аляксандар Рыгоровіч «пакуль сябе ў іншай ролі» ня бачыць.

Вырашыць гэтыя ананоміі і павінна была прэс-канфэрэнцыя. А заадно даць адпор апазыцыі, якая на наступны дзень зьбіралася публічна падвздоць вынікі дэкады Лукашэнка. Зразумела, што такія маштабныя задачы не маглі быць вырашаны хутка. Канфэрэнцыя цягнулася чатыры гадзіны і транслявалася па ўсіх тэлеканалах. Што патрабавала вялікай цяпільнасці і ад журна-

лістаў, і ад гледачоў.

Але справа была вартая таго, бо была закранута маса цікавых пытаньняў. Ад дзятнараджэньня (населенства Беларусі вымірае) да клопату пра пэнсіянэраў, даходы якіх ніжэйшыя за бюджэт пражытачнага мінімуму. Ад віцэбскага «базару», асабліва блізкага прэзідэнтскаму сэрцу, да фарміраў і калгасаў, якія А.Р. «дзесць год цягнуў на сплёне». Ад тлумачэньня невытлумачальнага эканамічнага росту, які не суправаджаецца ростам дабрабыту насельніцтва, да свабоды слова, якая ёсць, як усе пераканаліся, сама меней у аднаго чалавека. Разьясьненне гэтага апошняга фэномэну было такім разгортнутым і экспірсійным, што польскі тэлежурналіст, які пацкавіўся каштоўнасцю свабоды слова для прэзідэнта, толькі ачумела трое галавою.

Але галоўным, безумоўна, былі разважаныя аб апанэнтах-ворагах. І аб зьвязанай з імі праблеме «трояка тэрміну». У звычайнай для сябе манеры, якая не адрозьніваецца ні талерантнасцю, ні павагаю да іншадумства, ні проста выхаванасцю, ПП РБ ацаніў сваіх галоўных апанэнтаў. Асабліва дасталася дэпутатам неіснуючай групы «Рэспубліка». Яны «цпер кажучы: «А мы Лукашэнку ашукалі, у парламэнцкія выбары ён нас падтрымаў, а потым мы яго «кнінулі». Разгляд справы і прысуд былі кароткія. «Здраднікі», адшпачэнаў і людзей, якія

ЭГУ капітулявала бяз бою

Працяг са старонкі 1.

Прадугледжвалася адкрыць спецыяльнасці, якіх там не стае. Улады нават тут не пайшлі на саступкі. Ужо 28-га стала вядома, што перавесці столькі студэнтаў «немагчыма».

Мастацтвазнаўства, музычную справу і дызайн прапануецца раскідваць па некалькіх ВНУ (БНТУ, Акадэмія мастацтва, гістфак БДУ). Але БДУ не сыхаецца даць згоду на перавод студэнтаў міжнароднага права.

У прапанове агаворваецца просьба прыняць студэнтаў без даплаты за перавод (400 у.а.) і без аплаты міндачы іспытаў (па 25 у.а. за іспыт), бо пераводзіцца студэнты не з сваёй волі.

Мінусы: аўтаматычна павышаецца кошт адукацыі і знікаюць ільготы і сацыяльныя стыпендыі, якія былі ў ЭГУ. Пра захаванне ЭГУ як адзінай нават размовы няма.

Спецыяльныя ўтварэнні ЭГУ — франка-беларускі факультэт, факультэт нямецкай даследаванняў могуць быць пераведзены ў ВНУ адпаведных краінаў, але тады знікне сэнс гэтых утварэнняў: дзе гарантыя, што студэнты не застануцца там па сканчэнні ўніверсітэту?

Студэнты агучылі іншыя прапановы: адвароту ў суд да спробы арандаваць плошчы некалькіх школаў ці перанесці навучанне за мяжу. Апошні варыянт неспрымальны для выкладчыкаў: для іх гэта значыць б кінуць сем'і. Зрэшты, выкладчыкі ў любым разе губляюць шмат: уладкавацца на працу ў жніўні няпроста.

Вераніка Дзядок

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВИЧ

«Выкрываюць тых, хто падтрымлівае без энтузіязму»

Камэнтар Уладзімера Мацэвіча, сацыялёга, спецыяліста ў пытаннях рэформы адукацыі.

Што кажуць студэнткі Наташа, Вера і Паліна

«Людзі, якія працуюць у ЭГУ, ня могуць актыўна змагацца — яны супраціўляюцца пасіўна. Калі ЭГУ ствараўся, ніхто ня думаў пра тую ролю, якую ён мае цяпер. Ён натуральным чынам стаў тым, чым стаў. І людзі несумерныя з той роляй і нахаваннем, якія мае сёння ўніверсітэт. Выйшла, што, пакуль прыйшлі па ЭГУ, ужо няма каму іх абараняць. А самі па сабе выкладчыкі пасіўныя, ня здольныя сябе абараніць, іх павінен абараняць нехта.»

Увогуле, чаму зачыняюць ЭГУ? Кожная аўтарытарная ўлада павінна ўзмацняцца, яна ня можа

спыніцца. Спачатку выкрываюцца ворагі, потым — патэнцыйныя ворагі, а потым — неляяльныя ці тыя, хто падтрымлівае без энтузіязму. Акадэмік Міхайлаў падтрымліваў дзяржаўную палітыку сыммулятыўна, прась сілу. Калі Лукашэнка цалкам дабіўся ляляльнасці БДУ, трываць ЭГУ стала немагчыма. Акрамя таго, навуковая праца ў гуманітарнай сфэры несумасцальна з ідэалёгіяй. Там, дзе ідзе навуковая праца і існуюць акадэмічныя свабоды, ідэалёгічны кантроль немагчымы».

Мы толькі што паспяхова здалі іспыты на спецыяльнасць «дызайн». Мы ў шоку. Навошта дазволілі набор ва ўніверсітэт? І што нам цяпер рабіць? Мы ўжо не паспеем нікуды падаць дакумэнты. Паліна паступіла ў наргас, але забрала дакумэнты, таму што ЭГУ лепш. Мы яшчэ на падрыхтоўчых курсах зразумелі, што хочам вучыцца толькі тут. Тут адрозніваецца нават мэтадыка ўступных іспытаў. Тут зважаюць не на тэхніку — яе можна вывучыць, — а на тваю асобу, на творчасць.

цяпер пераапрунлася, як ваўкі ў авечую шкуру, народ разгледзіць. Калі не разгледзіць, мы яму дапаможам. Але на перамогу яны наўрад ці могуць разлічвацца». З гэтага непасрэдна вынікае, што і на выбарах, якія набліжаюцца, перамагаць будуць тыя, каго Лукашэнка «падтрымаў».

Калі пакінуць у баку напauблагаты слэнг, сэнс гэтай трыяды ў пагрозе тром дэпутатам — Парфяновічу, Скрабцу і Фралову. Яны сапраўды не былі ў апазіцыі. Але, апінуўшыся ў палаце прадстаўнікоў і убачыўшы беларускую палітыку знутры, яны сталі апанентамі прэзідэнта. І нават паспрабавалі дамагацца паправак у Выбарчы кодэкс, якія крыху абмяжоўвалі «адміністрацыйныя рэсурсы» Лукашэнка. Таму і зрабіліся ягонымі ворагамі. Яны былі вымушаны аб'явіць палітычную галадоўку, каб прымуціць кіраўніцтва палаты паставіць іх пытанне на абмеркаванне. У выніку 19-дзённай галадоўкі яны дамагліся свайго, але не дамагліся галоўнага — прыняцця паправак.

Кіям жа трэба быць злыбным чынікам, які невеніцьце любяць правыя свабоды, каб пракаментытаваць сваю чарговую «элегантную» перамогу словамі: «Сяму-таму карысна пагаладаць. Таму што два цэнтры — гэта шмат для чалавека ростам мэтэр пядзяцэты — мэтэр пядсяцьдэсят. Вось ён і галадае, каб здароўе сваё паправіць, але пры гэтым

крычыць, што яго «здавалі», што гэта палітычная акцыя». І гэта сказана, у прыватнасці, пра Уладзімера Парфяновіча. Пра гонар беларускага спорту, трохразовага алімпійскага чэмпіёна і двухмэтровая віцязя бяз грама лішняй вагі. І пра пажылога генэрала. У сытуацыі, калі з маральнай вагою галадоўкі мусіла палічыцца нават бяспраўная палата.

Несподзімым прэзідэнтам дэмакратычным партыям дасталася значна менш. Яны не заслужылі таго, каб прэзідэнт іх заўважаў. Своеасаблівае помста за міжнародную згалянцую, якая стала вынікам, як лічыць А.Р., дзейнасці апазіцыі. «Мы ім не замінаем жыць. Яны там то ў «пяціёрку», то ў «шасціёрку» ўста, па-мойму, арганізаваліся, так? Ну, «5+» — гэта шасціёрка, так?» «Ці мне разьбірацца ў мышкаванні палітычных партыяў?» Крыўда на партыі вядома. І боць іх аб'яднаньня. Толькі Гайдукевіча пахвалілі, каб электарату ўсё было зразумела. І даў бестаронняе азігнаць некаторым сваім былым супрацоўнікам, якія «рохкалі ля карыта ўлад». Былому старшыню савету рэспублікі Аляксандру Вайтовічу. Былому міністру замежных спраў Пятру Краўчанку. Былому рэктару БДУ Аляксандру Казуліну. На самай справе былых папчэнікаў, а цяпер ворагаў ПП РБ, значна болей. Але дасталася з выпадковага зьбегу акалічнасцяў толькі тым, хто так ці інакш заўяўляў аб

магчымым удзеле ў прэзідэнцкіх выбарах 2006 г.

Гэта, бясспрэчна, было галоўнае пытаньне дня. Да праблемы «трэцяга тэрміну» А.Лукашэнка пыходзіў з розных бакоў. То таптаў сваіх магчымых канкурэнтаў. То гарача кляўся ў любові да беларускага народу, на якога «працаваў усё жыццё». То выказваў поўную ўпэўненасць у сваёй будучай перамоце. «Пры цяперашняй сыстэме ўлады ў Беларусі гэта не праблема». То пераконваў, што «ўсё будзе сумлена і прыстойна, згодна з Канстытуцыяй». Калі сьцісла рэзюмаваць шматлікія намікі і недагаворанасці, то трэба прызнаць, што Беларусь чыкае чарговы рэфэрэндум па зьмене Канстытуцыі. Той яе часткі, дзе забараняецца «трэці тэрмін». Відавочна, што рэфэрэндум будзе назначаны на 17 кастрычніка. Бо праводзіць усенароднае галасаванне па-за абавязковымі выбарамі ў палату дарага для нашай квітнёвочай эканомікі. А іншай нагоды, накітап галасавання па канстытуцыйным акце сэнзуюнай дзяржавы Беларусі і Расіі, да 2006 г. не прадбачыцца. Таксама відавочна, што абвешчаны рэфэрэндум будзе суправаджацца фантастычнымі пакэпэмі і гучнымі абвінавачаньнямі «прадажнай апазіцыі», якая цягае грошы мяшкамі з Захаду і з Усходу, каб «дэстабілізаваць сытуацыю».

Працяг на старонцы 11.

«Маладая Беларусь» ідзе ў парламент

Кааліцыя «Маладая Беларусь» збіраецца выставіць на парламэнцкія выбары больш за 30 кандыдатаў. Абсалютная іх большасць будзе балытавацца ў рэгіёнах. Як значны адзін з лідэраў «МБ» Павал Севярынец, сьлёган іх выбарчай кампаніі — «Дарогу маладым!». Выстаўляцца кандыдаты будуць зборам подпісаў. Севярынец прагназуе перамогу 10—12 прадстаўнікоў кааліцыі ўжо ў першым туры, калі ўлады не перашкодзяць на этапе рэгістрацыі.

Леванеўскі спыніў галадоўку

Старшыня Агульнанацыянальнага страйкаму прадпрыемальнікаў Валер Леванеўскі 27 ліпеня спыніў галадоўку, якую трымаў з 22 ліпеня. Адміністрацыя турмы выканалла два ягоныя патрабаванні: яго прыняў намеснік начальніка турмы, а з камэры забралі вязня, які ўвесь час ствараў канфліктныя сытуацыі.

КХП зноў крытыкуе нямецкага дэлегата

КХП-БНФ выступіла з рэзкай заявай прагэсту з нагоды няўдала выбраных словаў экс-палла Нямецчыны ў Беларусі Гельмута Фрыка, які 30 чэрвеня ў Курапатах сказаў: «Паколькі Беларусь была часткай Савецкага Саюзу, то і яна таксама нясе частку адказнасці за гісторыю былога Савецкага Саюзу і ўсе надбярэ бакі гісторыі». БНР, гаворыцца ў заяве, была акупаваная расейскімі бальшавікамі ў 1918 г. «Акупаваная краіна і паняволены народ не нясуць адказнасці за дзеянні акупантаў».

Затрымаць Сівакова

Кіраўніца офісу грамадзкага абвінавачаньня па Беларусі Людміла Карпенка (удава Геннадзя Карпенкі) напрасіла грэцкія ўлады адмовіць міністру спорту і турызму Юрыю Сівакову ва ўязной візе ў Грэцыю. Сівакоў узначальвае беларускую спартую дэлегацыю. Карпенка адзначае, што Сівакоў «фігуруе ў крымінальнай справе ў ліку асобаў, падазраваных у зьнікненні Ю.Захаранкі, В.Ганчара, А.Красоўскага і З.Завалдэка». Спэцкалэдчык ПАРЭ па Беларусі Хрыстас Пургурыдэс тым часам заявіў, што Эўропе трэба быць пільнаю, бо ў Беларусі галдуцца новы Гітлер.

...бо кветнік белчырвона-белы

Белаазерскія ўлады засьпалі зямлей кветнік на ўзьдзе ў горад, які стварылі сяброўкі незарэгістраванай жаночай арганізацыі «Таіс» на чале з дэпутаткай гарсавету ад БНФ Надзеяй Быкавай. Кветнік быў зроблены на месцы пустакі напярэдняй Дня Перамогі. Супрацоўнікі гарвыканкаму сьпыра працявалі, ці няма бела-чырвона-белых кветак, а потым вырашылі зьнішчыць кветнік. Афіцыйнае тлумачэньне — рэканструкцыя цэнтральнай вуліцы.

МВ; БелаПАН, радыё «Свабода»

Алесь Зарамбюк: Я беларускі Саакашвілі

Першай пастановай Алесь Зарамбюк пасля прыходу да ўлады будзе стварэнне спрыяльных умоваў для нараджэння дзяцей. Алесь заклочаны дэмаграфічнай сытуацыяй у краіне і сам хоча мець ня менш як траіх дзяцей. Алесь стаў дэпутатам Мастоўскага райсавета ў 20 гадоў, гэта самы малады дэпутат у краіне. Гэты студэнт перамог канкурэнта — мясцовага начальніка — з фанамэнтальным вынікам 75%. А ў свабодны час ён даглядае пчолы.

«НН»: Алесь, ты спырычлівы да бойкі на апошнім сойме «Маладога фронту». Ці будзе раскол арганізацыі, пра які ўсе кажуць?

Алесь Зарамбюк: Тое, што ёсць два лідэры, сьведчыць пра тое, што арганізацыя жывая. Але ніякага расколу не павінна быць.

«НН»: Чаму ты не бялятуешся на пасадзе старшыні арганізацыі?

АЗ: Я ня бачу сябе на пасадзе старшыні. Я хачу працаваць у Мастах. Я проста закаханы ў Масты, для мяне гэта найлепшы горад у сьвеце. Я тут нарадзіўся і вырас і буду жыць тут, як сьпяваюць нашы музыкі. Ёсць Дашкевіч, я яго падтрымліваю.

«НН»: Што адбываецца ў моладзевай палітыцы ў Беларусі?

АЗ: У моладзевых колах цяпер шырыцца разуменьне таго, што трэба ня проста ўздзейнічаць на ўладу, а самім станавіцца гэтай уладай і будаваць новую Беларусь. Ёсць прыклады Белаазерска, Мастоў, Горадні і іншых гарадоў, дзе прадстаўнікі маладой дэмакратыі сталі дэпутатамі мясцовых саветаў.

Будучыя выбары ў палату прадстаўнікоў пакажуць, хто ёсць хто. Але калі хочаш нечага дасягнуць — трэба проста рываць зямлю і рабіць усё, каб перамагчы.

«НН»: Чаго табе ўдалося дамагчыся ў райсавеце?

АЗ: Ёсць невялічкі перамога. У майой акрузе адрамантавалі адзін дом, на заяву людзей адзін пад'езд падправілі. Натуральна, ня ўсё робіцца так, як хацелася б. Побач з Мастамі ёсць вайсковы гарадок Рось, чысьценькі і прыбраны. Я б хацеў бачыць такой

- Я займаюся пчалярствам
- ужо шосты год. Пчаліны
- сьвет вельмі цікавы.
- Дзясяткі тысяч гэтых
- насякомых працуюць на
- адну мэту — разьвіцьцё і
- дабрабыт сваёй сям'і.
- Гэтага не хапае
- беларускаму народу і
- апазыцыі.

сваю акругу. Але, на жаль, дэпутаты ня могуць вырашаць больш глыбальна пытаньні, бо залежаць ад выканаўчай улады.

«НН»: Якое выйсьце?

АЗ: Зрабіць райсавет рэальнай уладай. А для гэтага ня так шмат і трэба. Мы з сябрамі плануем перамагчы на мясцовых выбарах у 2007 г. Мы хочам атрымаць 17 мандатаў з 33 у Мастоўскім райсавеце. Гэта будзе канкрэтная перамога, якая дазволіць нам прымаць рашэньні.

«НН»: Якія рашэньні ты будзеш прымаць?

АЗ: Найважнейшае пытаньне — стварыць спрыяльныя ўмовы для разьвіцця прадпрыемальніцтва. Каб людзі не баяліся ўкладваць грошы ў эканоміку нашай краіны. Гэта, у сваю чаргу, спрыяла б стварэнню новых працоўных месцаў. З досьведу дэпутаткай дзейнасьці ў райсавеце я б хацеў, каб было прынята рашэньне аб умацаваньні мясцовага самакіраваньня. Цяпер у райсавеце сядзяць залежныя людзі, якія вымушаны галасаваць так, як скажа ўлада. На сёсці адчуваю моцны псыхалогічны ціск: усё на

- У Мастах вельмі папулярны
- Парфяновіч, і неафіцыйна
- ходзіць такое меркаваньне,
- што Парфяновіча б у
- прэзыдэнты...

цябе глядзяць, нібы ты ліхадзей. Але я хачу зрабіць нешта добрае для людзей, якія мяне абралі. Тым ня менш, я самы актыўны дэпутат у сваёй акрузе. Да мяне ідуць нават людзі з іншых акруг! На сёсці адчуваецца настрой: «Хутэй бы скончылася сёсія, паехаць дахаты!» Ім абы 2—4 гадзіны адседзець — і дахаты, старшыня мне кажа: «Колькі ты будзеш выступаць?» А я магу і два дні выступаць, калі трэба вырашыць нейкае пытаньне.

«НН»: Што нас чакае на выбарах увосень?

АЗ: Будзе жорстка барацьба. Натуральна, хацелася б як мага больш перамагчы. Трэба нешта мяняць, мяняць мэты барацьбы. Палітык гуляе ў тых умовах, якія існуюць, і ён павінен стаць на галаву вышэй за ўладу і перамагчы.

«НН»: Алесь, цябе часта называюць беларускім Жырыноўскім.

АЗ: Я тым, хто мяне так называе, кажу: я не беларускі Жырыноўскі, я беларускі Саакашвілі. Шмат каму ў дэмакратычным асяродзьдзі не падабаецца мая рашучасьць. Можна быць, яшчэ і тое, што нейкі хлопчык з нейкіх Мастоў раптам заяўляе пра сябе. Увогуле, ёсць праблема «рэгіён — сталіца». У Менску вельмі фанабрыстыя палітыкі, а ў рэгіёнах шмат добрага чалавечага матэрыялу, якому трэба дапамагчы расьці. Гэта будучыня Беларусі. Калі кажуць, што я Жырыноўскі, я адказваю: Саакашвілі таксама называлі грузінскім Жырыноўскім.

«НН»: На якой мове ты выступаеш у Саавеце?

АЗ: Я выступаю толькі па-беларуску. Усе людзі ставяцца да гэтага нармальна. Шараговыя супрацоўнікі райвыканкаму мяне за гэта паважаюць. У нас у кожнай вёсцы на Мастоўшчыне ўсе гавораць толькі па-беларуску.

«НН»: Каго з палітыкаў у вас у Ма-

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

- На савеце я выступаю
- толькі па-беларуску.
- Шараговыя супрацоўнікі
- райвыканкаму мяне за гэта
- паважаюць.

стах бачаць патэнцыйным прэзыдэнтам?

АЗ: У нас у Мастах вельмі папулярны Парфяновіч, і неафіцыйна ходзіць такое меркаваньне, што Парфяновіча б у прэзыдэнты... Рэч у тым, што ў Мастах знаходзіцца другая па значнасьці ў краіне школа алімпійскага рэзэрву па веславаньні і многія ведаюць нашага трохазовага алімпійскага чэмпіёна асабіста, для многіх ён прыклад. Увогуле ж, шмат Клімаў, Станіслаў Шушкевіч... Усе яны годныя кіраваць Беларусіяй.

«НН»: Хто для цябе прыклад у палітыцы?

АЗ: Мой прыклад — Лех Валэнса, які аб'яднаў усю групу і партыі.

«НН»: Чаму ты вырашыў заняцца палітыкай?

АЗ: Займаюся палітыкай таму, што мне падабаецца гэты занятак. Прыемна дапамагчы людзям і абараняць іх. Хачу, каб мае знаёмыя, суседзі і сябры не шукалі шчасся ў Амэрыцы, Расеі і Заходняй Эўропе. Жадаю зрабіць так, каб беларусам было фэйна жыць на Радзіме. Я пайшоў у палітыку, каб зрабіць жыцьцё беларусаў годным.

«НН»: А чым ты яшчэ захапляешся?

АЗ: Я займаюся пчалярствам ужо шосты год, мне вельмі па душы гэты занятак. Шэсьць год таму мой бацька зрабіў некалькі вульляў і набыў два раі пчолаў. Пчаліны сьвет цікавы. Дзясяткі тысяч гэтых насякомых працуюць на адну мэту — разьвіцьцё і дабрабыт сваёй сям'і. На маю думку, гэтага не хапае беларускаму народу і апазыцыі. Я захапляюся раеннем пчолаў у траўні і чэрвені. Гэта сапраўдны цуд прыроды. А ўжо ж мёд, асабліва ў сотах!..

«НН»: А як жа асабіста жыцьцё?

АЗ: Каханьне — гэта моцнае пачуцьцё, якое натхняе на рашучыя жыцьцёвыя крокі.

Гутарыла Вераніка Дзядок

БІЯГРАФІЯ

Алесь Зарамбюк нарадзіўся ў Мастах у 1982 у сям'і настаўніцы музыкі і сталяра. У 2002 скончыў Гарадзенскі каледж мастацтваў па спецыяльнасьці «рэжысура масавых сьвятаў і народных абрадаў», студэнт 2 курсу аддзяленьня сацыялёгіі Гарадзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы (цяпер у акадэмічным адпачынку), з 2002 — дэпутат Мастоўскага райсавета, сябар камісіі па сацыяльных праблемах.

Пасьля патопу

Сталіца выявілася непадрыхтанай да трапічных дажджоў.

У многіх дамах давялося адпамоўваць ваду з сутарэнняў. Стыхія заліла лёхі гандлёвага дому «На Нямізе» і прарвала страху ў ГУМе. Дождж рабіў непраезнымі вуліцы кшталту Кірава, Нямігі ды праспекты Дзяржынскага й Машэрава, дзе ёсць глыбокія нізіны. Сыцкавая локі не спраўляліся з напорам, утвараючы велічэзныя ставы.

На пачатку праспекту Дзяржынскага ўстаўлялася «возера» глыбінёй 2 м: сыцкавая локі наглуха забіла сумесь пяску, гліны і сена, якое сохла паабал даларгі. Легкавікі і маршруткі (8 машынаў), якія трапілі ў вадзяны палон, зніклі пад вадой. У аўтобусе 23-га маршруту, які апынуўся ў імправізіраваным вадаёме, як распавядалі пасажыры, напорам вады проста выбіла локі ў падлозе. Такімі ж фантазмамі вады струменілі локі гарадзкой каналізацыі. Яшчэ адзін вадаём з 18 «вадаплаўнымі»

аўтамабілямі ўтварыўся на былым Камароўскім балоце паміж вуліцамі Куйбышава і Кульман. Відавочкім залевым параўналі яе з галівудскім фільмам-катастрофай «Пасьлязўтра», якая акурат цяпер ідзе ў сталічных кінатэатрах: перад накрыцьцём Нью-Ёрку хвалілі быў рыхтык такі самы патап.

Другая хваля дажджу абрынулася на сталіцу ўвечары 27-га. Агулам за два дні на Менск пралілося 79 мм ападкаў (або 79 літраў вады на 1 кв.м) пры звычайнай ліпенскай норме ў 90 мм. Наступствы другой залевы былі менш разбуральнымі: яна была менш інтэнсіўнай і больш рассяянута ў часе — больш за 3 гадзіны, а не 1,5, як 25-га. Што праўда, перуны з маланкамі жахалі так, нібы на нябёсах чарговы раз вырашылі перасягнуць Галівуд.

Зноў не абышлося без чалавечай трагедыі: ад маланкі на Цыянскім вадасховішчы загінуў 16-гадовы Ілля П., а 18-гадовы Сяргей Ш. патрапіў у больніцу з электратраўмай і апёкамі. Стыхія зноў затапіла сутарэнні дамоў

Цэнтар Менску. Затопленыя раёны заштрыхаваныя.

на вуліцах Уманскай, Лынькова, Багдановіча. На вул.Коласа на трамвайную каляіну павалілася дрэва, аднак абышлося без ахвяраў.

Нарэшце — апошняе кропля гэтай залевы — затапіла плошчу Бангалор. Знак з нябёсаў?

Аркадзь Шанскі

«Палац» атрымаў незалежнасьць

За ўступ на мітынг 21 ліпеня

22 ліпеня група «Палац» у поўным складзе была звольнена са сваёй афіцыйнай работы ва ўнітарным прадпрыемстве «Белканцэрт», дзе працавала цягам чатырох год. Афіцыйная прычына — група не зьбірае належнай колькасці глядачоў на сваіх канцэртах.

Прадстаўнікі УП «Белканцэрт» паведамілі, што іх генеральны дырэктар Аляксандар Грабар сышоў у адпачынак да верасня і нікога не ўпаўнаважыў адказваць за яго. Лідэр «Палацу» Алег Хаменка адно толькі разводзіць рукамі: маўляў, пры жаданні прычыну можна прыдумаць заўсёды.

Апошнія выступы «Палацу» ў чэрвені — ліпені прайшлі ва ўсіх абласцях Беларусі. Група выступіла ў Смургонях, Маладэчне, Паставах і

Алег Хаменка

іншых гарадах. Адзін з удзельнікаў гурту Юрась Белякоў кажа, што афіцыйная прычына звальнення папроста смешная: «Людзі заўсёды прыходзілі нас паслухаць».

11 ліпеня «Палац» на запрашэнне лідэра групы «Воплі Відоплясава»

Алега Скрыпкі ўзяў удзел у буйным фэсце «Краіна мрой», што праходзіў на Спелёным полі ў Кіеве (пра гэта — старонка 9).

На «Славянскім базары» сёлета група ня выступіла. Ужо трэці год запар «Палац» у апошні момант выкрэсьліваюць са спісу выступоўцаў.

Затое гурт зайграў на мітынгу апазіцыі 21 ліпеня і з гэтай нагоды быў праз дзень згаданы Лукашэнкам. Усе аглядалінікі аднадушныя — гэта і паслужыла прычынай звальнення.

Група і надалей будзе актыўна канцэртаваць, выдаваць альбомы і г.д., адно што яе ўдзельнікі будучы лічыцца беспрацоўнымі. 7—8 жніўня гурт выступіць у рамках фэсту «Спасаўскія запусты», што адбудзецца ў Мельніку пад Бугам.

Сяргей Будкін

Ч Ы - Ы - Ы З

У сталіцы й іншых вялікіх гарадох будуецца лядовыя палацы. Пра вёску, як заўсёды, ніхто не клопаціцца або робіць гэта ў апошняю чаргу. Таму вясковыя паклапаціліся пра сябе самі. Такі васьм кош для гульні ў баскетбол зрабілі дзеці ў вёсцы Кіякова Докшыцкага раёну.

Зьміцер Лупач, Глыбокае

У Полацку шукаюць моцных кандыдатаў

Дзеля правядзення сёлётных парламэнтскіх выбараў на Полаччыне заснаваныя тры выбарчыя акругі: Полацкая гарадзкая №28, Полацкая сельская №29 (Полацкі, Расонскі і Вушацкі раёны і частка Наваполацку), Наваполацкая №25 (частка Наваполацку, Баравуха і Міжрэчча). Найбольш выбаршчыкаў пражывае ў Наваполацкай выбарчай акрузе — 68200 чалавек, у Полацкай гарадзкой — 60100, Полацкай сельскай — 61700. На Полаччыне ўжо ходзіць багата чутак аб тым, хто канкрэтна будзе вылучацца кандыдатамі ў дэпутаты. Найбольш гаворыць пра старшыню Полацкага гарвыканкаму Уладзімера Тачулу. Інтрыга палітагэ ў тым, што цяперашні полацкі дэпутат Уладзімер Ісаеў таксама нібыта рыхтуецца да паўторнага абрання. У полацкай апазіцыі таксама яшчэ няма канчатковага рашэння. Існуе толькі дамова, што сваіх кандыдатаў у старажытнай крыўскай сталіцы выставяць ПКБ і АГП.

Маланка-зайбойца

Незвычайная трагедыя адбылася на Полаччыне 25 ліпеня ля вёскі Махірова. Сям'я з чатырох чалавек, 34-гадовы бацька, 24-гадовая маці і іх двое маленькіх дзяцей вярталіся зь лясішча. На аўтобусным прыпынку іх засяўле дождж, і яны схаваліся пад вялікую сасну. Маланка ўдарыла ў дрэва і нарабіла вялікую бяду. На месцы загінулі бацька, чатырохгадовая дачка і аднагадовы сын. Маці з моцнымі апёкамі патрапіла ў шпіталь.

Васіль Кроква, Полацак

Дзіцячы прытулак

У Воршы адчынена новая спецыялізаваная ўстанова на 35 месцаў. У першыя дні сюды трапілі пяць дзяўчынак і адзін хлопчык, якія паводле рашэння суда адабраныя ад бацькоў. У прытулак створаны ўсе ўмовы для жыцця маленькіх гаротнікаў. Максимальны тэрмін знаходжання ў ім — 6 месяцаў. У прытулак могуць накіраваць дзіця, якое апынулася ў цяжкай жыццёвай сытуацыі: выгнана з дому, зьбілі і г.д. Дзіця можа і на ўласнае жаданне прыйсці сюды. Яго прымуць, а потым высьветляць абставіны, якія прымусілі тое бадыця.

Яўген Жарнасек, Ворша

Няэўра

Менскае «Дынама» было блізкае да паўтору беларускага футбольнага рэкорду

«Шкада, што ў Беларусі не было каленій» — са скрухай прамовіў побач са мной адзін з 12 тысяч заўзятараў у той час, як чэмпіянату француз Мат Мусілу закатаў другі мяч у браму менскага «Дынама». На майцы спадара Мусілу радасна шчэрыўся чырвоны сабак — сымбаль французскага клубу «Ліль», пераможцам у нічыйнай гульні ўсё роўна становіцца ягонае каманда.

Менскія дынамаўцы сёлета някеспка змагаліся ў Кубку УЭФА-Інтэртага. Выбўшы спачатку поўсюсю «Одру», а пасля і сэрыскі «Сартыд», у трэцім раўндзе беларусы гулялі з «Лілем» — 10-й камандай Францыі. Ваяж у правін-

цыю Нор-Па-дэ-Кале скончыўся паразай менчукоў зь лікам 1:2 ды някеспкімі шанцамі на поспех дома. Але ў Менску супрацьстаянне вылілася ў нічыю 2:2. Па суме двух матчаў пераможцам застаўся «Ліль».

Беларускія клубы каторы год дружнай чародай стартуюць у эўракубках, але гэтыя летнія авантуры звычайна заканчваюцца яшчэ тады, калі вялікая футбольная Эўропа толькі пачынае рыхтавацца да новага сэзону. Наша эўрагісторыя пачынаецца ў 1983 г., калі менскае «Дынама» ў рангу пераможцы першыства СССР гуляла ў Кубку чэмпіёнаў. З тае пары ажно 12 беларускіх

клубаў паўдзельнічалі ў розыгрышах эўратрафэяў. Аднак толькі васьмі з іх хоць аднойчы ўдавалася пераадолець першы раўнд спаборніцтваў, і толькі дзьвюм камандам ішчасціла выйсці ў трэці раўнд — менскаму «Дынама» ды барысаўскаму «БАТЭ». А рэкордным для беларускага футболу стаўся выступ «бела-блакітных» у Кубку УЭФА сэзону 1984—85, калі менчукі патрапілі зрабіць ажно чатыры крокі па турнірнай лесьвіцы, дацяўшы чвэрцьфіналу. Прайшло 20 год — наш эўрарэкорд так і стаіць.

Багдан Арлоў

PHOTO BY MEDIANET

Віктар Бут — гандляр, геній, цар

які стаў працаваць на амэрыканцаў

Амэрыканцы назвалі яго ўвасабленьнем д'ябла і загадалі шукаць па ўсім сьвеце. Але апошнім часам іх злосьць прайшла, і, відаць, на іх просьбу яго прозьвішча зьнікла з чорнага сьпісу міжнародных злачынцаў. Яны самі пачалі карыстацца яго паслугамі ў Іраку, піша «Gazeta Wyborcza». Падаём партрэт Віктара Бута, аднаго з самых першых гандляроў зброй, чый жыцьцёвы шлях цесна звязаны зь Беларусью.

14 гадзін 6 хвілін 28 лютага 2002 г. Расейскае агенства «Інтэрфакс» паведаміла, што згодна з разасланым міжнародным сьпісам падазраваных расейскіх ўлады распачалі вышук гандляра зброй Віктара Бута. Праз паўгадзіны дзяржаўнае агенства ІТАР-ТАСС рассялае паведамленьне: «Расейскае бюро Інтэрполу разам з МУС, Фэдэральнай службай бясьпэкі і генэральнай пракуратурай актыўна шукаюць 35-гадовага Віктара Бута. (...) У цяперашні час яго месцазнаходжаньне невядомае, але, паводле зьвестак праваахоўных органаў, Бут знаходзіцца за межамі Расеі».

У той самы дзень, а менавіта а 15-й гадзіне, Бут прыяжджае на радыё «Рэха Масквы», што на Новым Арбаце, 19 — у самым сэрцы сталіцы Расеі, за некалькі соцен мэтраў ад Міністэрства абароны. Сьпярыша выходзіць у жывы эфір, потым на працягу паўгадзіны перад уваходам у радыёстанцыю дае інтэрвію журналістам з усяго сьвету.

У 15.32 «Інтэрфакс» публікуе чарговае паведамленьне — што расейскае бюро Інтэрполу ня ведае, дзе знаходзіцца Бут. Ігар Цырульнікаў, прадстаўнік Інтэрполу пры расейскім МУС, падрабязна тлумачыць у гэтым паведамленьні, які з 1999 г. вяліся пошукі Бута. «На сёньня можна з поўнай упэўненасьцю сказаць, што Бута няма ў Расеі», — гаворыць ён. Слухачы звоняць на радыё і да колікаў рагочуць у эфір. А Бут неўзабаве зьнікае.

Пілі аж да ўпаду

На працягу апошніх пятнаццаці год Віктар Бут здабыў сабе заслужаную, хоць і змрочную, славу найбуйнейшага ў сьвеце гандляра зброй і кантрабандыста. Ён аказаў паслугі ўсім, хто плаціў, у тым ліку аўганскім талібам і іншым гасцям з «Аль-Каіды». Пры гэтым умудраўся абводзіць вакол палыня на толькі расейскую міліцыю ды пракуратуру, але і Арганізацыю Аб'яднаных Нацый. Калі было выгана, рабіўся зоркай СМІ, у іншым выпадку хаваўся ад іх — і ад тых, хто яго пераследваў.

Адкуль ён узьняў, якім чынам праварочвае свае шукі? І чаму дагэтуль беспакараны?

Зьявіўся на сьвет у 1967 г. у Душанбе, сталіцы Таджыкістану, што

ў Цэнтральнай Азіі. Яго бацькі былі тыповымі расейскімі каланістамі, якія вандравалі па ўсёй краінае імперыі, дзе славяне заўсёды маглі разлічваць на лепшыя пасады і заробкі. Буту бацька быў аўтаслесарам, маці працавала ў бібліятэцы. Віктар быў добрым вучнем, але напэўна засеў бы, як бацькі, у правінцыяльным Душанбе, калі б не знаёмства з Алай Зінгінай, ягонаю будучай жонкай. Аліні бацька, важны чын у таджыцкім КГБ, дапамог Віктару наступіць у Вайсковы інстытут замежных моваў, а пазьней — у полк транспартнай авіяцыі, размешчаны ў беларускім Віцебску. Бут быў, аднак, не салдатам, а перакладчыкам (нешматлікія журналісты, якім даводзілася з ім размаўляць, сьцьвярджаюць, што ён і да сёньня някеска валодае пяцьцю-шасьцю мовамі).

У якасьці перакладчыка Бут падарожнічаў з савецкімі «вайсковымі дарадцамі» ў Анголу, Мазамбік і Эфіёпію. У афіцыйным перагаворач ён, аднак, ня ўдзельнічаў. Яго задачай быў пераклад размоў паміж камандамі самалётаў і дыспэтчарамі на афрыканскіх аэрадромах: савецкія пілёты, які правіла, ведалі толькі расейскую.

У Віцебску служыў і Аляксей Балабанаў — сёньня вядомы кінарэжысэр, а таксама адзіны альбо адзін з нямногіх віцебскіх вэтэранаў, якія адкрыта расказваюць, які выгляд праца вайсковага перакладчыка і тагачасныя савецкія вайсковыя кантакты з Афрыкай і Блізкім Усходам.

Балабанаў ня ўтойвае, што амаль кожны палёт быў звязаны з пастаўкамі зброі. «Сам я яе не прадаваў. Быў толькі бартавым перакладчыкам, — кажа ён. — Некалькі разоў мы ў Сырыю ракетныя пуськавыя ўстаноўкі «Нурс». Паляцелі і намі тады 24 генэралы. Пяць гадзін мы разгрукалі транспарт. Урэшце генэралы запыталі нас у Дамаск. Прыяжджаем у паловства, а там нас чакаюць накрытыя сталы. Мы пілі арака. А паколькі стаяла страшная сьлёма, запівалі яго халодным пивам. У выніку пад канец усе заваліліся з ног. Завезлі нас на аэрадром. Трэба стартваць. Падрульваючы, чапляем маяк. Зусім не валодалі сабой. Усё залежала ад янае, бо ніхто ня ведаў ні слова паангельску. Я быў адзіным сувязным

зьявном з кантрольнай вышкай. Піў я разам з усімі, але адчуваў, якая на мне ляжыць адказнасьць...»

Бут ніколі не расказваў пра свой досвед, але ён, мабыць, быў падобны. Празь некалькі год службы ён выдатна ведаў афіцэраў, якія гандлявалі зброй, дыпльматаў, пілётаў, работнікаў афрыканскіх аэрадромаў. Затое Віктар ахвотна расказваў пра сваё захапленне Афрыкай, пра экспэдыцыі з фотаапаратамі да пігмэяў у афрыканскія джунглі. Казаў пра шкоду ад заходняй гуманітарнай дапамогі, якая забівае ў людзях услякую прадрымальнасьць і ставіць іх у поўную залежнасьць ад чужой сілянтропіі.

Аляксандар Сідарэнка, былы савецкі дэсантнік, які памятаў Бута з часоў яго дзейнасьці ў Анголе, скажаў, аднак, «Лос-Анджэлас таймс», што ў сапраўднасьці Бут цікавілі толькі грошы. У сьнежні 1991 г., калі распаўся СССР, Бут рыхтаваўся да ўрачыстасьці з нагоды свайго 24-годзьдзя. Сідарэнка сьцьвярджаў, што гэта менавіта ён утаварыў Бута сумесна арандаваць самалёты і вазаць імі па сьвеце тавары. Іхняе таварыства распалася праз тры гады.

Тэрмінова прадам танк

Віктара Бута называюць няшлюбным дзіцем халоднай вайны паміж Усходам і Захадам, альбо пабочным, непажаданым вынікам яе заканчэньня.

У эпоху халоднай вайны гандаль зброй і вайсковага падтрымка разнастайных рэжымаў ці партызанскіх групавак, які змагаліся з тымі рэжымамі, былі прэрагатывай урадаў блёкаў, што процістаялі адзін аднаму. Гандляры і кантрабандысты, а таксама наёмнікі не наважваліся нешта рабіць, не атрымаўшы блаславеньня ад нейкай з вялікіх мэтраполій сьвету.

Падзеньне бэрлінскай сьцяны і заканчэньне халоднай вайны не азначалі, на жаль, канца ўсіх канфліктаў, якія распалілі ўсход і Захад. Пакінутыя самі сабе, іх даўнейшыя палітычныя і вайсковыя прэтэжы ў Азіі і Афрыцы надалей працягвалі свае войны, гэтым разам, аднак, забытыя і ігнараваныя Эўропай і Амэрыкай. У атмасфэры разрады і ўсеагульнай згоды, якая запанавала ў сьвеце на пачатку 90-х гадоў, няможна, але прыбытковую справу забесьпячэньня ваюючых вінтоўкамі і патронамі ўзялі на сябе прыватныя гандляры зброй, якіх як грэбоў нарасло на руінах СССР і ўсходняга блёку. Некаторыя пара-нейшам аказвалі далікатныя паслугі пэўным урадам, большасьць, аднак, угледзела ў гандлі зброй даходны бізнэс і пры адборы кантрагентнаў абсалютна не турбавалася пытаннямі палітыкі ці маралі. «Як

толькі далёкія, забытыя войны зрабіліся моцным дзяржавам абьякчывыя, імі заняліся крымінальныя арганізацыі», — пісаў у 1997 г. французскі дасьледчык Жан-Франсуа Баяр.

«Бут — гэта тыповая дзіця эпохі Ельцына, эпохі арганізаванай злачыннасьці, хаосу і адаптацыі да новых умоў, — казаў у інтэрвію «Нью-Ёрк таймс» Джонатан М. Вайнз, высокапастаўлены дыпльмат з адміністрацыі Біла Клінтана. — У эпоху Пуціна, эпоху злачыннасьці, яшчэ лепш арганізаванай, Бут расквітнеў напоўніцу».

Пасьля распаду СССР яго велізарныя арсеналы былі падзелены паміж узніклымі на руінах імперыі дзяржавамі. З галавою пагруканьня ў разбудову незалежнасьці, яны ахвотна пазбываліся лішкаў самалётаў, танкаў, гармат і вінтовак, каб зарабіць грошай і купіць за мяжой усё, што было неабходна для існаваньня дзяржавы. Поставецкія сьмертаносныя арсеналы, за выключэньнем ядзерных, распадалася як карысныя выкапіны — нафта ці золата.

На Каўказе і ў Цэнтральнай Азіі зьніклі цэлыя склады зброі. Паводле дакумэнтаў іх нібыта перадалі адміністрацыі новаўтвораных дзяржаў, але яны амаль ніколі не трапілі паводле прызначэньня. Звычайна раскрадаліся або распрадаваліся мясцовым басвікам ці кантрабандыстам. Паводле «Нью-Ёрк таймс», найбуйнейшым у Эўропе рынкам зброі зрабілася самаабвешчаная Прыднястроўская Рэспубліка, якой дасталася маёмасьць дысьлякаванай над Днястром расейскай 14-й арміі. Расейскія арсеналы «нацыяналізавалі» таксама пілёры бунтоўных Чачэніі, Нагорнага Карабаху ды Абхазіі. Нікім не прызнаныя, не падначаленыя прававым нормам, гэтыя рэгіёны выдатна падыходзілі на ролю «чорных дзіракаў», дзе можна было здзяйсняць таемныя камэрцыйныя апэрацыі.

У Тыраспале, Кіеў (Украіна была самым шчодрым і надзейным пастаўніком зброі для сусьветнай сеткі кантрабандыстаў, хоць часта згадваліся таксама Баўгарыя, Славаччына і Польшча), Менск, Іркуцк пачалі зьезджацца ўсе, каму была патрэбна зброя, — контрагенты з Іраку, Ірану, Самалі, Емэну, Пакістану. Гэтыя апошнія, хутчэй за ўсё, набывалі зброю таксама для аўганскіх талібаў.

Гандаль зброй узяў ў свае рукі буйныя дзяржаўныя канторны, якія займаліся разбэрэньнем арміі былых савецкіх рэспублік. Кліентамі і пасроднікамі ў пастаўках былі тамянічыя прадрымальнікі, зазвычай ранейшыя супрацоўнікі органаў абароны, бяспэкі, унутраных спраў або цяжкай прамысловасьці. Менавіта яны бралі на сябе найва-

Віктар Бут пры парадзе...

жэйшы этап апэрацыі — вываз зброі.

Кветкі, куранты, вінтоўкі

Перш чым Бут разгарнуў на шырокую нагу гандаль зброй, ён зарабіў, прадаючы кветкі і замарожаных курантаў, а таксама возычы па сьвеце ў шо-п-туры «новых расейцаў».

Ён купіў і арандаваў старыя транспартныя самалёты (у Смаленску набыў невяж корпус самалёта, які стаяў на пастамэнтце перад вайсковым вучылішчам у якасьці помніка), АНы і ІЛы, якія рамантаваў і адпраўляў у далёкія рэйсы. Першыя тры купіў у 1992 г. за 120 тысяч даляраў. Адкуль узяў грошы? «У тых часы дастаць грошы не было вялікай праблемай», — казаў ён «Нью-Ёрк таймс».

Неўзабаве Бутавы самалёты ляталі галоўным чынам у Шарджу, што ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, — адзін з найважнейшых перавалачных пунктаў паміж Азіяй, Афрыкай і Эўропай, расказваў ён сам у тым жа інтэрвію.

Спраўдзіны капітал Бут скалаціў, аднак, на гандлі кветкамі, якія ён вазіў з Паўднёвай Афрыкі ў краіны Пэрсьдэзкага заліва (50-разовы выйгрыш), і замарожанымі курантамі, імпартаванымі таксама з ІІАР (дзе ва ўлюбёным для кантрабандыстаў і наёмнікаў горадзе Пітэрсбургу на поўначы краіны пабудоваў халадзільнік і размясьціў яго на тамадзінным аэрадроме) у Нігерыю (дзесьцікратны прыбытак).

У сярэдзіне 90-х ён меў ужо сотню самалётаў, што належалі некалькім дзясяткам фірмаў, якія ён

няспынна адкрываў і закрываў, змяняў іх назвы і сядзібы. Ён дзейнічаў на чатырох кантынэнтах і меў пад кантрам тысячы чалавек. Сьваім пільтам плаціў па 5—6 тысяч далараў у месяц, што для жыхароў Буты было астраманічнай сумай. Нічога дзіўнага, што месца ў яго шукалі найлепшыя пільты колішняй Савецкай Арміі. За рызыкаўны рэйсы Бут плаціў нават да 10 тысяч далараў. Некалькі самалётаў разбіліся ў Афрыцы, сама меней два былі збыты.

Нітрохі не зьбягнэжаны гэтым, Бут марыў, аднак, пра магутныя паветраныя пасажырскія і грузавыя лініі, якія апырзвалі б Азію і Афрыку. Ён браў на борт любы тавар, у тым ліку і зброю. Казаў, што ні для яго, ні для ягоных пільтаў ня мае значэньня, што перавозіць, абы атрымаць у месцы прызначэньня належную плату. «Шмат хто спрабаваў рабіць тое самае, што і Бут, але ён вылучаўся размахам і рапучасьцю. Ніхто не прапавіў у такім маштабе, як ён, і ніхто ня быў такі беспрывішловы», — расказваў «Лос-Анджэлас таймс» ананімны амэрыканскі чыноўнік.

Захпляўся і ўзбройваў

Бут пастаўляў зброю ўсім — як урадам, так і партызанам, якія хацелі скінуць гэтыя ўрады. Ён спэцыялізаваўся на пастаўках зброі ў краіны, на якія пашыралася міжнароднае эмбарга. Такі гандаль павышанай ступені рызыкай аказваўся сапраўднай залатой жылай. «Забароненым» кліентам Бут мог прадаваць зброю намога даражэй, чым «легальным».

Сьпяраў ён вазіў зброю на Балканы, потым засяродзіўся на Афрыцы. Перанёс свой бізнэс у Астэндэ на поўначы Бельгіі з прычыны лібэральных законаў гэтага ўлюбёнага гораду ўсіх кантрабандыстаў (гэтым шляхам, між іншым, транспартавалася зброя падчас амэрыканскай апэрацыі «Іран-контрас» у канцы 80-х). Бутавы самалёты кружылі цяпер паміж Браціславай ды Бургасам з аднаго боку і Астэндэ — з другога, адкуль, напоўненыя скрынямі з амуніцыяй, вінтаўкамі, мінамётамі, гранатамі і нават верталётамі, адпраўляліся ў Афрыку. Забясьпечаныя фальшывымі дакумэнтамі, перавозчыкі прызямляліся ў Эгіпце, Дзьвібуці, Зымбабвэ ці Тога, дзе тавар тут жа перагружаўся ў іншыя самалёты, а тыя прызямляліся ўжо на таёмных аэрадромах у джунглях ці саване.

Атрымальнікамі Бутавых паставак былі перш за ўсё правадары

Лібіі, Буркіна-Фасо і Лібэрыі Муамар Кадафі, Блез Кампаарэ і Чарльз Тэйлар, якія падтрымлівалі ў канцы 90-х міжэцныя арміі ў самых розных краінах Заходняй Афрыкі, каб прыбраць да рук іх багацьці (гэта пры іх спрыянні ўспыхнулі ці дагэтуль працягваюцца войны ў Сьера-Леоне, Лібэрыі, Гвінэі, Кот-д'Івуар, Гамбіі, Сэнэгалі, Гвінэі-Бісаў). Бут патрабаваў расплачвацца наяўнымі грашыма і алмазамі, якія перапраўляў у Антвэрпэн.

Ён забясьпечваў збройні таксама паўстанцаў з УНІТА з Анголы, дый амаль усе арміі, якія бралі ўдзел ў барбарскіх вайне ў раёне афрыканскіх Вялікіх Азэр, што цягнулася з пачатку 90-х, а таксама ў Судане і Ўгандзе. Служыў усім, хто меў грошы. Вазіў на сваіх самалётах прэзыдэнтаў і мясціні-каў. Пастаўляў зброю для Мабуту, дыктатара Заіру, але ўзбройваў і паўстанцаў, якія ўзьялі ўзброены бунт супраць яго ў джунглях Кісангані і над возерам Ківу. З адным з правадароў паўстаньня, Жан-П'ерам Бомбам (сёньня віцэ-прэзыдэнт Конга-Кіншасы), Бут нават пасябраваў і езьдзіў на паляваньне.

Ён перапраўляў зброю экстрэмістам хуты з Руанды. Аднак у 1994 г. вазіў у тую ж Руанду французскіх паветраных дэсантнікаў ды байноў Замежнага легіёну, якія мелі на мэце пакласьці канец кровапраліцьцю. У інтэрвію для «Нью-Ёрк таймс» ён прызнаваўся яшчэ ў перавозцы міратворчых сіл ААН у Самалі, Сьера-Леоне і Ўсходнім Тымор. «Спачатку дапамагаў забіваць, а потым зьяўляўся як добры самарыянін. Зарабляў двойчы», — казаў «Лос-Анджэлас таймс» амэрыканскі дыпламат.

Гэта Бут пачынуў Кадафі самалёт, на якім вярнуўся зь Філіпін у Трыпалі шасьцёра эўрапейскіх заложнікаў, выкрадзеных групойкай мусульманскіх фанаткаў «Абу-Саяд» (свабоду для іх вытаргавалі асабіста лібійскі кіраўнік).

Расейскі гандляр збройі выхваліўся таксама шчодрым ахвяраваньнямі, якія ён рабіў ЮНІСЭФ, а «Лос-Анджэлас таймс» апісала гісторыю расейскага взысьпэдэца Ўладзіслава Кетава, які, вандруючы вакол сьвету, натрапіў на Буту ў Шарджы. Уражаны Бут купіў яму зваротны білет да Масквы і падарыў 50 тысяч далараў. Калі ўдзячны Кетаў прапанаваў вывесіць на сваім взысьпэдэце лягатып фірмы Буты, той адмовіўся: «Фірме не патрэбён розгалас».

Ён жыў як цар. Набыў апартаменты ў дарагім раёне Масквы, дамы

на атлянтычным узьбярэжжы пад Астэндэ, у ПАР і Шарджы; езьдзіў на шыкоўных аўтамабілях.

Перасьлед на паперы

Амэрыканская і брытанская выведкі, якія ў 1999 г. вырашылі бліжэй пазнаёміцца з Бутам, улетку 2000 г. абвясцілі яго найбуйнейшым і найнебасьпечнейшым гандляром збройі ў Афрыцы, на Блізкім Усходзе і ў Цэнтральнай Азіі. «Усюды ён прыклаў руку», — апавядала «Нью-Ёрк таймс» Гейл Сьміт з Рады нацыянальнай бясьпекі ЗША. — Ён быў гэнём разбурэньня. Скорзь, дзе мы спрабавалі ўсталяваць мір, ён сьцяў зьнішчэньне і вайну».

Амэрыканцы прызналі Буту чалавекам, які пагражае сусьветнай бясьпечнасьці, і паставілі прыжучыць яго. Заадно і для таго, каб даць урок падобным да яго.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый згадала яго ў сваіх рэзалюцыях як падбухторніка вайны. Брытанскі дыпламат назваў яго ў парламэце «гандляром сьмерцю». Хутка, аднак, Бутавы пераследзілі зразу-мелі сваё бясьпечнасьце. Бо гандлю збройі не забараняе ніводзін закон. Рэжымішчэй, а зусім не загадам, зьяўляюцца і эмбарга, якія накладвае ААН і якія, зрэшты, бяскошчэ парушаюцца.

Яшчэ горш — урады заможных дзяржаў, якія на словах асуджаюць ваенныя злачынствы, што ўчыняюцца разнастайнымі крывавамі рэжымамі і паўстанцкімі войскамі, маўчаць, калі паўстае пытаньне аб забароне гандлю збройі. Відаль, падзяляючы меркаваньне Буты, які ў інтэрвію «Нью-Ёрк таймс» казаў, што забіваюць не вінтоўкі, а людзі.

У 1996 г. 33 дзяржавы НАТО і былога СССР абавязвалі абмежаваць і больш строга кантраляваць гандаль звычайнымі ўзбраеньнямі. Абьянны засталіся на паперы. У 1998 г. Амэрыка спрабавала пераканаш Эўропу абмежаваць гандаль збройі — але яе рэкамэндацыі адрэчылі краіны, якія маюць з гэтай працэдуры асаблівую выгаду, — Расея, амаль усе дзяржавы Ўсходняй Эўропы, Гішпанія, Партугалія і Бельгія.

Ня маючы магчымасьці перасьледаваць Віктара Буту за гандаль збройі, як і за якое-небудзь злачынства, здзейсьненае на тэрыторыі ЗША, амэрыканцы вырашылі прынамсі ўскладніць яму жыцьцё. На іх просьбу спачатку Бельгія аб'явіла яго ў вышук — нават не за гандаль збройі, а за кантрабанду алмазаў і

адмываньне грошай. Потым прыклад Бельгіі пераняла ПАР. Бут схаваўся ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, дзе яму аказваў пратэцыю наперсьнік самога эміра.

Пагандлюем з «Аль-Каідай»

У лютым 2002 г. здавалася, што Бутавы зорка няўхільна згасае. «Вашынгтон пост» і «Лос-Анджэлас таймс» засьведчылі, што Бут прадаваў зброю аўганскім талібам, а з тэрарыстамі з «Аль-Каіды» супрацоўнічаў пры кантрабандзе алмазаў з Афрыкі. Калі ж амэрыканцы прыйшлі ў Аўганістан, ён дапамог «Аль-Каідзе» вывезці яе маёмасьць у Судан.

Падобныя дзеянні маглі азнаваць для Буты толькі прысуд. Пасля атак на Сусьветны гандлёвы цэнтар і Пэнтэгон 11 верасьня 2001 г. амэрыканцы ня мелі літасьці да людзей, якія супрацоўнічалі з «Аль-Каідай».

Бут прадаваў зброю ў Аўганістан з сярэдзіны 90-х, калі тамтэйшы ўрад былых маджахедаў на чале з Бурханудзінам Рабانی і Ахмадам Шахам Масудам адбіваў атакі талібаў. У размове з «Нью-Ёрк таймс» Бут прызнаваў, што дапамагаў Масуду, бо яму імпанавалі яго замаганьне, незалежнасьці і выключная пацівасьць. Ён вазіў яму самалётамы зброю таксама таму, што яго аб гэтым папрасіла Расея, якая сама ўзбройваць Масуду не хацела (імкнулася захаваць выгляд бестаронасьці ў аўганскай вайне) і не магла (Аўганістан як краіна, ахопленая вайной, быў абкладзены ААН аўскім эмбарга). Дый Масуд, які ў 80-х змагаўся з цэлай Савецкай Арміяй, ня мог псаваць сваёй рэпутацыі, адкрыта прымаючы дапамогу ад Крамля.

Летам 1995 г. талібы высачылі ў небе і прымусілі прызямліцца ў Кандагару Буту самалёт са збройі для Масуды. Праз год пасля працяглага тэргоў (сам Бут некалькі разоў лятаў у Кандагар) самалёт разам з камандай зь сямі чалавек быў вызвалены. Паводле афіцыйнай вэрсіі, пільтам удалося ўзяць у палон варту, падняць самалёт у паветра і тут жа, каб пазьбегнуць пагоні, бясьпечна адляцець у Шарджу. «І вы сапраўды ў гэты паверылі? Сапраўды лічыце, што можна вось так ускочыць у самалёт, які год стаіць на прыколе, і проста паляцець? — пытаў Бут у размове з карэспандэнтам «Нью-Ёрк таймс». — Ніхто з Кандагару не ўцякаў. Іх вызвалілі». Хто? Гэтага ён ужо не сказаў.

Неўзабаве пасля «ўцэкаў» Бутавы самалёт з палону талібаў расейцы пачаў працаваць на іх. Хоць талібы занялі сталіцу краіны — Кабул (у 1996 г.), сьвет ня толькі не прызнаў іх законнымі ўладарамі, але і абвясціў выгнаннікамі, палічэнікамі тэрарыстаў Усамы бэн Ладэна. Ізьяваньня, яны мелі патрэбу ва ўсім — зброі, амуніцыі, паліве, запчастках, харчаваньні, леках, будматэрыялах. Аб усім гэтым паклапаціўся Віктар Бут. Дзякуючы Бутавым пастаўкам ужо ў 1999 г. талібы і арабскія наёмнікі з «Аль-Каіды» зганалі Масуду ў цясьніны Гіндукушу.

Я толькі важу тавары

«Калі я пачнуўся 11 верасьня 2001 г., я ведаў, што буду абвешчаны найвялікшым ворагам, другім пасля Усамы бэн Ладэна, — казаў ён «Нью-Ёрк таймс». — Усё гэта, аднак, куды больш складана».

Пасля 11 верасьня ён пакінуў Шарджу. Зьнік. Зьявіўся зноў у лютым 2002 г. — якраз тады, афіцый-

на ўжо вышукваны ў Расеі, ён выступіў на радыёстанцыі «Рэха Масквы», павясціўшы слухачоў. І зноў ён скрозь зямлю прарэкаваўся наперсьнік самога эміра.

Расейцы дагэтуль ня высветлілі, як Бут, якога шукалі па ўсім сьвеце, уехаў у 2002 г. у Расею і заставаўся там так доўга. У інтэрвію ён глумачыў, што ня мае нічога супольнага з нелегальным гандлем збройі — ён «напросто перавозіць тавары».

Расейскія вайсковыя экспэртэ сьцьвярджаюць, аднак, што пры некаторых апэрацыях Бут карыстаўся дапамогай расейскіх спэцслужбаў. «Амаль усе спэцслужбы ангажаваны ў невідавочны камбінат з гандлем збройі ці яе перапраўкай, — кажа «Газэце выбарчай» экспэрт, які папраўсіў не называць яго імя, бо «ў гэтай справе адно сказанае лішняе слова часам можа быць апошнім словам». — На тэрыторыі былога СССР, дзе няма цывільнага кантролю над сьваімі структурамі, афіцэры часта робяць гэта без чыго-небудзь ведама. Бут, відаль, дзейнічаў такім самым чынам».

Адчапіцца із сваім чорным сьпісам

Згодна зь «Нью-Ёрк таймс», ужо ў верасьні 2002 г. Кандаліза Райс, дарадчыца прэзыдэнта ЗША па пытаньнях нацыянальнай бясьпекі, гаварыла сваім падначаленым не разглядаць «справу Буты» як прырытэтную — маўляў, яна вымагае дыпламатычных рашэньняў. Амэрыка больш не націскала на Маскву ні ў справе выдачы Буты, ні ў справе гандлю збройі. «Расея зрабілася занадта важным сьпэцыянкам у глянцэнай вайне з тэрарыстамі, каб праз Буту рызыкаваць дружбаў зь ёй», — напісаў Джон Данішўскі, маскоўскі карэспандэнт «Лос-Анджэлас таймс».

У сярэдзіне траўня 2004 г. «Файнэншэл таймс» паведаміла, што амэрыканцы пераканалі англічан не дамагацца занясьня Бутавыга прэзыдэнта ў чорны сьпіс падбухторнікаў вайны ў Заходняй Афрыцы, пасля чаго давялося б замарозіць банкіўскі рахунок расейца. «Гэта брыдка. Калі такія, як Бут, будуць заставацца беспакананымі, мы ніколі не ўстаёмому міру ў Заходняй Афрыцы, — сказаў «Файнэншэл таймс» расчараваны заходні дыпламат з камісіі па санкцыях. Ананімны супрацоўнік ААН, у сваю чаргу, паведаміў газэце, што амэрыканцы берагуць Буты, бо «выкарыстоўваюць яго і ягоныя самалёты ў Іраку».

«Некалькі тыдняў таму да мяне сапраўды дайшлі весткі, што Бут супрацоўнічае з амэрыканцамі ў Іраку, — гаворыць «Газэце выбарчай» Урслан Пухаў, дырэктар маскоўскага Цэнтру аналізу стратэгіі і тэхналёгіі, які займаецца маніторынгам рынку зброі. — Што ж, можна дваіста з маральнага пункту гледжаньня ацэньваць тое, што Бут, да нядаўняга часу перасьледаваны ў сьвеце за гандаль збройі, сёньня працуе на амэрыканцаў, узамен здабываючы сабе беспакананасьць. З другога боку, аднак, — працягвае Пухаў, — я жадаў бы, каб такія людзі, як Бут, дзейнічалі пад кантролем дзяржавы. Гэта, зрэшты, датычыць ня толькі гандляроў збройі, але і былых спэцінаўцаў, разьведчыкаў, супрацоўнікаў спэцслужбаў. Можна, дзякуючы супрацоўніцтву з амэрыканцамі Бут адмовіцца ад іншых сваіх падарных інтарэсаў. І гэта будзе на карысьць усім».

Вайцех Ягелскі,
Марцін Вайцяхоўскі

...і за работай — на аэрадроме ў Конга.

Наша песня больш ня плача

15-е
«Басовішча»
адкрылася
купалаўскаю
«Малітваю»
за Беларусь

Яна хрыпіць і рыкае, пад перагружаныя гітары яна зрываецца на шалёны крык

Працяг са старонкі 1.

Гэта не public relations, а сапраўдная любоў да сваіх слухачоў. Нават да польскіх мытнікаў, якія старанна параўноўвалі фоткі ў іх пашпартах з аплеченымі гроздкамі рознакаляровых косак тварамі.

Я з хлопцамі з «Тарпача» нажрабіўся ашчэ ў аўтобусе, па дарозе да Гарадку. Спачатку пілі па чарзе з нязручнага плястыку з-пад гітарту, але потым выменялі на кілбасу аднаразовыя кубачкі ў гурту «Son-savago».

Пара музычных аўтобусаў ехала хутка і весела, у адным — канкурсанты, у іншым — госьці. За Слонімам заблукалі ў тумане. Адрозна ўявіліся сужжкі навінаў: «Два аўтобусы зь беларускімі музыкамі згубліліся па дарозе на фэст «Басовішча 2004». Пошукі выніку не далі».

Праз мяжу не пусьцілі бубнача гурту «Black Sugar». Той думаў, што яго былі дэпартавалі з Польшчы на два гады, а яго дэпартавалі на тры. Але «Black Sugar» здолеў ня проста выступіць, а адкрыць 15-е «Басовішча» кавэр-вэрсіяй песняроўскай «Малітвы» на верш Купалы.

Кавалак лесу пад Гарадком быў адмыслова агароджаны пад фэст. Ахоўнікі па пэрэмэтры агароджы па-сяброўску тлумачылі, чаму ля канцэртнай пляцоўкі нельга ўжываць піва. Вялікі экран дубляваў тое, што рабілася на сцэне. А пасярод лесу кукламі стаялі бягпрыбіральні — зўрапейскі шок для тых, хто пабываў на найбуйнейшым беларускім рок-фэсьце ўпершыню.

Фэст пачаўся «вольнай сцэнай» — паказальнымі выступамі гуртоў, чыё майстэрства адпавядае ўзроўню, але не фармату «Басовішча». Гэта была цікавая спроба зазірнуць у будучыню фэсту, прадказаць яго развіццё.

Пасля «Black Sugar» былі «Crack» і «In Extremis» — польскі панк-мэтэд, бессэнсоўны і бязлі-

тасны. Адтулінай сталіся менскія «The Jitters», што выконвалі рамантычны рок па-ангельску.

Самас цікавае на «Басовішчы» адбылося паміж «вольнай сцэнай» і конкурсам, увечары 23-га, калі на сцэне пачалі зьяўляцца госьці. Бо выступалі гурты, якіх — у адрозненне ад хедлайнераў з «NRM» ці псыхадэлічных экспэрымэнтатараў з «Judy 4», пакінутых на ранак 26-га, — мала дзе пацуеш.

Гурт «Indigo» запрашэньне на сёлетняе «Басовішча» адзначыў нарэшце запісаным альбомам — узнагародай за перамогу на мінулым. У новых песнях першабытная магутнасць голасу Русі спалучаецца з ірваным рытмам аранжыровак.

З маладняку на фоне «Indigo» не згубілася толькі познаньская «Гі-четра» — гурт, у рэпэртуары якога, акрамя польскіх, ёсьць яшчэ і песні на беларускай мове. Берасьцейская «Сьцяна» не прагучала празь няўдала адстроены гук — у тым ліку й «Вясны.ру», якую ўсе гатовыя былі слухаць у любой якасьці. Бярозаўскі «Б:Н» замарыў аднастайнасьцю, тым больш што ўсе ўжо чакалі зорную «Rimu» й «Нэйра Дзюбель». На іх а другой ночы і скончыўся першы дзень фэсту.

Конкурсная праграма «Басовішча» цікавіла ня ўсіх, таму прайшла пры напайдуштых лавах. Адкрываў конкурс «Tesaurus». Дасьведчаныя людзі прагназавалі яму як мінімум перамогу. Аднак у адсутнасць галоўнага лабіста хрысьціянскіх выканаўцаў, журналіста Вітаўта Мартынкі, якога празь мяжу не пусьцілі з нагоды хуткага юбілею (сорак пяць, сорак пяць, пашпарт трэба зноў мяняць), «Tesaurus» нічога ня выйграў.

Гарадоцкі гурт «5 set 5» спадзяваўся на дапамогу родных сьценаў — дарма! У іх музыцы былі цікавыя ўсходнія забабончыкі, але яна засталася ўсё тым жа hard-core (адбітак густаў Корана й Памідорава,

Святлана Сугака, вакалістка гурту «Тарпач», працуе тэхнічным рэдактарам у часопісе для беларускіх фэрмераў «Сейбіт». «Басовішча» скарыла з другога разу.

які адбіралі канкурсантаў?).

Адрозную праграму падаравалі глядачам музыкі з «Тахі», аднак іх цяжкія мілагучныя баляды з насычаным клявішным фонам час ад часу зьбіліся на рубілава. «Тахі» ўсё ж такі не паехала з Польшчы без прызоў: гітарыстка Насьяна Зубрылава атрымала падарунак — музычны інструмэнт ад крамы «Allegro». Журы нейкім чынам дазналася, што Насьяна грае на пазычнай гітары.

Нарэшце, «Тарпач». Асноўнае пытаньне — ці не перашкодзіць Сьвэце сьпяваць пірэнг у губе? Аказалася, Сьвэта не зьбіралася сьпяваць. Яна крычала, тупала, скакала... Грымоты punk-core схавалі ад слухачоў ня толькі словы, але й

партыю сола-гітары... Нечакана недзе завяла аўтасыгналізацыя...

«Тарпач» атрымаў галоўны прыз — права на запіс уласнага альбому на студыі «Radio Białystok». Цікава, што для бубнача Аляксея Яфрэменка гэта ўжо другая перамога на «Басовішчы»: першы раз быў з «Partyzone» (дзе яны, тыя ляўрэаты?) два гады таму.

Музычнага крытыка Зьмітра Падбярэскага выступы канкурсантаў ня надта парадвалі, бо назіралася стыльвае аднастайнасьць: музыка зводзілася да двух стыльвых напрамкаў — цяжкі кор і тое, што называюць «індэпендэнт». «Я так і не пацую ў праграме ніводнага добрага сола на гітары». Сярод выступоўцаў ён вылу-

чае «Таксі» і «Сонцаварот». На думку Падбярэскага, каб узровень канкурсантаў не зьніжаўся, можна было б пашырыць стыльвыя рамкі «Басовішча» — каб у Гарадку гучалі і блюз, і поп-рок.

Ёсьць знак часу ў тым, што Музыка Маладой Беларусі гучыць сярод беластоцкага лесу. «Басовішча» засталася адзіным фэстам, падчас якога ў маладых музыкаў ёсьць магчымасьць прадэманстраваць сваё майстэрства, а ў маладых глядачоў — магчымасьць скласьці ўяўленьне пра найлепшае ў сучаснай айчыннай музыцы. Еднасьць тысячаў людзей вакол беларускай музыкі і ёсьць фэномэнам «Басовішча».

Павал Сьвярдлоў,
Гарадок—Менск

Ня трапіла

Дзякуючы супольнаму клопату беларускага ды польскага кіраўніцтваў «Басовішча» пачынаецца ня зь першага паваленага намету ды стогну струны, а з катаваньняў у чарзе па візу, дзе пануе атмасфэра роўнасьці ды здаровых рынкавых адносінаў. Той, хто пагарджае гэтым першым прывязаньнем у паходнікі, за 20 даляраў набудзе давол на ўцёкі з Радзімы ў дагледжанае пані, якая нелегальна ашываецца побач.

Па атрыманыя жаданае налелкі колькі дзён прамільгнуць у эйфарыі збору. Асабліва пашчасыць, калі шлях — не на рыпучым аўтобуску зь Менску, а аўтастопам (аўтастопам, як кажучы змаксальнае месьцічы) з Горадні, і ты тупаеш да мяжы разам зь лідэрам мясцовае недабітае апазыцыі панам Мялешкам (які паводле міхельсонскай традыцыі валачэ празь мяжу торбу дыскаў ды ўсьмешліваю супрацоўніцу). Пасля — аплата «экалягічнага збору» («4500 з мызы»). На пытаньне «завошта»

страхоўшык па-баброўніцку ляканічна ўцягвае у сябе паветра й пацскае плячымі. Знаходзім суворара кіроўцу, які згаджаецца перавезьці адвязаных падшпаркаў праз мытню. Са скрываўленымі сэрцамі кідаем дрывы для намету, якія пёрлі аж з Горадні. Зрэшты, яны сваю справу зрабілі: па дарозе ў нас двойчы правяралі паперы ўмерана гэжэньны зомбі. Потым па рацыі перадалі: дурняў з дрывамі не чапаць. У адваротным кірунку цягнуцца шэрагі прыпанкаваных басоўшыкаў, якіх не пусьціць празь недахоп грошай на прахытак.

І ўжо на польскай мяжы, калі ў пашпарце стаць пячатка, а ў колькіх кроках — варожае капіталістычная краіна, кампютар высьвятляе, што на Басы я маю права ехаць толькі ў жніўні месяцы, бо так напісана ў візе. Цётхна-кампютар выпісвае афіцыйную паперу ды заварочвае на Радзіму пад высокапартыяцкія энкі. Гэткім абломом завяршаецца чарговы залёт Болачкі.

У адваротным выпадку я б распавядаў пра

хрупаньне падабранай на сьметніку каўбасы з жывымі панкамі, казі пра страшных скіноў, жалобу з нагоды адсутнасці Касі Камоцкай. Гарланьне: «Крама» — наша мама, а «Ulis» — рулез» (вар. — «наша ўсё»). Адвязаныя скокі (згадваеш погляд маралісты на Купальне: «Басоўскія пляскі. Отракам асквярненьне, дэвам растленьне»). Памідораў, які чапляецца за мікрафона, каб ня гэпнуцца. Заціснутыя арганізатарамі традыцыйныя значкі (замест іх — пячатка на руцэ). Асыміляваныя беларусы ды абеларушаныя палякі («Заё.ішча!») сымбалічна льяюць кактэйль «Бел-польскае паяднаньне» (нашая гарэлка ды іхняе чарніла). Фатаздымкі ранішняга поля бойкі, водар перагару ды драматычныя ўспаміны (ці ня менш драматычная амэзія) застаюцца да наступнага Басовішча.

Да спатканьня на негасьцінай польскай зямлі, панове!

Болачка

Інтэграцыя. Без гістэрыі

Андрэй Кузьменка, лідэр папулярнага кіеўскага гурту «Скрыбін», возьме ўдзел у «Крамбамбулі». Андрэй даў згоду праспяваць з Вольскім песняю «Суседзі».

«Скрыбін» дзіямі мусіць прыехаць у Менск для запісу. Як сказаў Кузьма, «до Вольскаго іду після 18-го», хоць гурт цяпер і звышзагружаны канцэртнымі выступленнямі. «Скрыбін», які наядуна адсвяткаваў сваё 15-годзьдзе, перад выездам у Менск даў два выступы ў Партугаліі, а адразу пасля на сядзе на гастролі ў Амерыку.

Народны Скрыпка і «Краіна мрій»

А тым часам Алег Скрыпка, які ў свой час ад удзелу ў «Крамбамбулі» адмовіўся, бо «бачыў сябе ў рэчышчы аўтэнтычнага этнічнага мастацтва»,

стаўся ініцыятарам найбуйнейшага ў славянскім сьвеце фольк-фесту «Краіна мрій» (такую ж назву мае адзін з першых альбомаў «ВВ»). У мінулыя выходныя ў Кіеве на Пецым полі адбывалася пазбаўленае аналягаў як па маштабах, так і па канцэпцыі дзейства, у якім бралі ўдзел найлепшыя прадстаўнікі украінскага фольк-мастацтва і каля двух дзясяткаў запрошаных з паўтара дзясяткаў краін — сярод іх і наш «Палац».

Сьвята праходзіла ў выглядзе народнага гуляння-кірмашу: усе ахвотныя цягам некалькіх дзён маглі развучваць народныя песні, танцы пад жывое музычнае суправаджэньне. Ладную частку

плошчы займалі «майстэрні» — кавалі, разьбяры, ткачы, майстры плячэньня з лазы, вышываньня, вырабу старажытных музычных інструмэнтаў.

А ўвечары на адмысловых сцэнах гучалі этна-джаз, этнарок, сучасны раманс. З гаспадароў былі сам Скрыпка, народная артыстка Украіны Ніна Матвіенка, «Мандры», з гасьцей — малдаўскі «Здоб шы Здуб» (удзел якога ў «Крамбамбулі» прынесца на будучыню), чэкі «Sankisou» і фінскі «Sprontaani Viire».

На пытаньне «Навошта гэта Вам?» галоўны ініцыятар фесту Алег Скрыпка, які зьяўляецца адначасова і фронтманам украінскага року, адказаў сэнтымэнтальна: «У юнацтве ўсе мы касмапаліты, а потым усё адно вяртаемся дамоў...».

Уражае пералік спонсараў канцэрту — зь дзясятка аргані-

Алег Скрыпка (у цэнтры) з ансамблем «Галічына» і фольк-гуртам «Божычы».

Лідэр «Скрыбіну» Кузьма запіша «Суседзі» з Вольскім.

зацыі, дзяржаўных, грамадзкіх і прыватных: Брытанская Рада, амбасада Фінляндый ва Украіне, Чэскі культурніцкі цэнтар і нават адно дзіцячае выдавецтва... Цяжка ўявіць сабе такое цяпер у Беларусі — нават калі б і знайшоўся такі зьвязаны ініцыятар і арганізатар. Застаецца парадавацца за суседзяў і пакуль што задалоўціцца чарговым «Славянскім базарам».

Алесь Квіткewіч

ПАЛЯРОІД

Сустрэча на Дзімітрава, 3

Алесь Шатэрнік

Мне часам мроіліся ледзь чутныя галасы, і гукі менскіх муроў вабілі сваёй настальгічнай цішынёй мастацкіх майстэрняў, коцішняга двухпавярховага будынку — былой сынагогі, што выспай узвышалася ў суквецці бэзу і яблынь у старым Ракаўскім прадмесці. Сьцішаліся ў прасторы, сплывалі ў часе...

Шматпакутны дамок, што прыляпіўся на рух Шпалернай і былой Вялікай Татарскай... Хто толькі не перабываў у гэтым дамку, хто толькі не пісаў аб ім, не бараніў яго.

Мая ранішняя вандроўка ў нядзелю на ровары прывяла мяне ў гэтае месца, дзе я правёў два дзясяткі сваіх гадоў. Тутака нарадзіліся мае «Рагнеда» і «Гусоўскі», «Дунін-Марцінкевіч» і «Сыракомля», «Колас-настаўнік» і «Максім Багдановіч». Тутака бывалі ў маёй скульптурнай майстэрні ўладзімер Караткевіч, Васіль Быкаў.

- Герасімаўна жыве ў гаражы, бо
- збудаваньня для элітных жылцоў
- кватэры каштуюць дорага і дом да
- канца не заселены, таму ёсьць
- магчымасьць некаторы час вось так
- праіснаваць.

Зянон Пазыняк праводзіў тут першыя сходы Народнага Фронту...

Мінула чатыры гады, як пераехаў я ў новую майстэрню, а на Дзімітрава амаль што і ня быў... Старажытны будынак знесьлі, а на яго месцы паўстаў псэўдасэкрыйны чатырохпавярховы гмах зь вялікай шпальдай, на якой буйнымі літарамі пазначана, што гэта «Дзімітрава, 3».

Днямі на радзь «Свабода» чуў Валерыю Навадворскую, якая прыгадала арыгінальны погляд на паводзін людзей у дачыненні да ўлад. Што часам людзі сябе паводзяць як «цуцыкі»: сабака — той можа агрызнунца ці нават укусьці, калі яго кройдзяць, а ў «цуцыка» паводзіны вядомыя — «паводзіць сябе як цуцык»; так часам і людзі — як у нас, так і ў Расеі: улада будзе здэкавацца, а мы застаёмся «цуцыкамі».

Прыгадаваў гэта таму, што, павольна набліжаючыся на ровары да знакамітага месца на Дзімітрава, 3, заўважыў двух сабак; няўжо, думаю, зараз убачу Герасімаўну, якую выслялі з гэтых мясцін, а яна патрабавала сваё: «Тутака пражыла паўвекі і ў іншае месца адсюль не пасуду!»

А хто ж будзе слухаць яе, ахвяру апошняй вайны, бацькі якой загінулі ў партызанскай, якая адпрацавала ў пральні 40 гадоў, засталася адна, адмовілася ад

пэнсіі, патрабуючы свайго, не хацела перабрацца ў спальныя мікрараёны, так і зьвязала свой лёс, сваё жыццё з гэтым раёнам і гэтымі сабачкамі. Усе гады, пакуль зьнішчалася старажытнае Ракаўскае прадмесце, Герасімаўна перабралася з аднаго ўцалелага дамка ў другі разам са сваімі сабачкамі. Некалькі год, амаль зь дзесяць, насупраць маёй майстэрні, вокны ў вокны, яна пражыла з чалавекам трагічнага лёсу — Аляксандрам Жаданам.

На мяжы 70—80-х раіцаў яі дому №7 можна было заўважыць цікавага прыгожага чалавека з барадою, які халдзіў на Машэрава па газэты ў суправаджэньні сабакі-павадыра Джэка. Зрок у Жадана быў амаль страчаны, тым ня менш, празь вялізныя акулеры ён даведваўся аб апошніх навінах. Зрок страціў Апанасавіч не ад квароб, ад канатавняў у кадобісцкіх засьценках. Набліжаліся часы перабудовы, і больш за іншых, як ніхто ён гэта адчуваў...

Апанасавіч памёр раніцай у двары нашых майстэрняў, Джэка і яшчэ пару сабак, Зору і Мілечку, злавлілі сабакаловы... а Герасімаўна, калі зламалі дом №7, перабралася ў наш будынак, адкуль мы пацыху пераяждзілі ў новыя майстэрні.

Ужо былі адключаны і электрычнасьць, і ацяпленьне, і вада — залішне гаварыць, што нас папросту выжывалі. Яшчэ некаторы час гістарычны будынак імкнуўся ўратаваць. Якаў Гутман зладзіў пару мітынгаў, ад гэта не дапамагло.

І апошнім чалавекам у гэтым апошнім доме заставаўся яна — Герасімаўна (Настасься Герасімаўна Ўласевіч), якую я і не спадзяваўся ўжо ўбачыць... І вось — такая сустрэча!

Аказалася, яна жыве... у гаражы, бо збудаваньня для элітных жылцоў гэтага дому кватэры каштуюць дорага і дом да канца не заселены, таму ёсьць яшчэ магчымасьць некаторы час вось так праіснаваць.

Тым часам да нас падбег шыкоўны чорны рызнішнаўтэр, адзін з уратаваных Герасімаўнай... Да яго кінулася пара цуцыкаў, ласкава віхляючы хвосцікамі, і ён годна пакрочыў зь імі ў расчыненыя дзьверы гаража.

Дом на Дзімітрава, 3. Малюнак аўтара.

ДЫСКАГРАФІЯ

Zdob si Zdub. — «450 de oi». CD-Land Records. 2004

450 авечак

Новы альбом «450 авечак» кішынёўскага «Zdob si Zdub» беларускага слухача можа зацікавіць хоць бы тым, што ня выключаны ў далейшым і ўдзел малдаванаў — усьлед за украінцамі — у «Крамбамбулі».

«450 авечак. Для чабана — гэта 245 дзён адзіноты. Для ваўка — 450 вярэраў. Для васьмі сабак — 450 аб'ектаў, якія трэба пільнаваць. Для тых, хто шукае, — 450 званочкаў. Для тых, хто знайшоў, — 900 ваць, што глядзяць з замілаваньнем. Для тых, хто грае, — 900 вушэй, што слухаюць мэлёдыю флуэра. Для тых, хто стрэжэ поўсьць, — 9000 пар шкарпэтак, коўдраў і швэдраў. Для зямлі — некалькі стаптаных лугоў. Для душы — 450 астральных кантактаў. Для космасу — 450 боскіх стварэньняў. Для вас — 450 кіляграмаў брынзы. Для нас — 10 песень і адзін альбом. Слухай 450 авечак!»

АК

Шыльды Руска й Масьленьнікава

У Менску неўзабаве маюць зьявіцца дзьве новыя памятныя шыльды. Да 25 лістапада павіна быць усталяваная шыльда паэту-песьніку Аладу Руска (пр.Скарны, 43), аўтара песняў «Бывайце здаровы», «Не за вочы чорныя», «Толькі з табою». Будзе ўшанаваана таксама памяць Паўла Масьленьнікава (вул. Сурганова, 44), мастака-пэдагага, а між іншым аўтара карціны «Вызваленьне Магілёва».

«Пацёмкінская» музыка

Брытанскі гурт «Pet Shop Boys» запісаў музыку да клаські савецкага кіно — нямога фільму Сяргея Эйзенштэйна «Браняносец «Пацёмкін»» (1925). Саўндтрэк будзе запісаны сумесна з сымфанічным аркестрам Дрэздэну, 12 верасня яго зайграюць на Трафальгарскім пляцы ў Лёндане. Музыка «Pet Shop Boys» — трэцяя спроба агучыць «Пацёмкіна», стужкі, прызнанай найлепшым фільмам усіх часоў і народаў. Раней пісалі музыку Дзьмітры Шаптаковіч ды Эдмунд Майзэль.

Краўчык — 40 на сцэне

Кшыштаф Краўчык на фэстывалі ў Сопале мае адзначаць 40-годзьдзе свайго сцэнічнага жыцьця. На юбілейны канцэрт 20 жніўня, мабыць, прыедзе Горан Брэгвіч. Краўчык абяцае выканаць толькі 12 песень.

Рыбалка ў гонар Хема

105-годзьдзе Эрнэста Хемінгуэя грузінскія пісьменьнікі адзначалі рыбалкай. 32 паэты і пісьменьнікі з розных рэгіёнаў краіны рыбачылі ў гонар аповесці «Стары й мора», за якую Хем атрымаў у 1954 г. Нобэлеўскую прэмію. У юбілейнай рыбалцы ўзяў удзел і найстарэйшы грузінскі пісьменьнік Ошыя Іясэліні.

АВ; **БелаПАН, Gazeta.pl**

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЕДАКЦЫЮ

Байран Дж. Дон-Жуан; Праорцтва Дзят. Паэмы / Перастварыў на бел. мове У.Скарнін. — Менск: Мастацкая літаратура, 2004. — 479 с. 1500 ас.

Пасьля перакладу Дантавай «Боскай камэдыі» У.Скарнін па гарачых сьлядах перастварыў па-беларуску Байрана. Дзьве пазьмы ангельскага рамантыка ўбачылі свет у сэрыі «Скарбы сусьветнай літаратуры». Цана ў «Цэнтральнай кнігарні» 14070 руб.

Наша перамога: Хроніка вялікай айчынай вайны / Уклад. Кадзет М., Саламаха У. — Менск: РВУ «Літаратура і мастацтва», 2004. — 320 с.: іл. 3000 ас.

Пры падрыхтоўцы выданьня, якое адкрываецца прадмоваю Т.Бондар, выкарыстаны ўспаміны, дзёньнікі, лісты розных асоб. Друкуюцца таксама рэдкія фатаздымкі з фондаў Беларускага дзяржаўнага архіву кінафотадэкамантаў. Знайшоўся месца і для Васіля Быкава — пра яго ў артыкуле «Кожны дзень у разьведку» піша М.Матукоўскі.

Мой малітоўнік / Пераклад на беларускую мову пастара Мікалая Бардусева. — Lutheran Heritage Foundation, 2004.

«Усёмагутны Божа, я ўдзячны за ўсё тое, што Янка Купала і ўсе вялікія беларусы зьдзейснілі для нашай краіны. Гэта ўсё сталася толькі дзякуючы Тваёй дабрыні, мой Божа, што Ты зьбіраю наш народ, даў нам волю і даеш нам будаваць незалежную дзяржаву...» Гэтыя словы ўзяты з малітвы «На дзень нараджэньня Янкі Купалы», што разам зь іншымі малітвамі, а таксама з «Бласлававеннямі гасподнімі», «Выдатнымі разьдзеламі Старога Запавету» ды «Выдатнымі разьдзеламі Новага Запавету» зьмешчана ў гэтым пратэстанцкім малітоўніку. Сярод іншых малітваў мы знаходзім такія, як «Пасьля атрыманьня вышэйшае пасады», «Малітва беспрацоўнага», «Малітва бізнэсмэна», «За студэнта каледжу, які навунаецца далёка ад дому», «Малітва ў шпітальнай палатне», «За мір», «На дзень памяці ахвяраў палітычных рэпрэсій» ды інш.

Сьвятар Мікалай Бардусэў імянуе знайшчы адметны стіль сумою з Госпадам — і меў у гэтым сэнсе ўдачы.

Лявон Баршчэўскі, Тацяна Вабішчэвіч

Якая будучыня ў беларусаў?

Паводле апошняга перапісу насельніцтва, у 1999 г. беларусы ў нашай краіне складалі 81,2%, а 73,7% ад усяго насельніцтва назвалі беларускаю сваёй роднай мовай. Гэтыя лічбы надаюць аптымізму, калі яны браць пад увагу матывы вызначэння сваёй нацыянальнай прыналежнасці і роднай мовы. Так, адны называюць сябе беларусамі на падставе нацыянальнага паходжання, другія — тэрытарыяльнага, а нехта звязвае на нацыянальна-культурны кантэксст. Нешта падобнае тычыцца і роднай мовы. Тут лёгіка ў кожнага свая. Неадзначнасць разумення можна пазьбегнуць, калі фармулёўкі пытаньняў зрабіць больш дакладнымі. Напрыклад, замест роднай мовы пытаць: «На якой мове вы найбольш размаўлялі ў маленстве?» Усё гэта застаецца на ўзроўні пажаданьня да наступнага перапісу. А на сёньня вынікі русіфікацыі ў Беларусі больш-менш аб'ектыўна можна ацаніць менавіта па прыналежнасці жыхароў да нацыянальна-культурнага кантэксту, які

- У гарадах толькі 19,8%
- жыхароў заявілі на перапісе, што
- размаўляюць па-беларуску ў сям'і.
- Амаль усе яны ў веку ад 50 год і старэйшыя.

вызначаецца паводле мовы ў сям'і. Нехта можа запрэчыць, маўляў, беларуска-культурны зьмест можа існаваць і ў расейскамоўнага жыхара. Так, гэта будзе таксама слухна, бо ў рэальнасці маюць месца разнастайныя сытуацыі. Але трэба ўсталяваць, што ў дадзеным выпадку рэалізуецца ўсяго толькі віртуальны стан, які ёсць вынікам асыміляцыі і ўрэшце мусіць выражацца альбо зьменнай мовы жыхара ў яго нашчадка на беларускаю, або зьменнай нацыянальна-культурнага кантэксту на расейскі.

Такім чынам, амаль усё насельніцтва Беларусі ўмоўна разьмяркоўваецца па трох станах — беларуска-культурным, віртуальным, расейска-культурным. Ад таго, які стан прадугледжваецца ў канцэпцыі разьвіцця дзяржавы, залежыць як лёс караннага этносу, так і нацыянальная будучыня краіны. Моўная статыстыка не дае беларусам падставы чэшыцца. Толькі 36,66% ад усяго насельніцтва Беларусі заявілі, што ў сям'і яны размаўляюць па-беларуску. Зь іх 62,57% жывуць у вёсцы, і яны складаюць 74,72% ад агульнай колькасці высюковых жыхароў. Дык і вынікае, што беларуская культура ды мова трымаюцца на выміраючай вёсцы і маленькіх мястэчках. А пра якую перспектыву іх разьвіцця ў гэтым выпадку можна казаць? Да таго ж рэшткі натуральнага нацыянальна-культурнага асродку зьяўляюцца актывней руйнуюцца існай сыстэмай аддзячкі ды сфэрай выкарыстання расейскай мовы і культуры на дзяржаўным узроўні.

У гарадах толькі 19,8% жыхароў

заявілі, што размаўляюць па-беларуску ў сям'і. Але самае хвалявае — амаль усе яны падчас апошняга перапісу былі ў веку ад 50 і старэйшыя. Звычайна ў такім узросце за сваіх дзяцей ужо не адказваюць. Іх дзеці, натуральна, асыміляваліся і трапілі ў іншы стан. Паводле самых аптымістычных прагнозаў, беларуска-культурная гарадзкая група да 2009 г. скароціцца на 20—25%. Сытуацыя беларускага этносу, як бачым, катастрофічная ў параўнаньні зь іншымі славянскімі народамі, што маюць свае дзяржавы. Ці бярэжа на гэта Камітэт па нацыянальнай бясьпэчнасці? Стэнды працэсу русіфікацыі можна выключна непалапучна захаваць, падобна да тых, якімі нас асымілявалі. Ні аб якой дэмакратыі або лібэралізму ў культурна-моўным пытаньні на дзяржаўным узроўні нават гаворкі вельмі ня можа. Бо ці мае хворы ў крытычным стане права выбураць? Не. Яго лёс вырашаюць лекары — адмыслоўцы ў мэдычнай справе. Але гэта ўжо прэрочыць папулісцкаму характару дзяржаўнай палітыкі.

Ігар Хаменка, Менск

ХРОНІКА

Падатковая інспекцыя пачала праверку філіі Беларускай жаночай лігі ў Барані (Аршанскі р-н). 14 ліпеня на дэпутата Мастоўскага раённага Савету дэпутатаў, сябра ПКБ **Аляксандра Будыкавіча** ўчасткова склалі працяглы за распіскавадзьяне друкаванай прадукцыі. Яму таксама прышла поваза да раённага пракурора. Актывістку Партыі працы з Наваградку **Ларысу Бухалець** 14 ліпеня выклікалі ў ГУУС, дзе пытацца і прае палітычную дзейнасць і графі перапісу. Пасля жанчыне зачыталі «папярэджанне», які забараніў «распаўсюджаць друкаваную прадукцыю на ў час агітацыйнага перыяду». Бухалець напісала ў пракурорскую скаргу на незаконныя дзеянні міліцыянтаў. У Жыровічах 14 ліпеня падчас разданых улетак кааліцыі «5+» атрымалі кіраўніка Слонімскай арганізацыі ПНФФ **Івана Бядку** і сябра партыі **Алеса Мясюка**, пратрымалі ў пастаруку, склалі пратакол і канфіскавалі улеткі. 15 ліпеня ў Жодзіне затрымалі лідара Менскай абласной філіі «Маладога фронту» **Паўла Краўскага**: у яго канфіскавалі 10000 улетак супраць трыягга прыздэнкага тэрміну, склалі пратакол за распаўсюджванне матэрыялаў і заклік да змены канстытуцыйнага ладу. 17 ліпеня кіраўніка Жодзінскай філіі ПНФФ **Аляксея Лапцкага** выклікалі ў міліцыю для тлумачэння «па факце зьяўлення» ў горадзе улетак кааліцыі «5+». Калегія Гарадзенскага аблсуду 16 ліпеня прыняла да разгляду касацыйны скаргі гарадской арганізацыі **Таварыства беларускай мовы і грамадзяка аб'яднаньня «Бацькаўшчына»** на рашэнне гаспадарчага суду, які паставіў высыліць гэтыя арганізацыі з агравадзкіх памішаньняў. Актыўста «Харты'97» **Андрэя Саньнікава** 19 ліпеня выклікалі ў пракурорку: у яго пратрабавалі тлумачэння ў сувязі з публікацыяй 12 ліпеня ў газэце «Washington Post» артыкулу Саньнікава і журналіста Марка Лензы «Тэарэтычныя сувязі Беларусі». Менскі гарадскі суд 19 ліпеня адхіліў касацыйную скаргу старшыні БХК **Тацяны Пройчы** на ранейшае рашэнне Першамайскага райсуду. Працэс пратрабавала ад БТ абярэжыцца палітэму, нібы яна скрала 900 тыс. далараў замежнай дапамогі. Суд прызнаў звесткі непашчэрджымі, але зняваў і тым ня ўбываць.

На затрыманых падчас разданых улетак 24 чэрвеня актывістаў кааліцыі «5+» **Змітра Салаўёва**, **Аляксея Трубкіна** і **Іну Барысевича** наваполацкая міліцыянткі склалі пратакол за аднаўлення, прычым пазначылі дзень затрыманьня 30 чэрвеня. 20 ліпеня Беларускай арганізацыі МУС адмовілі **Паліне Панасюк** ў дазvole на выезд за мяжу: маўляў, не сплаціла штраф у 1,5 млн руб. за ўдзел у «Ланцугу неабякавых людзей», хача прысуд быў у тым самым годзе адменены аблсудом. 20 ліпеня міліцыя Менскага раёну завяла кримінальную справу ў нагоды зьніжэння **памятнай шыльды ў Курпатах**. Кіраўніцтва магільскага заводу «Зніт» 20 ліпеня папярэдзіла пярэчку **Свабоднага прафсаюзу беларускага**, што пазбавіць яго кюрдынага адрасу, кіраўнік арганізацыі **Юры Новікаў** мае абскардзіць рашэнне ў судзе. 20 ліпеня актывіста прафсаюзу РЭПАМ, вэтэрана аўганскай вайны, інваліда ІІІ групы, сылсара 6-га (найвышэйшага) разраду **Алеса Бірчанкі** звольнілі з Барысавскага заводу аўтарактарнага электразабавування

(БАТЭ) паводле скарачэння кадрова, вусныя папярэджанні пра магчымае звальненне атрымалі і іншыя актывісты **РЭПАМ**. Сойм ПНФФ 21 ліпеня абскардзіў адмову ў распытанні справы пра абарону дэдуваў рэгуляцыі да БТ і Ю.Пракопава. 21 ліпеня ў Менску падчас акцыі, прымаркаванай да 10-годдзя прэзідэнта Лукашэвіча, былі затрыманы **Хведар Паўлючэнка** (папярэджанне), **Дзяснік Быстрык** (3 сут.), **Зміцэр Бандарэнка** (15 с.), **Аляксей Ляўковіч** (50 б.в.), **Югэн Афанягель** (10 с.), **Павал Юхневіч** (10 с.), **Любоў Кучынска** (20 б.в.), **Павал Хівуц** (3 с.), **Павал Дзям'янюк** (папярэджанне), **Сяргей Сарагаевіч** (50 б.в.), **Настася Азарка** (5 с.), **Алесь Васілевіч** (5 с.), **Андрэй Асольніцкі** (30 б.в.), **Ігар Кліцкі** (3 с.), **Зміцэр Вайтко** (10 б.в.), **Сяргей Лятко** (20 б.в.), **Павал Мікулювіч** (20 б.в.), **Руслан Харкевіч**, **Артур Фінкшэвіч** (10 с.), **Максім Вянірскі** (10 с.), **Анатоль Бельскі** (3 с.), **Ігар Назоўціч** (5 с.), **Павал Беланоскі** (40 б.в.), **Алег Корбан** (10 с.), **Алесь Монах** (3 с.), **Аляксандр Беланоскі** (20 б.в.), **Аляксандр Коцік** (3 с.), **Зміцэр Монах**, **Мікалай Шаплага**, **Югэн Палішук**, **Іван Шукто**, **Аляксандр Малчанка** (правёў суткі ў прымёніку-разьмеркавальніку для непаўналетніх), **Кацярына Смірнова**, **Кірыла Рабыкін**, **Марк Шубарцаў**, **Глеб Маліноўскі**, **Арцём Скарабату**, **Максім Козел**, **Яраслаў Еўдачогі**, **Міхал Кандрашоў**, **Максім Гроўмі**, **Аляксей Васюковіч** (правёў суткі ў прымёніку-разьмеркавальніку для непаўналетніх), **Юлія Гарэчка**, **Зміцэр Бародка**, **Валер Мазаніцкі**, **Міладзімер Кішурна**, **Антон Кішурна**, **Зміцэр Дашкевіч**, **Барыс Гарачкі**, **Віктар Янчурэвіч**, **Мікіта Красноў**, **Алесь Кірдік**, **Уладзімер Канах**, **Павал Фігурын** і **Кастусь Гароцькі**. Усіх затрыманы «Міжнародная амністыя» абвясціла вязьнямі сумленна. Затрыманы **Руслан Харкевіч** 21 ліпеня трапіў у большыню са страсеннем мозгу сярэдняй ступені цяжкасці. Таксама яго выклікалі на адміністрацыйную камісію Парыжанскага раёну па адміністрацыйнай справе «за антысанітарны» — расклеіў улетак напярэддзі 21 ліпеня. У Віцебску 21 ліпеня падчас акцыі, прымаркаванай да 10-годдзя прэзідэнта, былі затрыманы **Югэн Ілін**, **Андрэй Андрэаў**, **Міхал Рухман**, **Юры Кутмашэнка**, **Генадзь Ананьёў**, **Уладзімер Шанаў**, **Алена Залеская**, **Міхал Трафімаў**, **Уладзімер Аляксенка**, **Сяргей Салодкін**, **Мікалай Іваню**, **Аляксандр Салаўіч**, **Сяргей Стральцоў**, **Кірыла Ціранік**, **Зміцэр Сялок**, **Сьвятлана Цірошка**, **Югэн Балаган**, **Леанід Буранюк**, **Міхал Радзевіч**, **Улад Токараў**, **Зінаіда Цірошкава**, **Роза Пушкарэва**, **Карспандантка радзё «Свабоды» Браціслава Станкевіч**, **Сяргук Серабро**. Машыну дэпутата Менскага райсавету (ПНФФ) **Юрася Янковіча** міліцыянткі затрымалі 21 ліпеня, калі ён вяртаўся з акцыі прагэсту, у пастаруку міліцыянткі павалілі яго на падлогу і адабралі асабістыя рэчы. Дэлегат накіраваў пракурорку Савецкага раёну Менску скаргу. Актыўста «Зубра», якія пасыла мітынг у ЦэК **Вадзім Духомента** 27 ліпеня атрымалі папярэджанне ад пракурора куды пра магчымае прыцягненне да адміністрацыйнай аддзячкі за выступы ад імя арганізацыі, «не зарэгістраванай у вызначаным парадку».

І Н І Ц Ы Я Т Ў В

Відавочная відастратэгія

Да ўсіх бедаў беларусаў далучылася яшчэ і культурная агрэсія, якая, падобна да нэўтронай бомбы, зьмяржае ўсё беларускае без заважых разбурэнняў звонку. Прывяду адрыв прыклад. Тысячы сем'яў у Баранавічах глядзяць па тэлеканале «Інтэкс» перадачу «Примите поздравления». Відучая чытае віншавальныя зьнічэнні, пасля ідзе замаўляючы відазкліп. Ані слова на беларускай мове! Кіх толькі відазкліпаў мы ні наглядзеліся! «Еслі б было море водкі, я б в нём было подводной лодкой...» («Дюна»), «В «Лазурном» шум и песни, и там братва гуляет, и не мешают мусора...» (Міхал Круг)... Шыкоўнае высокабюджэнтнае кіпя запалоньваецца дучу маладымі, фармуіруе бандэмаршэа «мелына-распелы пунь лад жыцця і зацэментуючы ў відавочнасці чужою мову. Як я выбраў далі беларусу, калі на тэлеканале «Інтэкс» да нядаўняга часу было менш за 100 песьня на беларускай мове і больш за 300 — на расейскай ды ангельскай? Скажаце, што пра густы не спрачаюць, сабралі відазакліпы беларускамоўных кіпя і канцэртныя выступленні ды падалі гэты матэрыял на тэлеканале «Інтэкс». Сялі гэтых песьняў вершаў быў замешчаны ў адмысловых тэках «Беларускае віншаваньне» і таксама аддадзены на тэлеканале для відучых перадачы і для ло-дзей, якія прыходзяць замаўляць песьні ці замаўляюць іх па тэлефоне. Некалкі грамадзкіх арганізацыі ў Баранавіч напісалі калектывны зварот да «Інтэксу», і пасля няпростых перамоў для большасці беларускіх песьняў і вершаў быў атрыманы дазвол на трансляцыю ў перадачы «Примите поздравления». Цяпер тут можна замовіць песьні «Сяброў», «N.R.M.», Якава Науменкі, Ірыны Дарафеевай... Каленне, народ ня кінуўся замаўляць беларускія віншаваньні, бо яго прывучылі слухаць чужое, а па-другое, у Беларускай мове відовішчкіх беларускамоўных відазкліпаў. Людзі нявучы і не ўмоўляюць сабе, што і словы выдатку і вершы, і песьня — усё можа быць беларускім. З гэтага вопыту і разгав сама сабою напрашваецца патраба выпрацоўкі стратэгіі беларусізацыі мисювых тэлеканалаў. Парспэктыва палягае ў стварэнні неадзяржаўнага грамадзкага збору ўсіх відазакліпаў беларускамоўных песьняў, кіпяў, мастацкіх, мультыплікацыйных і дакументальных кіпяў ды ў забеспячэнні шырокай магчымасці грамадства карыстацца гэтым зборам. Сьвёншяшя Беларусь падобна да палючага дому, у якім людзі на ведаюць, што ратаваць найперш. Але і песьні — не апошняя справа. Як адночы сказаў кампазытар Алег Елісеевіч, «па-беларуску народ пачаў спяваць, пасля загаворыць, пасля пачне думаць».

Алесь Бакач, Баранавічы

Абы танчыць наўчыўся

Тацяна Барысік

Пачаліся сёлетнія ўступныя іспыты ў вышэйшай навуальнай ўстанова другога пакоу. І калі яшчэ 5—10 год таму прымаўка абітурэнтаў 30-х гадоў мінулага стагодзьдзя «Перш куды хачу, куды хачу, а пасля я — куды ўб'юся, куды ўб'юся» ня траціла сваёй актуальнасці — спадзяваліся, што пакуль адвучыцца, нешта зьменіцца, — дык цяперашня ўступная кампанія больш адпавядае народнай мудрасці іншага кітапу: «Абы танчыць наўчыўся, а рабіць доля наўчыць».

Шмат хто з абітурэнтаў здае ў прымённую камісію вынікі тэстаў, дакумэнты і сдзе адпачываць. Бацькі спакойна прамаўляюць: — Няхай паспрабуе. Не дык не. Пойдзе на зваочнае ці на платнае.

Зьмірыліся з тым, што іхнія дзеці — толькі іхні клопат. Раней такое ў сьне не сасьнілася б. Выпускнікі высюковых школ, якія ў ІТВ мэрцаца, часта не турбуюцца аб выбары жыцьцёвага шляху, пакуль сена не пасушана. Шмат дзе ў глыбінны пытаньне аб будучай прафэсіі нагул у значнай часткі выпускнікоў, асабліва базавых школы, вылікае сьмех. А завяа выдатнікі «Хачелася б зьвязаць сваё жыцьцё з мольшчыняў» успрымаецца з такім здзіўленьнем, нібыта чалавек у камнаэтаў сабраўся.

- Само паняцце прэстыжнай спецыяльнасці цяпер адсутнічае. Ня важна, на каго, дзе і як ты вучыўся, — важна, дзе ўладзіўся.

- Куды твая дачка паступае?
- У «машынку» (беларуска-расейскі ўнівэрсытэт, былы машынабудавнічы інстытут).
- Вой, колькі іх бадзешца пасыла «машынкi» гэтай. Восі і наш сусед вучыцца, а толку.
- А куды ж тады ісьні? (3 размовы.)

А сапраўды, куды? Пасля ўнівэрсытэту харчаваньня таксама не ўладкавацца. Разьмяркоўваюць па ўсёй рэспубліцы, к чорту ў зубы. У мэдэвуальны зьменшлі набор. Мэдэўкаў паўсюль скарачаюць. На пэдагогічны спецыяльнасці хая набор і працягваецца, а маладым пэдагогам працы няма. Ужо і ў сельскай мясцовасці настаўнікаў аж лішне. Па некаторых прадметах стаўку ня кожнаму нахрабшчу. Псыхалогі, арганізатары — амаль паўсюль палова стаўкі. Працаваць нявыгата: больш за праезд аддасі. Пра эканамістаў, юрыстаў і казак ня варта — перавыточраць. Нават назва адносна новай спецыяльнасці — муніцыпальнае кіраваньне — ня лашчыць слых. Кожны разумее: як ёсць патрэбныя сувязі — уткнуць куды-небудзь. Німа — паездзеш па разьмеркаваньні ў сельсвае працаваць. Паступаць куды-небудзь у іншы горад — таксама трэба троічы падумаць. Ці кампюсе картака бесперапоўна або 150-тысячны заробак у будучыні хая б дарожныя выдаткі? Само паняцце прэстыжнай спецыяльнасці цяпер адсутнічае. Ня важна, на каго, дзе і як ты вучыўся, — важна, дзе ўладзіўся.

— Усё роўна вучыцца трэба, — гаворыць мая знаёмка, маці выпускніцы, і дадае са слабай надзеяй у голасе: — Хая б на каго. Можна, калі спатрэбіцца.

Мягілёў

«Беларусь патрэбна, каб Украіна выглядала ня так ужо й дрэнна ў вачох Захаду»

На прэс-канферэнцыі 20 ліпеня Аляксандар Лукашэнка сказаў: «А на інвестыцыйных інвестыцыйны клімат. Але мы хацелі б, каб ад гэтага прадпрыемства, ад інвестара, які да нас прыйдзе, была б карысць і для нашага народу, і для дзяржавы. Мы ідзем на інвестыцыі, але толькі ў тых сферах, якія сёння не з'яўляюцца «смачнымі кавалачкамі», як вы іх заўважце, эканомікі. Ну, а ў тых сферах яны ня вельмі хочучы існы. Вось і несупадзенне інтарэсаў. Вось толькі ў чым пытаньне. А на юрыдычным узроўні ў нас праблем няма. У нас законодаўства ня горшае за іншых. І гэта прызнана інвестарамі, што прыйшлі да нас працаваць».

Зусім інакш мяркуе Яханс Кінскі, генеральны мэнэджэр інвестыцыйнага гіганту «JP Morgan International Ltd.», які ўжо на працягу чатырох год узначальвае прадстаўніцтва «JP Morgan» у Чэхіі, з'яўляюцца галоўным каардынатарам «JP Morgan» у Чэхіі ды Славакіі. Ён дарадца часокага ды славакага ўраду ў галіне прыватызацыі тэлекамунікацыйных кампаніяў. Ягонныя парадкі таксама адыгралі далёка не апошнюю ролю ў часе перамоваў па далучэнні гэтых краін да Эўразвязу. Вось што ён сказаў нашаму карэспандэнту ў Празе: «Часам кажучы, што Беларусь патрэбна для таго, каб Украіна выглядала ня так ужо й дрэнна ў вачох Заха-

ду. Пакуль я ня бану магчымасьці таго, каб палітычная сытуацыя ў вашай краіне змянілася ў лепшы бок. Але калі гэта ўсё-такі здарыцца, Беларусь праявіць магутны патэнцыял для прыцягнення інвестыцый. Лягічнае пытаньне, ці не збіраемся мы інвеставаць у палітычныя партыі, што могуць прынесці змены. Насамрэч, мы ўвесь час робім гэта ў ЗША, але ў Эўропе такія інвестыцыйныя паўсюль натыкаюцца на непаразуменне. Укладань грошы ў палітыку ў Злучаных Штатах можна цалкам прызрыста, гэта нікога не здзіўляе. У Эўропе палітычныя партыі адкрыта амаль немагчыма. Чэскія партыі з задавальненнем бя-

У Эўропе палітычныя партыі адкрыта амаль немагчыма.

руць «чорныя грошы» ад каго хочаце, але адразу адмаўляюцца ад легальных інвестыцый, бо баяцца страціць давер у вачох выбаршчыкаў. Яшчэ адзін паказальны прыклад. Марак Бэлька, які зрабіўся новым прэм'ерам Польшчы, — наш хлопец. Да свайго прызначэння ён працаваў у «JP Morgan». І цяпер наша кампанія мае велізарную праблему: мы аніяк ня можам прасоўваць нашы інвестыцыйныя праекты ў Польшчы праз тое, што ў выпадку посьпеху ўсё будзе думаць, што Бэлька спрыяе свайму былому працадаўцу. Аднак, як бы там ні было, шыфра жадаю Менску ў Беларусі поспяхаў. Алякс Кудрыцкі, фота агента

Белая пляма ў рэйтынгах

Ёсць сферы сувэрэннітэту, у якіх вынікі дзейнасці ўраду апошніх дзесяці год інакш як правальнымі не назавеш. Адною з такіх сфер — побач з моўна-культурным суіцыдам — месца і рэпутацыя Беларусі ў сусветнай эканоміцы.

PHOTO BY WIKIMEDIA

Вось ужо трынаццаць год Беларусь існуе як незалежная дзяржава. За гэты час наша незалежнасць умацавалася. Хто-ніхто нават прадказвае помнікі цяпершаньня кіраўніцтву за заслугі ва ўмацаванні беларускага дзяржаўнасці. Пры гэтым не бяруча пад увагу сферы сувэрэннітэту, у якіх вынікі дзейнасці ўраду апошніх дзесяці год інакш як правальнымі не назавеш.

Кожны бізнэсмен, перш чым разглядаць магчымае эканамічнае супрацьстаянне з той ці іншай краінай, найперш шукае агульную інфармацыю пра гэтую краіну, яе перавагі і недахопы, а таксама яе месца сярод іншых дзяржаў свету. У гэтай справе вялікую дапамогу аказваюць рэйтынгавыя агенствы, якія апрама ацэнкі асобных суб'ектаў гаспадарання распрацоўваюць і публікуюць так званыя «рэйтынгі сувэрэнаў» — ацэнкі плацежаздольнасці асобна ўзятых краін. Пры гэтым у рэйтынгу бяруча пад увагу розныя макраэканамічныя і палітычныя фактары — эканамічны рост, гандлёвы баланс, валютная стабільнасць, палітычная рызыка ды інш. Усе фактары ацэнкі сумуюцца і маюць вынікам рэйтынг, дзякуючы якому краіны можна параўноўваць паміж сабой ды адсочваць тэндэнцыі іх развіцця.

Рэйтынгі звычайна выражаюцца ў літарах А, В альбо С. Літара А абазначае самы высокі рэйтынг (так, ААА маюць краіны Заходняе Эўропы, Злучаныя Штаты, Аўстралія), а С — самы нізкі. Самыя вядомыя ў свеце рэйтынгавыя агенствы — амерыканскія фірмы «Standard&Poors» («S&P») ды «Moody's», а таксама брытанскае агенства «Fitch Rating». Рэйтынг сувэрэнаў адыгрывае найбольш важную ролю для краін-пазычальніц, якія дзеля фінансавання ўнутраных патрэб шукаюць крэдытаў на міжнародных фінансавых рынках. А тут правіла простае: чым вышэйшы рэйтынг, тым ніжэйшыя працэнты па крэдытах.

У апошні час шмат якія краіны постсавецкае прасторы дзякуючы станоўчым макраэканамічным паказчыкам палепшылі свае пазыцыі ў рэйтынгах сувэрэнаў, чаму не ў апошнюю чаргу паспрыялі рынкавыя рэформы ды адкрытасць да сусветнае эканомікі. Так, сёлета «Standard&Poors» узяла рэйтынг Казахстану да ўзроўню ВВВ, што азначае ўступленне дзяржавы ў клуб адносна стабільных краін. Рэйтынг Расіі на

- У клясыфікацыі нямецкай страхавой кампаніі «Гермес»
- Беларусь па рызыкаўнасці гандлю зь ёй стаіць на адной прыступцы з Аўганістанам, Іракам і Таджыкістанам.

адну прыступку ніжэйшы. Рэйтынг Украіны таксама быў надоечы ўзяты агенствам «S&P» да В+ і роўны цяпер рэйтынгу Бразыліі і Турцыі.

А як выглядае ў параўнанні з суседзьмі Беларусь? Адказаць на гэтае пытаньне, на жаль, немагчыма. Беларусь сярод краін, пра-рэйтынганых вышэйназванымі агенствамі, проста няма. Няма не таму, што «нас на Захадзе ніхто не чакае». А таму, што беларускі ўрад да гэтага часу не дабіўся ад агенстваў атрымання рэйтынгу для сувэрэнай Беларусі.

Прычын таму можа быць некалькі. Па-першае, афіцыйны Менск асцерагаецца атрымання нізкага рэйтынгу, што было б паразай у прапагандыскай вайне. Па-другое, Беларусь — і гэта становіць бок — пакуль ня мела пільнае патрэбы ў замежных крэдытах і запозычанасць Беларусі перад заходнімі крэдытарамі застаецца невыявілай. Але ж адсутнасць Беларусі ў спісах працітыганых краін адмоўна ўплывае на яе рэпутацыю сярод заходніх інвестараў і проста дзельных партнёраў. Таму беларускі ўрад у сваёй праграме прыцягнення замежных інвестыцый плянуе атрыманне Беларусью рэйтынгу сувэрэнаў у 2004 г. Ці будзе рэалізаваны гэты пункт праграмы — пакажа будучыня. Але ж відавочна, што атрыманне нават

самага нізкага рэйтынгу — лепш, чым яго поўная адсутнасць.

А што рэйтынг Беларусі будзе вельмі нізкі, сумневу няма. Звернемся да эканамічных клясыфікацый, дзе Беларусь усё ж прысутнічае. Напрыклад, нямецкая страхавая кампанія «Гермес» клясыфікуе краіны свету паводле рызыкаўнасці экспертных апрацэнняў зь імі і ўсталявае страхавыя прэміі ў залежнасці ад колькасці набраных пунктаў. У клясыфікацыі «Гермесу» Беларусь мае сем пунктаў, што азначае самы высокі ўзровень рызыкаўнасці эксперта. Тут Беларусь стаіць на адной прыступцы разам з такімі краінамі, як Аўганістан, Ірак, Паўночная Карэя і цэлы шэраг афрыканскіх дзяржаў. З усіх краін СНД толькі Туркмэнстан ды Таджыкістан стаіць на адной зь Беларусью прыступцы. Для беларускіх гаспадарнікаў гэта азначае аўтаматычнае павышэнне цэн на экспарт зь Нямецчыны, бо высокія страхавыя прэміі, выплачаныя экспартэрам, перакладаюцца на плечы беларускіх партнёраў.

Непрывабна выглядаюць таксама рэйтынгі асобных суб'ектаў гаспадарання Беларусі. Напрыклад, «Беларусбанк» і «Белпрамбудбанк» атрымалі ў агенстве «Fitch Rating» адзін з самых нізкіх рэйтынгаў ССС. Як адну з асноўных прычын такога ацэнкі гэтых агенства называлі «высокую палітычную рызыка ў Беларусі, зменлівую ўмову дзейнасці й непрадказальныя палітычныя дзеянні эканамічнае прэзідэнта».

Пытаньне, спрыяе ці замінае дэмакратычная форма кіравання эканамічнай трансфармацыі, — адно з самых спрэчных у сучаснай палітычнай эканоміі. Гісторыя парознага адказва на яго. Кожная краіна з улікам свайго гістарычнага досведу вырашае, з чаго пачынаць рэформы — з дэмакратыі, з эканоміі альбо з аднаго і другога. Напрыклад, краіны ўсходняе Эўропы дасягнулі эканамічных поспехаў адначасова з развіццём дэмакратычных сыстэм заходняга ўзроўню. Кітай, а яшчэ раней Чылі паказалі, што магчыма эканамічна мадэрнізацыя з дапамогай «моцнае рукі» — гэта значыць без развіцця грамадзянскае супольнасці і палітычных свабод. Краіны былога Савецкага Саюзу і ў першую чаргу Расея, як выглядае, аддаюць перавагу кітайскаму шляху. Але ж спэцыфіка Беларусі палягае ў тым, што беларуская «моцная рука» не дасягнула істотнага прагрэсу ў справе мадэрнізацыі беларускае гаспадаркі.

Такім чынам, беларусы ня маюць ні мадэрнізаванае канкурэнтаздольнае эканомікі, ні дэмакратыі, ні нацыянальнага падмурку. Вось і ўсё пра «помнікі» і пра «гістарычныя дасягненні» апошняга дзесяцігоддзя.

Сяржук Вінаградзкі

Цуд Беларускі

Працяг са старонкі 3.

Прадчуваньне круговай абароны, жыццзя ў абложанай крэпасці легка чытаецца ў прамоўе ПП РБ перад беларускімі дыпламатамі 23 ліпеня. Разам з тым яна была больш культурнай і беднай на эмацыйныя адхіленні. З большасцю яе тэмысаў я гатовы пагадзіцца.

Сапраўды, незалежнасць краіны — грунт для нацыянальнай згоды. Сапраўды, галоўная небяспека — у залежнасці эканомікі ад манопольных пастаўшчыкоў сыравіны і энэргарэсурсаў. Таму неадкладна з'яўляецца задача дыверсіфікацыі рынкаў. Сапраўды, трэба развіваць навукамістую вытворчасць і падтрымліваць дробны і сярэдня бізнэс, прыцягваць замежны капітал. Сапраўды, прыярытэтная для нас тыя краіны, дзе ёсць наш інтэрас. А таму найперш — нашы суседзі. Добра, што мы гатовыя выйграць у іх (краін Эўразвязу) канкурэнцыю. Бо раней мы чулі, што ніхто нас на Захадзе не чакае.

Калі б Аляксандар Рыгоравіч загадаў яшчэ пра неабходнасць сэрэжына крэдытаў, каб падштурхнуць эканамічнае развіццё, то ён бы паўтарыў поўны камплімент тэмысаў, якія абараняў БНФ «Адраджэньне» яшчэ ў пачатку 90-х. Аднак толькі дзесяці страчаных гадоў. Але народная мудрасць сьцьвярджае, што лепш позна, чым ніколі.

Тым ня менш, паўстае слушнае пытаньне — чым выклікана такая перабудова? Безумоўна, гэта сыгнал. І для Захаду, і для ўсходу, і для апазыцыі. Для Захаду — адказ на яго пакрокавую стратэгію. Сьмешны, вядома, загад дыпламатам тлумачыць Эўропе перавагі беларускай дэмакратыі. Але інфармацыя аб перамене геапалітычных прыярытэтаў — іншая рэч. Можа быць, Запад спакайней паставіцца да «трэцяга тэрміну». Для Масквы — гарбуз. У адказ на яе гарбуз. Для апазыцыі знак — ці варта ламіцца ў адчыненыя дзверы. Тым больш у сытуацыі раскручанай перадыбарнай кампаніі.

Трэба аддаць належнае Аляксандару Рыгоравічу. Гэта апошня антыномія — варажасць да дэмакратыі і незалежнай рыторыка — вельмі элагантная. У цывільным свеце паняцце дэмакратыі непарўна звязана з паняццем сувэрэннітэту, незалежнасці. Свабодны чалавек у свабоднай краіне. Надзвычай цяжка будзе дэмакратычным кандыдатам атываць супраць працягу паўнамочнага асобы, што ня толькі ўсё жыццё працавала для народу, але і абараняе тыя самыя каштоўнасці. Толькі не дае ніякіх гарантыі іх рэалізацыі. Затое прэзідэнтам прыхільнікі будуць відаць адразу. Аляксандар Рыгоравіч у чарговы раз падзеліць наша грамадзтва. У гэтым і ёсць найвялікшая небяспека. Ці трапім чарговы раз у пастку?

Такі вост суд у самым сэрцы Эўропы. На жаль, суд беларускі. Азначэнне А.Лукашэнка. На аўтарства не прэтэндуе.

Каляндар жніўня

«Ліцэй» і «Драйв»

У Беларусі стартуе «фабрычны» рух. Праект «Я люблю ліцэй», ахрышчаны беларускай «фабрыкай зорак», нарэшце здзейсніць прэзентацыю свайго другога дыску «Веру ў цябе!». Віталь Супрановіч з «БМА-group» мяркуе, што падзея адбудзецца **27 жніўня** ў клубе «Бліндаж». Нагадаем, мінулая спроба правесці гэты канцэрт не удалася праз тое, што клуб «Рэактар» адмовіў у памяшканні. Удзел бяруць «Зет», «Памідор/OFF», «Гарацкія». «Канцэрт стане першым у новым музычным сезоне», — кажа Супрановіч.

Muzzone Драйв

Ужо ў ліпені пачаўся I Усебеларускі конкурс маладых музыкантаў «Muzzone Драйв». Ужо цяпер і ў пачатку жніўня праслухоўваюцца гітарысты, затым надыйдзе чарга бас-гітарыстаў, клявішнікаў і бубначоў. **31 жніўня** пачынацца падрыхтоўка валакістаў. Паводле вынікаў конкурсу пераможцам запішуць альбом і здымуць кліпы.

Шукаем зорных дзетак

Да **16 жніўня** можна падаваць заявы на ўдзел у дзіцячым конкурсе «Эўрабачаньне-2004». Калі вашае дзіця ў веку 8—15 гадоў сьпявае ці піша песні — запісвайце фанаграму і дасялайце каштоўнай бандэралю на адрас БТ. Да **20 жніўня** выбіраць 10 песень, а пасля на конкурсе «Сюз'р'е надзей» — найлепшую з іх. Сам конкурс «Эўрабачаньне» пройдзе ў Ліліхамэры 20 лістапада.

N.R.M., Крок, Зьмяя

А **31 жніўня** ў менскім клубе «Рэактар» усё ж адбудзецца канцэрт «N.R.M.» з гуртамі «Крок» і «Зьмяя». Раней ён плянаваўся на 30 ліпеня. «N.R.M.» будзе выконваць новыя песні і тыя, што даволі рэдка сьпяваюць на канцэртах.

Расейскія «Басы» і польскія беларусы

7 і 8 жніўня каля Эмаўсу, што ля Цьверы, пройдзе расейскія «Басы» — фестываль «Нашэсьце». Ехаць давядзецца да Масквы, а там — на электрычцы ці аўтобусе да Цьверы. Адтуль — на маршруты ці аўтастопам да Эмаўсу. Калі жыць у гатэлі — мінімальны кошт, на нашы грошы, 14 тысяч за суткі. Самы танны ўваход на фест — амаль 15000 беларускіх рублёў за дзень. Але калі ўвойдзецца 7 жніўня, можае заставацца начаваць на пляцоўцы. Плата за палатку — ад

Чалавек-павук-2

Ва UP «Менскі кінавідэапракат» кажуць, што ў жніўні чакаецца сусветная прэм'ера фільму «Чалавек-павук-2».

23 да 35 тысяч у пераліку на беларускія рублі. Сярод удзельнікаў — латвійскі «Brainstorm», расейскія «БІ-2», «Сплін», малдаване «Гындул Мыцэ» і стандартны набор «генэралаў расейскага року».

Sziget

А вось другія малдаване, «Zdob si Zdub», традыцыйна возьмуць удзел у вугорскім фестывалі «Sziget», які адбудзецца з **4 да 11 жніўня**. Віза каштуе 40 даляраў, дарога ў купэйным вагоне Менск—Будапэшт — 290 тыс., жытло ў гатэлі на фестывальны тыдзень — 250 «зялёных». Калі пацягнеце — зможаце пачуць, апроч памянёных «здубаў», што выступаюць на галоўнай сцэне, «Воплі Відаплясава», «Оле Лукое» і «Дзяцей Пікасо» з найбліжэйшых суседзяў. А на астатніх чатырох сцэнах зь вядомых гуртоў траюць «Scissor Sisters», «Bloodhound Gang», «Pet Shop Boys», «Fun Lovin' Criminals», «Nevergreen», які, дарэчы, выступаў на закрыцці сёлетняга «Славянскага базару». А чым ня орен ай? Крышу да амфітэатру ў Віцебску ўжо дзесяць год будуць.

WWW.DIVING.HU

Падводнае плаваньне на Сяляве

Беларуская федэрацыя падводнага спорту **20—22 жніўня** на возеры Сялява, што на Крупічыне, зьбіраецца правесці міжнародныя спаборніцтвы па падводным плаваньні «Кубак Сінягубава». Астатнія буйныя спартовыя падзеі перамясціліся ў Атэны, дзе з **13 да 29 жніўня** пройдзе Алімпійскія, а з **17 па 28** — Параалімпійскія гульні.

Пакуль усё ў Атэнах

У летнія месяцы працуе дзіцячая чыгунка ў раёне менскага парку Чалюскінаў. Расклад — серада і чацьвер з 11 да 14, у выходныя — да 18-й. Робіць да 11 рэйсаў за дзень па 35 хвілін кожны. Калі жадаеце адпачыць на вялікай хуткасьці, вас чакае картынг-стадыён. Ён знаходзіцца ў Менску на Макаёнка, 12. За 15 кругоў на карце плаціце 12 тысяч рублёў. Уласны карт можа абыйсьці і ў тысячу даляраў. Першы скачок з парашутам у Баравой ці ў Маладзёна абдыдзецца ў 39 тысяч рублёў, наступныя, у залежнасьці ад вышыні, 13 тысяч (1300 м) і 19 тысяч (2400 м).

Пэйнтбол

Каб пагуляць у пэйнтбол, рыхтуйце каб мінімум 120 у.а. Гэта кошт пракату амуніцыі (7—10 у.а.) і шарыкаў — 10 у.а. за кожныя 200 штук. Да гэтага прапануюць ланьню — 3 у.а. і шашлык — 7 у.а. Летам для актыўнага адпачынку каля гары Сьвятой (Дзяржынскай) месціцца парк актыўнага адпачынку «Якуцкія горы». Узімку там гарналыжныя забавы, а цяпер — элементы пэйнтболу і стрэльбішча.

Адэса: квіток у адзін бок

Для ахвотных паехаць у Крым ці Адосу нялепшыя часы. На цягнікі

МУЗЫКА

«100 альбомаў» у жніўні

Сярод беларускіх музычных рэлізаў у жніўні чакаецца шэраг перавыданьняў. «БМА» рыхтуе «Гарэлку на лёдзе» «Крамь». У альбом увайдзе 2 трэкі, якія раней ня трапілі ў альбом, а таксама кавэр з трыб'юту «Dereche Mode». На гэтым лайбле таксама маюць выйсьці перавыданьні на CD альбому «Госціцы» «Пералёт-трава» і «Камэлоту» «У краіне талераў». З новых рэлізаў — альбом гурту «Indigo», запісаны ў Польшчы. Сюрпрызам будзе фанатаў пасярод дарогі. Тады ваш шлях павялічыцца на 6—10 гадзін у чаканьні новага транспарту зь Менску. Яшчэ адна рыса прапановы ад агенцтваў. Вы можаце замовіць сабе толькі дарогу. Аўтобус едзе ў вобласьць і пакідае вас на нейкай базе адпачынку. Калі застаняецеся там — кошт адпачынку з прасэдам 120—150 даляраў. Можна паспрабаваць пашукаць сабе месца ў горадзе ці паблізу — у суткі выйдзе мінімум 5 у.а. за пакой ці аднапакаёвую кватэру. Пры гэтым працягваецца экскурсійны сезон. Паездка ў Кіев на ўік-энд будзе каштаваць 45 у.а. Навадзец Кіева-Пячорскаму лаўру, пакатаецца на цеплаходзе і функкулэры. У Эстонію (з адпачынкам на моры) — 23 у.а. за суткі.

Сяргей Трафілаў

КУДЫ ВАРТА ПАСЬПЕЦЬ

Лаві ліпень!

У апошні ліпенскі дзень у Гарадку пад Беластокам пройдзе «Сяброўская бясэда», якую ладзіць Беларускае грамадзка-культурнае таварыства. Да 31 ліпеня ў Берасьці ладзіцца чэмпіянат Эўропы сярод юніёраў па хакеі на траве.

Пляжны валејбол ад «Мілавіцы» Dreamland

31 ліпеня ў Менску на пляцоўцы каля Палацу спорту адбудзецца турнір па пляжным валејболе сярод мужчынскіх і жаночых камандаў.
У праграме:
10.00—20.00. Турнір «Мілавіцы» па пляжным валејболе.
20.00—21.30. Урачыстае ўзнагароджаньне пераможцаў.
22.00—23.00. Шоў-дэфіле ад кампаніі «Мілавіца».

30 ліпеня а 19-й парк «Dreamland» (вул. Арлоўская, 80) запрашае на подыю-шоў «Рамантычнае брэндзі». Сямейны і рамантычны ідэі маладых беларускіх дызайнераў, дзіўныя сьлюэты... Т.: 250-61-27.

Dream rap-party

1 жніўня а 19-й у парку «Dreamland» пачнецца музычны фестываль «Dream rap-party». У праграме бяруць удзел гурты: «Нестандартны варыянт», «Неўмалкаемая», «Шоргат вуліцы», «Шум», «Рэванш», «Black fox», «S.O.P.R.A.N.O.».

летняя гумарэска

Адпачынак — гэта...

Я гандію садавіной на вуліцы. Калі ўжо чым займацца ў жыцьці, дык лепш за ўсё — гандіяваць садавіной. Гандаль садавіной — гэта новыя знаёмства, вітаміны для ўсёй сям'і, пастаянныя правэркі, 10 саніпідэманстанцый, 300 кантралёраў, дзяржаўнага падатковага. Лепш за ўсё правэркі. Калі ёсьць правэркі, ніколі не бывае сумна.

— З заўтрашняга дня, — кажа адзін з кантралёраў пры канцы восені, — вы на вуліцы прадаваць ня будзеце. Застудзіцеся. Нікому гэта не патрэбна — ні нам, ні вам. Адпачывайце.

Таму ўзімку я не працую. Лепш за ўсё не працаваць. Адпачынак — гэта процьма волнага часу, сон да дванацатай, прагляд улюбёнай тэлеперадачы «Прагноз надвор'я». «Лета будзе халодным і незагарэлым», — гэта не прагноз надвор'я, гэта сьвятая праўда ўжо многа год. Таму я іду замаўляць летнюю турпаездку за мяжу яшчэ ўзімку. Турагент кажа:

- Куды вы жадаеце паехаць?
- На Міжземнае мора, — кажу.
- Ваў, — кажа, — Міжземнае мора! Міжземнае мора — гэта Італія, Францыя-ва? Ваў!
- Не, — кажу, — Міжземнае мора — гэта Ізраіль.
- А-а, — кажа, — Ізраіль. Ізраіль — гэта там, дзе аўтобусы часта ператвараюцца ў аэробусы?

— Не, — кажу, — Ізраіль — гэта там, дзе Ерусалім, пустэльні, 100 тысяч выхадцаў зь Беларусі. Ну, і вядома ж — незабыўнае, лагоднае, смарагдавае мора.

Улетку прылятаю ў Ізраіль. Сустракаюць сваякі. Адразу вьзучу паказачь сьвятос для кожнага ізраільцяніна месца — накрыты стол ва ўласнай кватэры.

— Можна, — кажу, сьціпленка таропячы вочы долу, — пераясьмё ўсё на мора? «Усё» — гэта вядро аліўе, два — гарэлка «Кеглевіч», нясыпкая, кропанькая такая ізраільская бульба, хатняе караокэ зь Ясымі ды Алесмі, дзядзя Грыша зь Ерусаліму, цёця Міла з Хайфы. Бэк ін зэ БізСэСаР па поўнай праграме.

— Калі выпіваць «засустрэч», — кажу яшчэ, — дык лепш за ўсё — на пікнічку ля мора. Мы што ж, не Эўропа?

З твараў сваякоў відаць, што яны не Эўропа. Яны дзікая, неўтаймаваная Азія. Ім хочацца хатняга караокэ па поўнай праграме.

Лепш за ўсё пачостка зь сваякамі. Заўсёды ёсьць з кім выпіць, аб чым пагаманіць, на што паскардзіцца. Усё зьездана, вёдры здадзены. На атрыманыя грошы куплена паўвядра аліўе і столькі ж «Кеглевіч». Алеся косіць каншоўну, а Ясь крычыць над Палесем. Дзядзя Грыша замест Ерусаліму едзе ў Хайфу, цёця Міла замест Хайфы едзе чорце куды. З двухтыднёвага адпачынку застаецца 5 дзён.

Лепш за ўсё пасьяля працяглага банкету паехаць на аўтобусе на Мёртвае мора. Мёртвае мора — гэта 475 мэтраў ніжэй за ўзровень... мора, гэта пальмы. Мёртвае мора — гэта немагчымасьць патануць, бо вада салейная ў шпесь разоў. Або ў сем. Два разы пакупаўся — двухтыднёвы плян на мора выкананы. А калі ўжо едзеш на Мёртвае мора на аўтобусе, дык лепш за ўсё ехаць зь суайчыньнікамі.

Суайчыньнікі — гэта магчымасьць пагаманіць пра агульнанаёмных кантралёраў і саніпідэманстанцаў. Калі ў салёнае толькі твае суайчыньнікі, будзь пэўны, што твай аўтобус ніколі не ператворыцца ў аэробус.

Па дарозе на мора хвіліны прыпынак «хлопчыкі налева, дзяўчаткі направа».

Жудкія людзі гэтыя беларусы, Сёма!

— Беларусы! — крычыць экскурсаводка. — Куды ж вы, беларусы? Гэта толькі кібуцнае вадасховішча, да мора яшчэ 20 кмэ.

Ахвяры несправядлівага замораваньня плянэты Зямля моўчкі выходзяць на бераг. У іх непамяркоўна, нерахманьня твары выкінутыя ў пустэльні рэптыліі.

— Нам напляваць, — кажа завадатар-алігатар зь Пінску. — У нас кароткае, незагарнае лета. У нас няма выхалу да мора. Мы хочам загараць і купацца. Мы далей не паедзем. Не хвалюе. Ад вінта!

— Жудкія людзі гэтыя беларусы, Сёма, — кажа экскурсаводка кіроўцу і назаўтра біяр адпачынак за свой кошт, даючы сабе зарок ніколі-ніколі ня ехаць зь гэтамі іхтыяндрамі пясчаных кар'ераў.

У апошні дзень я такі мушу выкупіцца па-сапраўднаму. Але ж я ня ведаю ані дакладнага адрасу, дзе я атабарыўся ў сваякоў, ані адрасу мора. Мае сваякі харошыя людзі і нават рыхтуюць вёдры на разьвітаньную пачостку. Але лепш за ўсё мне пасьяшчацца і ўцячы зь валізаю праз акно. Лепш за ўсё, калі ўсё сьпыхам. Калі сьпяшашся, ёсьць магчымасьць праехацца на таксоўцы. Таксоўка завязе цябе на мора без усякіх адрасоў.

І вось яно. Смарагдавае, лагоднае, незабыўнае. Пакідаю валізу на беразе, распранаюся. Калі ты ўрэшце трапіў на мора, дык лепш за ўсё сядзець у вадзе тры гадзіны запар. А на беразе джыпы, паліцыя, ачальныя. Крычаць у гучнагаварыцель нешта па-мясцовому і, мусіць, па-ангельску. Разоў сто крыкнулі. Калі ўжо вывучаць якую мову, дык лепш за ўсё ангельскую. З ангельскай мовай не прападзеш. Ангельская — гэта сябры па ўсім сьвеце, чытаньне этыкетак бяз слоўніка, гэта «с, пліз» і «ноў, сэнь ю». Я ангельскай ня ведаю. Усё яна і бём перакладу. Паліцыя ўзарвала пакінутую без нагляду торбу. Думалі, у ёй бомба. Тут, у Ізраілі, гэтак часта робяць. А ў торбе была ўсяго толькі адзежка. Памыліліся. Але ж пашкумалі тую торбу як сьлед.

Выходжу на бераг. Да мяне шыбуе паліцыянт. Аказалася, наш. Не, ён паліцыянт ня наш, ён чалавек наш. З Гомелю.

— Гэта ваяна, — кажа, — валіза... была?

— Не, — кажу, — не мая. Мая валіза была адным кавалкам. А гэта нейкая скрураная крама для ліліпутаў.

Калі ўжо куды ісьці ў адных плаўках, бяз пашпарту ў чужой краіне, дык гэта ў беларускае консульства.

— А-а, — кажа супрацоўніца консульства, — нелегалны рабочы! Вас ачысьцілі ваши нелегалныя прадаўцы? Нелегал?

— Не, — кажу, — легал.

І так два разы кажу: «Не, легал. Не, легал». Каб зразумела, што я сапраўды легал.

— Та-ак, — кажа, — нелегал, нелегал! Якім, — кажу, — бізнэсам прамышлялі?

— Бананамі, — кажу.

— А-а, — кажа, — бананы! Бананы — гэта рынкі Тэль-Авіву, Хайфы?

— Не, — кажу, — бананы — гэта рынкі Камароўка і Ждановічы.

— Не дурыце мне галавы, — кажа, — паедзеце на радзіму за кошт радзімы.

Лепш за ўсё ехаць на радзіму за кошт радзімы. Калі ўжо куды ехаць на радзіму — дык гэта ў Беларусь. Беларусь — гэта...

Павал Касьцюкевіч

Выставы

Sea Pegas

У Палацы воднага спорту (вул. Сурганава, 2а) працуе першая беларуская выстава падводных фатаздымкаў «Sea Pegas». Аўтар — інструктар падводнага плаваньня, кінааператар і фатограф Андрэй Ліхакоў. Уваход вольны. Т.: 287-28-26, 287-28-43.

Гульня ў клясыкі

У Галерэі Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту (пр. Ф. Скарыны, 24) працуе выстава жывапісу **Руслана Вавкевіча** «Гульня ў клясыкі». Экспазыцыя — своеасабытная спроба аналітычнай працы з гісторыяй мастацтваў, прысьвечана тэмам і сюжэтам у жывалісе, якія сталі клясычнымі. Уваход вольны.

Выстава ў «Беларце»

У галерэі «Беларт» (вул. Маркса, 8) працуе выстава-продаж твораў беларускіх майстроў Ляаніда Шчамлява, Васіля Сумарава, Алены Лось, Арлена Кашкурэвіча, а таксама маладых беларускіх твораў Рымашэўскага, Лапіцкага і многіх іншых. Т.: 227-61-24.

Мастакі — музэю

У Музэі сучаснага мастацтва (пр. Ф. Скарыны, 47) да **16 жніўня** працуе выстава «Мастакі — музэю».

Ад куста

У літаратурным музэі М. Багдановіча да **1 жніўня** працуе выстава мастака Зьмітра Кустановіча «Ад куста».

Вулкі каханьня

Да **2 жніўня** ў галерэі «Славутыя майстры» (Траецкае прадмесце, Камунальная ўзьябарэжана, 6) працуе выстава жывапісу Георгія Панамарова «Менск — вулкі першага каханьня».

Клюбнае жыцьцё

Гудвін

29 (чц), **21.00** — Жывая музыка: гурт «P.S. Jazz».
30 (пт), **23.00** — Sci-Fi Party.
31 (сб), **21.00** — Жывая музыка: джаз-трыёт «N.C.».

X-Ray

30 (пт), **31** (сб), **22.00** — Dj-bar.
31 (сб), **22.00** — Dj Grizzly.

Вронх

29 (чц), **31** (сб), **5** (чц), **22.00** — Dj-bar.
30 (пт), **22.00** — Live Jazz.
31 (сб), **22.00** — Start party on vinyl.

Ямайка

30 (пт), **21.00** — Pre&after party.
31 (сб), **3.00** — After party.

Белая Вежа

29 (чц), **5** (чц), **22.00** — White tower.
30 (пт), **31** (сб), **22.00** — Euro disco.

Madison club

30 (пт), **31** (сб), **23.00** — Pop stars, live shows, disco.

Кінаафіша

«Аўрора»

«Забіць Біла-2»: **30** (пт) 16.00, 18.30, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 13.30 (ін), 16.00, 18.30, 21.00
 «Маладыя татулькі»***: **30** (пт) 17.00, 19.00, 20.50; **31**, **1** (сб, ндз) 17.00, 19.00, 20.50

«Дружба»

«Зімяная сьлёзка»: **30**, **31** (пт, сб) 18.00; **1** (ндз) 18.00
 «Мішэль Вальян: Прага хуткасьці»: **30** (пт) 16.00 20.00; **31** (сб) 16.00 (ін) 20.00, **1** (ндз) 16.00, 20.00
 «Доктар Дулітл»: **30** (пт) 10.30; **31** (сб) 13.00

«Кастрычнік»

«Законы прывабнасьці»: **30** (пт) 17.00, 19.00, 21.00; **31**, **1**

(сб, ндз) 15.00 (ін), 17.00, 19.00, 21.00

«Мір»

«Пазаўтра»: **30** (пт) 16.20, 18.40, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 14.00 (ін), 16.20, 18.40, 21.00
 «Выкрадальнікі кніг»: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 18.00
 «Кяханьне паводле правілаў... і без»: **30** (пт) 20.00; **31**, **1** (сб, ндз) 15.30, 20.00

«Масква»

«Законы прывабнасьці»: **30** (пт) 17.40, 19.20, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 16.00 (ін), 17.40, 19.20, 21.00

«Перамога»

«Забіць Біла-2»: **30** (пт) 18.40, 21.10; **31**, **1** (сб, ндз) 15.50 (ін), 18.40, 21.10
 «Ізноў пра вайну»: **30** (пт) 15.50

«Піянэр»

«Брудныя танцы-2»***: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 18.00, 19.35, 21.10
 «Пітэр Пэн»: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 12.00, 16.00

«Цэнтральны»

«Пазаўтра»: **30** (пт) 11.00, 13.30, 15.50, 18.30, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 11.00 (ін), 13.30, 15.50, 18.30, 21.00

Юнаму глядачу

«Дружба»

«Ліла і Сыціч»: **30**, **1** (пт, ндз) 13.00

«Мір»

«Дзеці шпіёнаў-3D: Гульня скончана»: **30** (пт) 14.00; **31**, **1** (сб, ндз) 13.00
 «Дзеці шпіёнаў-2»: **30** (пт) 10.30

«Піянэр»

«Кевін у краіне цмокаў»: **30** (пт) 14.20
 «Шрэк»: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 10.20

«Блізард»: **31**, **1** (сб, ндз) 14.00

«Перамога»

«Карлік Нос»: **31**, **1** (сб, ндз) 14.00

МЕНСКАЯ КІНАПРЭМ'ЕРА

Адвакаты таксама кахаюць

Фільмы, дзе канфлікты высмактаныя з палыца, здымаюць ня толькі ў Беларусі, дзе афіцыйна пануе згода і стабільнасьць, але і ў Галівудзе. Праўда, галівудзкія карціны ня так дзейнічаюць на нэрвы — і ў гэтым іх тайна.

Адвакаты на разводах Одры Вудз (Джулія Мур) і Дэнніл Рафрці (Пірс Бронсан) — супернікі ў зале суду. Але яна самотная жанчына, а ён — закаханы прыгажун. Падобная дыспазыцыя варажых сілаў ня можа не завяршыцца шчаслівым шлюбам.

Перашкодаў на шляху вясельля няшмат: галоўны зь іх — комплекс адвакаткі наконт свайго аблічча, бо ёй пашчасыцца мець «самую прыгожую матулю на сьвеце». Сярод стратаў — зламаны (за кадрам) пазногаць і непрыемныя плёткі ў газэтах. Працоўныя канфлікты сваім накалам нагадоўчаюць удзячым гледачам спрэчку дырэктараў перадавых калгасаў.

Гумар у карціне таксама маецца. Так, мы даведваемся, што галоўнай гераніі нельга піць, бо яна «становіцца агрэсіўнай і выходзіць замуж».

Але калі Одры Вудз ёсьць ад чаго пакутаваць, то Рафрці — ідэальны мужчына, якога хоць да раны прыкладай. І закаханы ў самотную жанчыну ён

Законы прывабнасьці (Laws of Attraction)

ЗША, 2004, калярковы, 87 хв.
Жанр: Камэдыйная мэлядрама
Адзнака: 4 (з 10)

амаль зь першых кадраў.

Цікавейшыя інтэр'еры, у якіх адбываецца дзеянне: кітайскі квартал, кватэра героя, якая нагадвае густоўны музэй і, нарэшце, рамантычны прыляндзік замка.

Карціна карысная для дзядзючатаў, якія марашць стаць нью-ёркскімі адвакаткамі і прызыць апынцуца ў абдымках Пірса Бронсана. Усім астатнім фільм не рэкамендуецца.

Андрэй Расінскі

Скарбы са шляхецкіх

Вольга Бабкова

Часам у гісторыі здараецца гэтак, што, паслыя таго як угамоняцца жарсьці і сьдзячэ рашатам безьліч гадоў, мы застаёмся ўдзячымі тагачасным рабаўнікам за іх правіны. Бо скіль ж тады б даведаліся пра размаіты сьвет рэчаў, выягнутых на Бога сьцягло з закутоў ды схованак праз злчынныя рукі? Удзячым мы таксама і замкваным пісарам, якія рупліва заносілі ў судовыя кнігі назвы ды апісаньні тых рэчаў.

Бляск скарбаў шмат каму засьціў вочы ды замінаў спаць спакойна. Хтосьці за кляінод лічыў сваю душу, а хтосьці трызніў кляіноды замажонага суседа. Сюд-туд выкопваліся зь зямлі гаршкі ды казаны з золатам, вымываліся рачной вадоў манэты ды ўпрыгожаныя. Раптоўнае багацьце магло стацца такім мажлівым, каб толькі абяруч з жадаўнем крохля ўдача.

Пра гэта ж трактаваў і артыкул Статуту 1588 г.: «Уставуем: калі бы се трафіла каму знайсці ў зямлі які скарб: грошы, серабро, золата або што іншае, яка се прытрафіле находзіці, тагды есьлі на сваім грунце найдзе, мае скарб быці, чый грунт, а есьлі бы на чым іншым знайшоў, тагды палавіцу мае тому даць, на чый зямлі знайшоў, а палавіцу сабе ўзяці». Але ж нетры зямлі — неабсяжыныя, ясы — дрымучыя, рэкі — паўнаводныя, валуноў жа, надзейных вартаўнікоў скарбаў, заната шмат раскідана па нашай зямлі. Затое ў кожным шляхецкім двары стаў дом, а побач сьвіран, а ў тым сьвіране — вялікая скрыня, а ў той скрыні — скрыня малая, а ў ёй *спрат дамовы*, рэчы каштоўныя, адзёныя сьвяточнае ды ўсялякая тая драбязя, безь якой мала хто адчуваў сябе ўпэўнена.

Павысьпаняная ды павытрасаная зь цёмных занакрукаў рухомая маёмасьць магла б засталаць стракатым дываном абшары Вялікага Княства, падстаўляючы сонцу аksamітныя бакі жураноў, бліскучыя грані рубінаў ды дыямантаў, дазваляючы ветру гартаць старонкі старых гербунікаў ды псалтырак.

Рэчы, схаваныя ад чужых вачэй у прысень сьвірнаў, кляццёў, камораў ды сьвятліц, часам вымаліся зь цэмы да патрэбы і ўжытку, ці то гвалтам выягваліся з затхлай цямырчы, каб быць скінутымі ў гармідары на чужыя падводы.

Вывучаючы актывыя кнігі Слонімшчыны і Мешчыны XVI—XVII ст., я адчула жадаўне наўздагон па пісарам скласьці «рэстар шкодаў», г.зн. рэстар здарэньняў і, як вынік іх, — рэстар зрабаванай маёмасьці, яка захоўвалася калісьці пры шляхецкіх дварах ды сьдзязбах.

Тры скрыні Зафеі Агінскай

1575 г. Няблізкі сьвет ад Берасьця да маёнтку Вузлы, калі мераць дарогу конскімі каплятымі. Хутчэй сягаюць па ёй думкі, асабліва думкі разьёнанага чалавека.

Рахуючы фамільную маёмасьць пасьля сьмерці бацькі, берасьцейскага ваяводы

Юр'я Тышкевіча, ваяводзіч Хведар недалечыўся маёнтку Вузлы. Бацька яшчэ пры жыцьці падараваў той маёнтак пасынку Яну Абрамовічу. Ян і жыў у двары Вузлоўскім з жонкай Зафеяй Агінскай ды малым сынам Адамам ажно да скону. Цяпер удава з сынам засталася адзінымі ўладальнікамі двара. Але хто тая Багданавая Агінская ваяводзічу Хведару? Гарбузова сваячка! А вось зямля з пабудовамі мусіць належыць іхнаму роду, і рухомая маёмасьць удавы лішняй ня будзе. Таму ў нядзелю, на пачатку восні, Хведар са шматлікімі памагатымі *конна, збройна і з рознаю стрэльбаю і бронямі* наехаў на той маёнтак і двор Вузлоўскі. Бедную кабету *зб'іў і зраніў*, сына з рук яе да сябе ўзяў ды загадаў удаву з двара *нешу ў зшыво выбіці*.

Рухомае маёмасьць Зафеі-удавы захоўвалася ў трох скрынях. У першай, вялікай, было 400 коп грошай гатовых (яе ўласных), 100 чырвоных залатых, залаты ланцуг, шабля, апраўленая срэбрам (у ёй срэбра — 4 грыўны), пазалатыя корд (кароткі меч), срэбны пояс, а таксама срэбныя шпory. У другой скрыні ляжалі два срэбныя бранзалеты, на тузіну срэбных каўшоў і кубкаў, 15 залатых пярсцёнкаў з камянямі, вялікі залаты сыгнэт мужа-нябожчыка, а трохі меншы — яе, Зафеі. Тры тузіны ляжак срэбных, два тузіны зь іх — з пазалотаю. Дзьве пэрловыя брамкі (галаўны ўбор з пэрлінамі), мураўскія каптуры, чырвоная гасука (накітават тунікі) з валоскага сукна, падшытка кушнікам, чорны аksamітны жупан, шубка чырвонага адама, падшытка сібкірма, а другая шубка сукна фалондышу чорнага зь лісамі, чорны саян з аksamітнымі каўнерам і рукавамі, ядлавабная коўдра ды аksamітная сабаліная шапка. Была яшчэ і трэцяя скрыня зь бялізнай ды флямандзкімі карункамі. Поруч ляжалі мсы ды талеркі з цынку, катлы, цэбры ды трыногі... Маёмасьць засталася на сваіх месцах, адно даставалі яе са скрыняў ды ўжывалі дзюра.

Пятнаццаць лакцёў Раініных карункаў

1600 г. Мерна цякло жыцьцё ў маёнтку Маціоцішкі, што ў Вількаўскім павече. Клопату хапала па самы чубок, але ж выпадала і вольная гадзіна, тым больш што гаспадарылі ў ім у згодзе муж і жонка — Станіслаў Кімбар і Раіна Стэнгоўская. Лікую навіну ў двор занёс ураднік слонімскага земскага судзьдзі Пятра Нарбута Юры Стапкевіч. Прыехаў зьянацку і на загад судзьдзі адвё маціоцішкінскага гаспадара ў маёнтак Калтыняны. А там пасадзіў яго *свавольна і бяспраўна ў цяжкае і строгае вазьненне, ...у лапцуга і ў пугы акаваў*.

Пакуль няшчасны Станіслаў наракаў на лёс у панскім двары, калтынянскі ўраднік на загад судзьдзі двойчы гвалтоўна наяджаў з памагатымі на ягону сьдзябу, вывозячы на рыпучых вазах чужое майно. Лямант гаспадыні Раіны амаль не замінаў рабаўнікам. Ці то ў ахалак выносілі прыхадні кучы адзеньня ды пасьцель з дому Станіслава Кімбара, ці то выягвалі ў кублах ды скрынях? А кляіноды? Рассоўвалі па кішэнях ці ссыпалі ў якаю каліту? Адно вядома, што зьніклі бясьсьледна белы плашч з блакітнымі ядлавабнымі пятлічкамі, брунатная куртка, падшытка кітайкаю (ядлавабам), чырвоны баваўняны кафтан, пурпуровая шапка з сабалцамі, малінавы ядлавабны *сеткавы* пояс, жоўтыя саф'янавыя чаравкі, ядлавабны плашчык з гарнастайкамі, упрыгожаны срэбнымі галунамі, а таксама плашчык ядлавабны з вавёрчынным футрам з устаўкамі *куны горла*, аблямаваны аksamітнымі галунамі. Лазуровая сукенка зь ядлавабным кішталем (каўнерам), чорная аksamітная заложка з узорам, падшытка футрам (гэткі кавалак дарагой тканіны з аздобаю, які прывязваўся на шы і талі, а на грудзях адставаў, каб можна было за яго заклацьці рукі або хус-

тачку), чырвоны і лазуровы каўняры з аksamіту і мухаюру, цынкавы панцаравы пояс, ядлавабны чапец, вышываны золатам і срэбрам, а таксама просты баваўняны.

Цягнулі мужыкі міма зьялканай кабеты чатыры падушкі і вялікую пярыну, турэцкую коўдру да пасьцелі, тры тонкія прасьцірадлы ды *батухі* (рушнікі) да лазні. А яшчэ 15 лакцёў карункаў, тры маткі нітак ды брунатныя панчоці.

Гаспадаровы каштоўнасьці, мабыць, увязалі ў якаю хусту, перабраўшы найперш вокам, бо паглядзець было на што. Вылучаліся пярсцёнкі: адзін з дыямэнтам, другі з цытрыновым каменем. Былі яшчэ залаты пярсцёнак з чатырма пэрламі і чырвоным рубінам, залаты пярсцёнак *сердэшка*, чырвоны камень *асьпіс*, апраўлены ў срэбра, каралі на абедзьве рукі, а таксама каралі з пэрламі і залатымі пуклікамі.

Сярод гэтай бліскучай драбязы вылучаўся *камень белы, што бяльмо зганяюць*, кошт якога перавышаў кошты ўсіх скарбаў разам, ажно 100 злотых. Для параўнаньня: залаты пярсцёнак з дыямэнтам каштаваў 15 злотых. Можна быць, пані Раіна валодала таемным дарам лекаваць і замаўляць? Тады судзьдзью за ягоным ураднікам магло напаткаць «у адзяжку» розныя непамыслытыя...

Свой *жалё* Раіна Стэнгоўская ня здолела данесці да суду адразу, бо судзьдзя Нарбут, апроч сваіх непасрэдных абавязкаў, здолеў заняцца і *рассяжаньнем старожаў на дарогах*.

Каб кабета насамроч была здатнай да варажбы, вылезла б урэшце тым *старажам* чужое дабро праз рабро.

У тым калейдаскопе рухомасьці страчаліся арфа і кнігі, смарагдавы крыжык і бурштывы ножык, фарботы і гузікі... І хаця скрыні і корабы замыкаліся на ключ і запячатваліся, а сьвіран, кляццё ды камора зачыняліся на *вялікі ланцуг з прабоём, на замок на замшэце, на нутраны замк*, — зладзеі замкі адбівалі, прабоі з дзьвераў вырываўлі, дзьверы з вушакоў выломвалі, дзіру ў дзьверах вырубалі, плот разьмяталі... Мала дапамагалі такой напасці парадзі хаваць рэчы ў сьраду ці ў суботу на захадзе сонца.

Пайшла дымам пуховая пасьцеля

1600 г. Невядома, чым утывіла шляхцянка з маёнтку Грыневічы Марына Мамонічаўна ўрадніку Яна Халяву і зьямяніна Дзьмітрыя Чарнарукцага, але за тры дні да бяды яны пагражалі кабече, *пахвалілі чынілі і ўршыце спалілі-такі* дом. Адно здолелі ўратаваць малых дзетак. Маёмасьць жа ўся пайшла дымам. Усе рэчы пані Марыны — шаты, палотны, хусты беляя, футра ўсялякае, цынк, медзь, начыньне — захоўваліся ў ка-

мору ў скрынях. З адзеньня шляхцянка прыгадала плашчык чорны ядлавабны, козкамі падшыты, два летнікі мухаюру турэцкага, сукно фалондышу чорнага з аksamітным каўнерам, шубку мухаюру турэцкага, сібкірма падшытую з бабром, дзьве аksamітныя бабровыя шапкі. Чатыры новыя турэцкія дываны, суконнае абавіцце чорнага і зьялінага колераў (ажно вобем паставаў), адзін пастаў чорнага мураўскага сукна. А таксама пуховую пасьцелю з чырвонымі ядлавабнымі навалочкамі ды прасьціной, яшчэ адну пуховую пасьцелю, але чорнага ядлаваб. Сярод галаўных убораў узгадала наміткі: ядлавабную ды белую *сеткавую*, ды яшчэ хусты беляя.

Згарэлі ўшчэнт Марыніны абрусы, ручнікі, сурьэты, тканья палотны, якіх ляжалі столькі, што здолелі б захутаць усю яе сьдзябу ад прызыбы да самага канька.

Нават гарэлачныя трубы забраў

1577 г. Сярод лясоў Слонімшчыны стаяў маёнтак Белае, а ў ім — двор. А ў тым двары выступалі ўрачыста тры паўліны, чатыры павы, тры цыбатыя жаравы і дзьве *кружавыя* качкі. А ў сьенцах насупраць грывіны чакалі на гаспадара *ушапаны* ястраб і тры харты поўсьцію паловы ды маругаватыя (цёмна-шары ці руды). Былі яшчэ ў гаспадары жаравыя стадыны, каровы рыжыя, авечкі чорныя ды *нэс лапцэжны брахун чорны* ля сьвірну. Не ставала толькі чорнай коткі ды чорнага пёўна, каб быць пэўным, што не зачэпіў дому ані Пярун, ані злодзей. Восі і прывялі ліхія шляхі зьямяніна Станіслава Падэйку з памагатымі ў той вясёлы двор.

Усчалася ў ім беганія людзей ды птушак уперамежку з сабачым брэхам. Цівун Ян Каленіковіч, уцякаючы, у сьвірне зачыніўся, якраз там, дзе было *захаване рэчаў* гаспадара маёнтку Валяра Яна Сакалоўскага. Цівуна са сьвірну, *моцна гвалтам дзьверы выбіўшы*, выягнуллі на двор, білі ды за валасы рвалі, сабаку чорнага забілі.

Зь сьвірну ж выягнуллі два тузіны вялікіх талерак, конваў, квартаў — усё з цынку, тры жалезныя палонкі, дзьве медныя вялікія патэльні, медныя трубы гарэлачныя, катлы пёўныя ды кухонныя, а таксама дзьве ручніцы (палаяўнічыя стрэльбы) *у лозах чорных з кросамі*.

Залезлі зладзеі і ў падкляццё, адкуль узялі палатна кужольнага ды зрэбнага агулам на 200 локцяў, а таксама мяса, сала, масла ды сьвіроў. Там жа стаяла і скрыня, у якой ляжалі гаспадаровы грошы, пакінутыя ўрадніку на *скупаваньне* валоў, дый рэчы самога ўрадніка: *срэбныя* пазалатыя сыгнэт, чорны каўнак, лісой падшыты, саф'янавыя боты, новы шары ярмак з шнурамі і стракою чорнага шоўку, жупіца ласіная, бавоўна падшытая, ды ашчэ (дзіда) зьявярыны лоўчы, для палаяваньня годны.

скрыняў

Валоская скрыпіца нябожчыка Яна

1600 г. Кажуць людзі: бяда па бядзе як па нітачцы ідзе. Двойчы запар прыйшла яна да зямлякі маёнтку Ярашэвічы Янавай Захарэўскай. Не паспелі мужавы ногі астыць, як ягоныя родныя браты Станіслаў і Жыгімонт Захарэўскія каршунамі кінуліся на Ярашэвічы, выбраўшы ды вынесшы з двара ўсё да апошніх драбніц. Нябожчык быў, відаць, чалавек заможны ды адукаваны, бо сярод хатняе маёмасці бачнае месца займалі розныя кнігі лацінскіх, грэцкіх, польскіх, нямецкіх аўтараў, тры Бібліі, тры гербоўнікі, *пастыля* новае Пятра Скаргі, два тэстамэнты, багата іншых кнігаў розных аўтараў, ажно на 300 коп грошай, а асабліва шмат кніг было, пазычоных нябожчыкам Янам у пана Яна Лісоўскага, з уласнаручнай подпісам таго. Разам з кнігамі зьніклі і музычныя інструмэнты: валоская скрыпіца ды кобза з маціцаю *пэрловаю*.

І астатняя маёмасць уражвае сваёй вышталёнасьцю, асабліва жаночае адзенне: брамка з пунталамі срэбнымі залацістымі (упрыгожаныя), брамка чорная аксамітная з пунталамі дробнымі залацістымі, паясы аксамітныя з срэбнымі цапкамі (падвескамі), на якіх цапак 47 бяз зангля (спражкі), жупан лондышовы лазуравы, зялёным кірам падшыты, дысла (пласціч) брунатная, кунцавым футрам падшытая, з дробнымі срэбнымі драгавымі гузікамі, другая — з гузікамі ядwabнымі. Жоўтая куртка са скуры лася, зялёным кірам падшытая з устаўкамі чырвонага аксаміту, куртка пурпуровая з чырвоным аксамітам ад падола па пас, з двума тузінамі залатых гузікаў. Два жупаны аксамітныя — чорны ды вішнёвы, па-гусарску ўшытыя, а другі жупан — зялёны, ушыты па-казацку. Пояс срэбны панцаравы, адліваны ўшыркі на два пальцы, нямецкага шпага, ручніца швэдзкая кароткая, шкатула з фляшкамі, баброў самародных два, адзін чорны *праве добры*, другі кары...

Усе гэтыя рэчы захоўваліся ў *скарбным свьіране*, што стаяў пасяродку двара ды быў замкнёны за дваімі дзьвярыма. Маёмасць склалі на вазы і вазкі ды вывезлі праз браму праз.

Яшчэ людзі казалі: калі зладзеі пакарадуць, але пакінуць вароты адчыненымі, дык ёсьць спадзеў, што пакаража знойдзецца. Але калі зладзеі за сабой зачыняюць вароты, дык няма надзеі ў адшуканні пакарадзенага. Пытаньне, як жа было насамрэч у тым маёнтку Ярашэвічы, дастоль застаецца адкрытым.

Юндзілавы паперы

1578 г. Падобная гісторыя здарылася з іншаю ўдавою, Даротаю Юндзіл, у маёнтку Бусяж Мальхераўскі.

Родны брат былога гаспадара Яна Юндзіла, Крыштаф, учыніў наезд на двор сваячніцы. Яго цікавілі выключна лісты ды дакумэнты. Патрапіўшы ў двор, гвалтаўнік зачыніў у хаце чэлядзь дворную, адабраў ключы ў ключніца ды, адмакнуўшы высокі сьвіран на падклеці, у якім захоўвалася ўся маёмасць гаспадыні, *напярвей разбіўшы скрыню вялікую белую, у каторай дзей была скрынка малая чырвоная, жалезам акаваная*, пачаў уломвацца да яе сярэдзіны. У той малой чырвонай схованцы ляжалі стосам лісты ды каралеўскія прывілей, а таксама ўсялякія квіты, рэстры, прывілей віленскага ваяводы Мікалая Радзівіла на маёнтак Волму, іншыя — на Крамяніцу, на землі на Валні. Сярод каштоўных папераў з пяцяткамі ляжала ў чырвонай скрынцы і Біблія. Паперам было наканавана ацалець ад мышыных зубоў ды агню, але ж не ад рук швагра. А пажар палаў у іншым месцы і ў іншы час.

Што прапала з жоўтай скрынкі

1575 г. Ночы ў сакавіку цёмныя ды глыбокія, як студня. Калі ноч напаткала ў дарозе, а побач у вазку — жонка-баягузка, за лепшае будзе шукаць прытулку ў бліжнім сьляе, каб чаго не здарылася ды каб чорт кабыле хвост не накруціў, каб не прыйшлося пасьля набомбацак масьціць шлях на якім балоце...

Так і зрабіў зямлянін Наваградзкай зямлі Пётра Вярэга, калі зь пяціціцы *проці суботы* вырашыў у мястэчку Міжэрыцкім *цераз тую ноч* спыніцца разам з жонкай у доме мешчаніна Міхайлы Строка. Вялікую жоўтую скрынку, акаваную жалезам, перанеслі разам у хату, дзе чэлядзь была, перамовіліся з гаспадаром і палеглі спаць.

А нараніцу недалічыліся ў той падарожнай скрыні багата рэчэй. Найперш шасьці срэбных лыжак з гербам *Папна на мядзевозію і вішні*. Кожная лыжка каштавала па 1 капе 40 грошай. Зьніклі таксама флянскія кашулькі, вышываныя шоўкам, шытыя фартушкі, калёнскае палатно, хустка калёнская вышываная, пярсьцёнак залаты з дьямэнтам за 20 талераў, пярсьцёнак-таблічка, ядwabныя шнур і тасьма, *кілька тумачка* ламаванага срэбра, напярсьцёнак срэбны, *тканіца аксамітная*, двое чаравікаў, пара лямічоў *вялых*, пяць ключыкаў ад скрынак, замок ад карабу, кашулька служэбнай дзеўкі, бельно вышываная, грэбень касцяны ды малая жалезныя ножкі...

Усе гэтыя размаітыя транты зьніклі, на думку Пятра Вярэгі, з дапамогай самаго гаспадара, а таксама ягонай чэлядзі: Міхалка Сянкавіча, Марціна Мікуцэвіча, Ганны Клазеўны ды Зафеі — бабы старой і дзеўкі Ганны...

Рубінавы ножык Ежы Горскага

1643 г. Рэчы, якія служаць чалавеку, шмат чаго могуць распавесці аб сваім гаспадару, бо жыццё некаторых зь іх бывае вельмі трывалым. Які-небудзь масянявы ліхтар, сем разоў перароблены, будзе працягваць асьвятляць новыя сьдены і твары, у той час як з параднага партрэта ягонага гаспадара даўна зьліняюць фарбы.

Скончыўся доўгі век упіскага староства Ежы Горскага. Засталіся пусты дом, зламаны звыклы ўклад ды поўная скарбніца ў маёнтку Палесье Аршанскага павету. Перапісчыкі склалі рэстар маёмасці, прасядаўшы ў той скарбніцы сярод скрыняў ды шкатулаў не адзін дзень.

Разам з каштоўнымі паперамі (дэкрэтамі, мамрамамі, аблігамі), была апісана і жалезная шкатула *цудная, новая*, зьмесьціва якой трохі дадае рысаў да асобы упіскага староства. У ёй захоўваліся рубінавы ножык коштам у 500 злотых (!), відаць, для розаных паперы, і пяро, пара наркунікаў, залаты ланцужок з кавалерскім крыжыкам ды два дьямэнтавыя пярсьцёнкі па 150 злотых.

Другая шкатула была ацэнена яшчэ большым коштам — ажно ў 3000 злотых, а ў ёй ляжалі рэчы, якія сьведчылі пра іншы бок жыцця староствы. То бок срэбра сталовае: палуміскі, талеркі, фляншы, чары, конаўкі, шчыпы, сланічка, наліўка белае з залатымі берагамі ды лыжак тузіны з два. Хто толькі ні сядзеў за гэтымі прыборамі ў зыркім сьвятле срэбных ліхтароў, таксама апісаных у рэстры!

У гардэробе староствы знайшлося багата шыхтоўных жаночых убораў. Памаранцавая сукенка *настрыжанага аксаміту* з залатымі пятліцамі, падшытая белым атласам, другая — фіялкавага атласу з срэбнымі аздобамі, *пункма сабалінымі* падшытая. Малінавы сарафан, таксама ўпрыгожаны срэбрам і сабаліямі. Футрачка *жабіновая* блакітная, падшытая белым атласам з шасьцю вялікімі залатымі гузікамі з дьямэнтамі. Асобна — сьціжка гузікаў з туркусам (бірузой), *багаты* адрэз ядwabу з залатымі кветкамі, парчовая падшўўка, новы *цудны* каўнер з сабаліных хвастоў. Дзьве сукенкі: адна малінавая з залатымі кветкамі і 26-цю дьямэнтавымі гузікамі, другая вішнёвая, падшытая блакітным атласам з 17-цю рубінавымі і залатымі гузікамі. А таксама жоўты і фіялкавы жупаны, малінавы ядwabны пояс, гарнастаевае кашулюк ды дзьве атласныя пасьцелі (новая і старая).

Апроч вопраткі ў скарбніцы захоўваліся аднакі былога вайсковага побыту ўпіскага староствы. Залатыя харугвы, ротныя значкі, вышываная гунька; шаблі турэцкая ды казашкая з ядwabнымі шнурамі, мультан (кароткі востры з абодвух бакоў меч), палашы (мячы), цыяск; сёдлы нямецкае, казашкае ды гусарскае, аброщ залашцістая, упрыгожанае туркусам, з срэбным ланцужком і ядwabнымі лейцамі; пярсьдзік і турэцкія кілімы. А таксама сукно ад рыдвану і скарбавага возу, футарал з фляшкамі, старая і новая фаеркі, ламаанае срэбра ад ліхтароў, вялікая ступка ды шкатула з-пад карэньня.

Духоўны бок жыцця быў прэзэнтаваны ў скарбніцы трыма *розынымі* кнігамі ды *цэлым* музычным інструмэнтам з кіпарысу.

Цыганы і пярловая брамка

1600 г. У пятніцу пад вечар два цыганы Аляксандар і Станіслаў, пакінуўшы сваіх суродзічаў на падыходах да мянтку Каменскага, завіталі да дамоў зямлянаў Анікея Сядзевіча, Луцы Сядзевічавай і Вайцеха Кошкабурыя, напрымлі Бог умольваючы пусьціць пераначаваць ім самім і іхнай чэлядзі. Цыганы *шлюбавалі і ўпэўнялі* пад прсыягаю гаспадароў, абячаючы, што *наймаейшае* шкоды не прычыняць ні самі, ні іхная чэлядзь. І хаця на дварэ красаваў май, агадомшаныя зямьне, скарывушыся *вялікаму набезаньню* неаселых вандроўнікаў, дазволілі ім укрыцца *цераз ноч* пад дахамі сваіх дамоў.

...У суботу зранку цыганы зьніклі, не пакінуўшы нават духу свайго, адно *зубожыцьшы* гаспадароў празь нямаляе шкоды.

У Анікея Сядзевіча з клеці сьцягнулі скрыню, паўноткую тканымі абрусамі, рознымі тканінамі, жаночай вопраткай, сярод якой былі каптур, шытыя золатам, *пярловая брамка*, а таксама срэбны пярсьцёнак з жабіном (каштоўны камень жоўтага колеру, мог выкарыстоўвацца як зачур ад атруты) і каралі зь белых пэрлінаў.

У Луцы з клеці сьцягнулі скуру лася, пафарбаваную зялёным, падшытую паркалём, з зялёнай шнуроўкай і 12 срэбнымі гузікамі, да той скарбы прыштытых, кужальнага палатна 50 лакеў, два срэбныя пярсьцёнкі ды медны збан.

А ў Вайцеха цыганы, *дабыўшыся да*

Ня ўсё тое золата,
што сьвеціць.

клеці, з скрыні ўзялі і паграбілі *гатоных* грошай *коп сем літоўскіх, кашуль гэжскіх* кужальных дыбле...

Куды скіраваліся бадзяжнікі? У кожным сьляе знойдзецца хтосьці чужылы, хто не адмовіць у прытулку...

...Цыган, дзеткі, не багаты,
Цыган нат ня мае хаты,
Не гарць ён, ані сеіць,
Толькі ў слонцы зубы грэць...
(Цётка)

Засталіся Зянквічу драныя жупіцы

1578 г. Відаць, пакідаючы на пэўны час родныя мясціны, зямлянін Матфей Зянквіч адлаў свае рэчы на захаваньне слонімскаму баярыну Васілю Кіянінавічу. Усё лепш, чым без прыгледу ў пустым двары. За час адсутнасьці гаспадара ці то зладзеі, ці то сам захавальнік добра-такі апалілі маёмасць зямлянна, пакінуўшы адно ўбогаю рэшту, якая рабаўнікам не спатрэбілася, а мо ня ўлезла ў іхны мяк. Нам жа цікава даведацца — што не ўзяла перащарговаі цікавасьці зладзеяў?

Пакінутыя па-за ўвагай рэчы спраўды выглядалі вартымі жалю. Паламаным лук, два сагайдакі — у адным 23 стралы, а ў другім 12, сядло са зламанаю галоўкай, пара парэпных ермакоў, старыя паўшкорні, шышак, дзьве тарчы, клумак з простага чорнага сукна, *жалезы сьвяцільняы*, суконны панцэрны мяшок, рагацина, два ручнікі, *мядзеведзь на шматкоў дзесяць*, два шматкі замшы, пагрэзеныя мышамі, *тайстратка*, футарал, што чарку носяць, ложкачнік з ложкаю, трохі старога лубу, футаралы з-пад ручніч... Знайшлася сярод кучы непатрэбных спрактыкаванага ваяра і друкаваная псалтырка.

Пэратросе разгублены гаспадар і тое, што засталася ад пакінутага на схарон адзення: падраную чорную жупіцу з атласу, зношаныя зялёныя жупан, стары парэпаны кажух, рукавы ад кажуха ды жупіцу з валавой замшы, даршты зьведзеныя мышамі. Слоніскі баарын разводзіць рукамі: маўляў, я тут пры чым...

Здаецца, шляхціцу Зянквічу толькі і засталася, як шукаць сьведкаў, клікаць возных ды падаць у слоніскі гродзкі суд скаргу... на мыш.

Але гэта будзе ўжо зусім іншая гісторыя.

Малюнкi Сяргея Харэўскага

ЛЕВЫМ ВОКАМ

О спорт, ты — вайна

Ці будзе па выніках Алімпіяды створаны звышхуткасны балід для «Формулы-1» на базе камбайну «Гамсельмаш»?

У напружаным рытме плянэта заканчвае падрыхтоўку да Алімпіяды. Элітнікі анархісты муцяць антымэрапрыялістычныя прагэсты і ўжо закідалі мінспорту каткэджы Молатава. Рэклямшчыкі з «Head&Shoulders» упарваюць вядомаму атлету кантракт, які забавязвае яго публічна карчыць ахвяру перхачі, ад якой адзіны сродак — шампунь згаданай кампаніі. Расейскія нацыяналісты «самаі абманьвацца рады» спартовай веліччу Расіі, каб пазьней, пасля дзвюхжурнага фіяска, выкрыць новую змову судзейскіх мудрацоў. Піяршчыкі Буша-юніёра мазгуюць, як за кошт візыту боса ў Атэны апусьціць канкурэнта Керы: можа, выпусьціць Дзюбува з алімпійскай паходняй? Шляхам экспэртымэнтаў трэйнары і спартоўцы выводзяць хімічны рэцэпт урыны, у якой немагчыма знайсці забароненыя стымулятары...

Як бачым, з часоў мацывала пад Тэрмапілітамі таёме мэрарпрыемства, як Алімпіяды, набыло шмат новых аспектаў — тэракты, піяр, рэкліма... Дарэчы, часам гэтыя інавацыі куды цікавейшыя і непрадказальнейшыя, чым

спартовыя рысталішчы. На 99% можна прадказаць перамогу янкі ў баскетболе, аднак ніхто не гарантуе Сівакову, што неак раніцай да яго ў нумар у алімпійскай вёсцы ня ўваліцца ўласай персонай Пургурыдэ і на просьбу «неабьякавых людзей» не пацягне куратару нашай зборнай у Гаагу. Або паспрабуйце спрагназаваць, якую форму экзэкуцыі абярэ Сам, калі спартоваы чыноўнікі па вяртанні з Пэляпанэсу не пакладуць яму ў ногі вянок з 25 мэдалёў. Адправіць «не апраўдаўшых давер» рэанімаваць беларускую вёску або проста пагрэзіць клошайкі і лагодна, па-бацькоўску скажа: «Так і быць, прашаю, але за гэта створыш на базе камбайну «Гамсельмаш» звышхуткасны балід і выйграеш мне «Формулу-1»?

Захоп спортам новых прастораў — палітыкі, культуры, эканомікі — прывёў да таго, што кожны з нас мжмволі стаў таксама ўдзельнікам гэтай Алімпіяды. Уявіце сабе, што ўся наша зборная лягнулася, акрамя, напрыклад, двух сэрфінгістаў — фрыкі, якія па хваліх на

дошках сьдзяць. Якім будзе ход думкі чыноўніка з НАК? Відавочна наступны — што ў сэрфінгі лжыць будучыя беларускага спорту і просьтжу дзяржавы, трэба будаваць у кожным раёнцэнтры аквапарк, уздымаць штучную хвалю, і ўсім — катацца на дошках. Натуральна, бабяляць за аквапаркі дэвядзятца нам з вамі. Тое самае тычыцца і палітычных наступстваў. Калі байцы джыхаду прадамаюструюць у Атэнах піратэхнічныя фокусы, аморыканцы ў экстазе пагоні за Ёсамам, натуральна, забудуць пра Акт аб дэмакратыі ў сьнявокай.

Алімпійскае саборніцтва — дзіўная лякальна-часавая канцэнтрацыя глабальнай палітыкі і эканомікі. І паколькі апошнія будууюцца на капіталістычным пастуляце барацьбы за вынік, вядомая сэнтэныя арыстарката Кубэртэна «О спорт, ты мір» выглядае анархізмам кшталту першага рэлізу countstrike. О спорт, ты ня мір, ты — вайна! І хутка яна пачнецца.

Лёлік Ушкін

14—15 жніўня

Запрашаем на фэст сярэднявечнай культуры ў Наваградак з заездам у Мір, Шчорцы і Любчу.

Т.: 232-54-58, 273-81-14, 622-57-20 (Зьміцер) 264-12-38, 776-24-35 (Павал)

7 жніўня

запрашаем у вандроўку

Легенды, паданьні, закліцы

Крэва: замак (руіны) 1338 г., касцёл, царква
 Баруны: касцёл і манастыр XVIII ст.
 Гальшыня: замак XVII ст., касцёл і манастыр францішканаў XVII ст., жылая забудова

Кошт вандроўкі: для дарослых — 23000 руб., для дзяцей — 20000 руб.

Т.: 222-88-76

http://altusplus.narod.ru

ЖАРТ

Дзюкуй за талерку

«Паважаны Аляксандар Рыгоравіч! Пішу Вам, каб падзякаваць. Я ўжо даўно хацеў набыць спадарожніковую антэну, але жонка не дазваляла. Але пасля Вашай прэсканфэрэнцыі 20 ліпеня яна сказала мне: мне і 70 дэляраў не шкада, абы гэтай пысы ня быць».

ЦЫТАТНІК

Дырэктыва прэзыдэнта ВКЛ

«Тут падпісалі загад аб хрысьціянізацыі паганскай Літвы», — пад такім загаловакам у газэце «Літаратура і Мастацтва» ад 16 ліпеня зьвіўся матэрыял, прысьвечаны гісторыі Ліды.

КАІСА

Чэмпіят-пасьмешышча

Амаль супалі ў часе чэмпіянат сьвету паводле вэрсіі ФІДЭ (18 чэрвеня — 13 ліпеня, Трыпалі) і Міжнародны дзень шахматаў (20 ліпеня). У парадку рэчачу — павіншаваць прыхільнікаў гульні са сьвяткам віртуальнага яднаньня, апець стьль новага «шахматнага караля», 24-гадовага Рустана Касымджанава з Узбэкістану, які пасьяля ўпартай барацьбы па накуаў-сыстэме перамогі у фінале брытанца Майкла Адамса... Аднак шпосці замінае пьняць хваласьпьяе граэмспэтрам і арганізатарам саборніцтва.

ФІДЭ, Міжнародная фэдэрацыя шахматаў, узьнікла 80 год таму як прафсаюз прафэсійных гульцоў. Уласна, дзень шахматаў і адзначаецца традыцыйна ў дзень заснаваньня ФІДЭ. Паступова яна прыхапіла сабе функцыі адбору шахматыстаў на першыя месцы сьвету, наданьня званьняў і рэйтынгаў. У пачатку XXI ст. міжнарод-

ная фэдэрацыя — грувасткая бюракратычная машына з усімі яе атрыбутамі. «Яны там прыкрываюцца чэмпіянам сьвету, але не паважаюць нават яго» — канстатаваў у свой час мудры Давід Бранштэйн. Летась прэзыдэнт ФІДЭ і Калмыкі Кірсан Лямжынаў за адмову падпісаць кабальныя кантракты папросту «звольніў» украінца Руслана Панамарова — чэмпіённа-2002. Званьне было зноўку пастаўлена на кон, прычым выбар Лібіі быў для вядучых гульцоў неспадзяванкай.

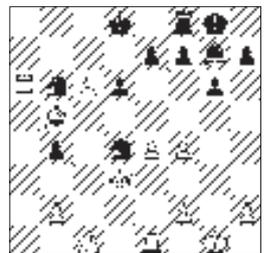
У чэмпіянаце-2004 прыцягваюць увагу дзьве акалічнасьці. Па-першае, адсутнасьць наймацнейшых (затое сярод удзельнікаў прамільгнуў чалавек з рэйтынгам 2076 — моцны першаарадны, як па-нашамоў). Па-другое, у апошні момант у Трыпалі ня быў дапушчаны «сьіянсіцкі агрэсар» — дэлегацыя

ізраільскіх шахматыстаў. Тут варта згадаць, што нават Гітлер, ладзячы шахматную алімпіяду ў 1936 г., адмовіўся ад сартаваньня візантаў паводле нюрнбэргскіх законаў. Але ж ФІДЭ ўсё прапільнула — пра яе тутэйшага партнэра, Беларускаю фэдэрацыю шахматаў, няма чаго і казаць.

Цяперка ў сьвечце па-ранейшаму шахматных чэмпіёнаў, бо пераможцу Каспарова Ўладзімера Крамніка гэтага тытулу Касымджанаў пакуль не пазбаўляў, дый наўрад ці пазавіць. Блізу паловы аптыгных наведнікаў ульывовага шахматнага сайту лічась лійбійскае саборніцтва «пасьмешышчам». Далібог, пра матчы Стэйнца з Ласкерам ці Аляхіна з Капабланкам такога ніхто не скажаў бы.

Вольф Рубінчык, rubinchyk@lycos.com

Як бы Вы згулялі?

Пазьцыя з партыі М.Адамса — Р. Касымджанаў, Трыпалі, 2004. Ход чорных.

Адказ на заданьне з №27: 1. ТГ7! ТГ7 2. Фс8+ з выйгрышам фэрзя і партыі.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Шчыра дзякуем рэдакцыі «НН» за сардэчныя віншаваньні з нагоды нараджэньня Стэфана Люцына Саўкі! Ілона і Зьміцер, а таксама Аўгэня Радзівонаўна, Фьодрых Іванавіч, Уладзіслаў, Юстына і Караліна Людміла Саўкі!

Плямьнічка Яўгена і Ірыну віншую зь вясельлем. Зычу шчасьця, многа маленіх беларускіх і згоды праз усе жыцьці. Віктар

Вялікае і шчырае прывітаньне маёй дарагой аднаклясньніцы Ульяны (Жылко)! Віка

Шаноўнага Косьцяка шчыра віншую з распачынам удалага праекту «Кот — кампазытар». Хай шчасьціце нададзлі! Жыве Беларусь!

Любага сына Костуса віншую з 17-годзьдзем! Вялікага ўзаемага каханьня табе, шчасьлівага жыцьця ў моцнай, незалежнай краіне. Матуля

Сьброўка Аляксандрына віншую Костуса з Днём народзіну. Шчасця, каханьня, сьветлай будучыні жадаю табе. Чакаю сустраць. Сьміюся

Шаноўную Гаспадарыню Беларускае хаткі Алу Ходан віншую з Днём Анэла. Хай будзе Сьветла і Вам, і Нашай Хатцы! Ганна

Дзіму Таруіла віншую з Днём народзіну. Заставайцеся такім, якім я Вас ведаю здаўна. Ганна

Слаўную Жанчыну Нашэе Айчыны Галіну Карпачыну віншую з Днём Анэла. Няхай Вашая надзея спраўдзіцца! Ганна

Сьбраў Пана віншую з 27 Ліпеня! Parteilgenosse Sjaržuk z Vabrujsku

Усіх людзей добрай волі з Ін'язу віншую з 27 Ліпеня. Выпускнік-2004

Сп.Аляксея Гараднякова з Днём 27 Ліпеня віншую. Жадаю прафэсійнага стагнаўленьня і рэалізацыі ў Беларускай мэдывінае. Былы аднакляснік СУ

Асабістае віншаваньне сп.С.Гуркову з нагоды Дня Незалежнасьці — 27 ліпеня. Здарова, плённы ў бізнэсе, сямейнага шчасьця. Ціка з Бабруйска

Віншую ўсіх з чарговым Днём Незалежнасьці — 27 Ліпеня. Хай жыве ў нашай памяці прамежак 1991—1994! Sjaržuk — Złodziej bieluarski

КАНТАКТЫ

Вольны мысьляр, які верць у антычнае ідэалы, пазнаёміцца з інтэлігентнай Беларускай дзючыннай 18-25 год. zpnosis@tut.by

Шукаю спадарожніцу — цікавых мясцёных Беларусаў. E-mail: Nemanina@tut.by

Насельніцтва! Малю, падаруйце хто-небудзь акустычную гітару (можна электрычную). Т.: 259-30-84. Алег

Падаруйце хто-небудзь часткі ад гітары: грыфы, карпусы гітары, струны (комплексам), каплі. Т.: 259-30-84. Алег

Перапрашаю сп.Праславова, сам ведае за што, а таксама за гэтае позьняе перапрашаньне. Sjaržuk КНП!

Дзючынныя кніжкі, відэа, аўдэа, слоўнікі, падручнікі, значкі, майкі, шаўроны, CD з паньдзюлка на пяціцу на

Румянцава, 13 (Таварыства Беларускай мовы), 11.00—17.00

Набуду кнігі Алы Петрушкевіч «Іду па сьлядах», «Пра творы і творцаў», «Гырсьцёнак», кнігі Алены Рудкай. Т.: (8-01522) 669-80. Электронны адрас: vva_33@tut.by. Віка

Беларуская музыка ў Магілёве — карычневые шапкі ля чыгуначнага вакзалу

Прадам кнігі: Я.Карскі «Белорусы. Язык белорусского народа» ў 3 кнігах, 1953 г., Алексютов Л., «Белорусские народные танцы, хороводы, игры», кнігі БНТ, пазізі ды інш. Т.: 236-02-15

Прадам часопісы «Спадчына», «Маладоць», «Помля» — усё старыя нумары — або памянню на кнігі па гісторыі, этнаграфіі, архітэктуры ды інш. Т.: 236-02-15

Прадам кнігі «Каталіцкія храмы Беларусі», «Нарысы гісторыі Беларусі» ў 2-х тамах, 1995 г., «История архитектуры Беларуси», энцыклапэдэчныя даведнікі і іншыя кнігі па гісторыі, архітэктуры, этнаграфіі, фальклору, пазізі, вялікі выбар. Т.: 236-02-15

Беларускі самвыдат «Самотнік». У нумары: А.Смоліч, «Стары Олесь», лэс мовы. Даступны: samotnyk@tut.by

Распаўсюджаецца Беларускамоўны самвыдат «Самотнік», прысьвечаны культуры Беларусі. Кошт 1000 руб. Электронны адрас: samotnyk@tut.by

Каб скачаць з інтэрнэту Сьв. Віблію на Беларускай мове, спачатку заходзім на http://come.to/sbible/de, адтуль нас накіроўваюць у патрэбны сайт. Złodziej bieluarski

ПАКОЙ
Здыму пакой. Наперад дзякую. Т.8-0296-15-13-76. Вадзім

ПРАДАМ
Прадаю маркі Беларускай Народнай Рэспублікі: сэрвыю з 4 марак, якая прысьвечана 40-м угодкам Случкава збройнага чыну (1960 г.), і сэрвыю з 2 марак да 450-х угодкаў друку ў Беларусі (1976 г.). Т.: 8-029-400-23-89, e-mail: pike@tut.by

НЯ РЭЖЦЕ ГАЗЭТУ!

Увага! Цяпер прыватную абвестку ў «НН» (ня больш за 15 словаў) можна падаць звычайным лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштай на адрас nn@promedia.by або зарэгістравацца на форуме сайту www.nn.by. Дык скарыстайцеся!

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўны рэдактар «Нашай Нівы»:
 З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
 Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
 У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бахшанская
 галоўны рэдактар Андрэй Дынько
 фота-рэдактар Арцём Ява
 карэктар Сяргей Петрыкевіч
 карэктарка Галіна Рабянкова
 нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
 тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
 выдавец і заснавальнік Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
 220050, Менск, а/с 537
 Тел/факс: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
 8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Сьпасьліка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2, 4 друк. арк. Друкарня РПН «Выдавецтва-Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест рэкламных абвестак. Кошт свабоды. Пасьледчыне аб рэгістрацыі прымядчанага выданьня № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, ул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012у М/Ф ДААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764. Наклад 3358. Газэта выдаецца 48 разоў у год. Нумар падпісаны ў друк 28.00 28.07.2004. Замова № 4610. Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а